Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 30 גראשען — היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 14	Łódź, Piątek, 16 stycznia 1931 r.	נייגטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג, כ״ז טבת תרצ״א	№ 14

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מארגען, שבת ד. 17. יאנואר ד. י. 10 אוו. קומט פאר אין די זאלען פון „אאזא" נארוטאוויטש 20

א גראנדיעזער באל

לטובת דער נאכט-פאגאטאוויע ביי „לינת הצדק"

פארבינדען מיט אן׳אינהאלטסרייכען פראגראם, אין וועלכען ס׳נעמען א טייל ארטיסטען פון „ארארט" און „דאברי וויעטשור".

כשר׳ער און ביליגער בופעט / א רייהע אטראקציעס / צוויי ארקעסטערס

דאנסינג ביז׳ן דערפריה. ∴ גליקס-ראד. ∴ רייכע פאנטאווע לאטעריע.

נאכט-פאגאטאוויע „לינת הצדק"

צעגעלניאנא 53, טעל. 115-11

בילעטען צו בעקומען ביים איינגאנג פון זאל „אאזא".

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז גרבטן דאנערשטאג, ד. 15/1 1931, איז געעפענט געווארען אויף זאוואדזקא 14

א׳נ׳ערשטקלאסיג איינגענע דאנסע

קאוויארניע

וואו עס ווערט אויך ארויסגעגעבן סמאקהאפטע מיטאגען פון 1.50 זל. פרישע און אויסגעבראטענע צו צוגענגליכע פרייזען. בעמ.: עס וועלען אויך איינגעאָרדנט ספעציעלע געביגטען צו שפילען שאך, דאמינא און פיף.

איך עמפעהל מיך דער ג׳ קונדשאפט און פערבלייבע מיט אכטונג

„Café CENTRAL"

זאוואדזקא 14, טעל. 192-69

אייגענטימער פ. לעסלאו

עס ווערט בעקאנט געמאכט אלע מיטגלידער פון דער „גמילות חסדים קאסע" אויפ׳ן גרינעם מארק 7, אז זונטאג דעם 18.1 1931 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין אונזער אייגענעם לאקאל

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

אויף וועלכער אלע מיטגלידער ווערען העפליך איינגעלאדענט. ביי א נישט גענוגענדער צאהל מיטגלידער וועט די פערזאמלונג פארקומען צום צווייטען טערמין 6 א זייגער אווענד אין דעם זעלבען לאקאל און וועט זיך רעכענען גילטיג ביי יעדער צאהל ערשינענע מיטגלידער.

טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג 2) וואהל פון א פרעזידיום; 3) איבערלעזען און בעשטעטיגען דעם פראטאקאל פון דער פעריגער פערזאמלונג; 4) בעריכט פון טעטיגקייט און קאסע פון פערגאנגענעם יאהר; 5) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויף 1931; 5) וואהלען פון א פערוואלטונג מיט קאנדידאטען און א רעוויזיאנס-קאמיסיע; 7) פרייע פארשלאגן.

מיט דרך-ארץ די פערוואלטונג פון „גמילות חסדים" ביים גרינעם מארק 7.

בעמערקונג: כדי זיך צו פארשאפען וואהל-רעכט בעטען מיר בעפעלנס אונזערע מיטגלידער צו רעגולירען די בייטראגען. קיין ספעציעלע איינלאדונגען ווערען נישט ארויסגעשיקט.

„הזמיר" אלעי קאשטשושקי 21.

יודישע טעאטער-סטודיע פון „הזמיר"

3 פאפולערע פארשטעלונגען

פון 50 גר. ביז 2 זל.

היינט, פרייטאג, ד. 16 און זונטאג, ד. 18 יאנואר, 9 אווענד

„די גאלדגרעבער"

קאמעדיע אין 5 אקטען פון שלום עליכם.

שבת, דעם 17-טען יאנואר, 9 א זייגער אין אווענד

„אין פאליש אויף דער קייט"

דראמע אין 3 אקטען פון י. ל. פרץ.

אינסצ. און רעזשי: אידעס. דעקאר. און קאסטיומען: יצחק ברוינער

מוזיק: הענאך קאן. פלאסטיק און טענץ: איוא הארארי.

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון „הזמיר".

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אוים אונזער מיטגליד ה׳ יוסף רייכפעלד, צוליב׳ן טויט פון זיין אונפארגעסליכער פרוי

פעלא נ. ע.

מעטאל-צעך ביים האנדווערקער-פערבאנד

פאלודניאווא 4. 765

מזל-טוב

בהתחתניתם של מות

בראניא פארשטעטער

עם

דוד שמואל אסעלקא

כביע אני את רגשותי מעמק לבבי עם מזל-טוב בעדם ובעד כל משפחתם.

מאניא אסעלקא.

Z intencji zaręczyn mego ukochanego wujaszka

p. SAMUELA OSEŁKI (Łódź)

z panną

BRONIĄ FORSZTETERÓWNĄ (Lublin)

życzę im wiele szczęścia i różowej przyszłości. —

Bratanka

Mania Osełkówna.

צו דער פערלאבונג פון אונזער קרויזע

פרל. גאלדעלע וועגנער

מיט ה׳ ישראליק ראזענבלום

ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט און דער אנקעל מיט דער מומע זיי זאלען דערלעבען פיל נחת.

אברהם מענטליק און פרוי

און טאכטער ליבעלע פון לובלין

מזל טוב

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער חבר

משה לעווארטאווסקי און פרוי

צו דער פערלאבונג פון זייער ליבע טאכטער פרל. פעלא מיט ה׳ מאטל מאנהייט און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט

אישעס קיפערבלום,

אברהם יעקב בלאנקעס,

יאנקעל דוד יאקובאוויטש

לייזער גאלדבערג,

אלתר שערעזני.

727

צו דער חתונה פון מיין בעסטע פריינדין

סאלא פעדער

מיט ה׳ בתל הורוויץ

גראטולירט און ווינשט דאס יונגע פאר פיל גליק און אן׳איביג צופרידען לעבען.

טאלא יאקובאוויטש

Dr. med. **J. BETTE**

ספעצ.-ארצט פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען

PIOTRKOWSKA 6, tel. 144-95

נעמט אן פון 8 – 11 פריה און פון 4 – 6 נאכמ.

מזל-טוב א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ליבען שוואגער און שוועסטער

מענדעל און טויבע קאליש

צו דער בר-מצוה פייערונג פון זייער ליבען זוהן מאניעס, און מיר ווינשען זיי צו דערלעבען פון איהם גרויס נחת

לאדז, שלמה לייבאוויטש און פרוי.

דאנקזאגונג.

די פערוואלטונג פון לאדזשער געז. „טאז" דריקט דערמיט אוים איהר הארציגסטען דאנק די אלע פירמען, וועלכע האבען אנטיילגענומען ביים איינארדנען דעם באל, וואס איז פארגעקומען דעם 10 טען ד. ח., ווי אויך אלע מיטגלידער פאר זייערע אנגעשטרענגונגען לטובת דעם באל.

אכטונג, פארלעך-מאגאזין-שניידער!

מארגען, שבת, דעם 17 טען יאנואר ה. י. פונקטליך 6 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין פעריינס-לאקאל, וואלטשאנסקא 19

א גרויסע פערזאמלונג

פון אלע פארלעך-מאגאזין-שניידער.

ט.א. 1) די לאגע אין פאך, 2) די ארבייט אין סעזאן, 3) כאלוגעניקעס קארטען. אלע פארלעך-שניידער מוזען קומען.

די פאך-קאמיסיע.

שניידער-מייסטער-פעראייז, אל. 1 מאי 2

אכטונג, מארינארקע-שניידער מיטגלידער!

מארגען, שבת, דעם 17-טען ד.ח. 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל אלעיא 1 מאי 2

א גרויסע פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) די לאגע אין פאך, 2) בעריכט וועגען די האנדוו.-קארטען, 3) פערשידענעס.

מיט צעטוונג די נייע פאך-קאמיסיע

שערמאן, בענקעל, שפיגאלסקי, ראזענצווייג, ריסאק, ברייטשטיין, שלעזינגער, גארנער און לאנדסבערג.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז אין עלטער פון 50 יאהר געשטארבען אונזער לאנגיעהריגע און חשוב׳ער מיטגליד

נ״ע

שלמה ליבערמאן

מיר בעטען אלע מיטגלידער זיך צוגעבען דעם פארשטארבענעם דעם לעצטען כבוד און אנטיילצונעמען אין דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 16 יאנואר 1931, 11 א זייגער פארמיטאג, פון סאנאטאריום „אוניטאס", פוסטא 19.

די פערוואלטונג פון שניידער-צעך

אין לאדז פעטריקאווער 20.

פון קרינט — HENRYK PFEFFER, Piotrkowska 111

נאך-אינווענטאר-אויספערקויף

יעהרליכער

צום אויספערקויף זענען — 500 פאלטאס פון 60 זל. אן. — 2000 הצמרער פון 10 זל. אן. — 1500 קאפזלושען פון 10 זל. אן.

געשטימט געווארען — 500 פאר שיך פון 30 זל. אן. — 2000 קראוואטן פון 1.50 זל. אן. — 4000 פארשקארפעטעס פון 1 זל. אן.

25% פעלצען מיט ראבאט

פאלגענדע סחורות: ◆◆◆ זאווי אלערליי אנדערע מאדע-ארטיקלען מיט א הנחה פון 20 ביז 50 פראצענט. ◆◆◆

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר האבען דעם

קאמיסיאנס-לאגער

פון אונזערע איסארבייטונגען

אויף לאדז און לאדזער ראיאן איבערגעגעבען דעם ה'

יוליוס לעוושטיין

דאס קאמיסיאנס-לאגער געפינט זיך אין לאדז

אנדזשעיא 12, טעל. 23-217 און 33-192

מיר בעטען מיט זאמטליכע בעשטעלונגען זיך צו ווענדען צום דערמאנטען קאמיסיאנס-לאגער.

אקציעז געזעלשאפט

פון דער בוימוואל-מאנופאקטור

י. ק. פאזנאנסקי, לאדז.

בוכהאלטעריע

איינפאכע און דאפעלטע איטאליענישע און אמעריקאנישע

ווי אויך מאשין-שרייבען און רעכנען יערן איך אויס גרונדליך פאר 30 זל. בורא מאשין-שרייבען 10 זל. קוליגראפיע 50 קאפ. אפיצ. געפרופטער פאך (פריהער צוגעלאזען 55) בעמערקונג: מיר ערטיילן אויך פאך עקספערטן האנדלס-אויסרעכענונג און סטענאגראפיע

טענץ

די מאדערנסטע

אויפ'ן יאהר 1931 לערן איך אויס יערען איינציגען, נישט אכטענדיג אויף די פעהיגקייטען. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך אין מיין פריוואט-וואוינונג

64 ציגעל-גאס 64

מיט אכטונג טאנץ-לערער

י. זאלצמאן

„NIREX" נייעס!

מאכט דויערהאפטיג די קאנטען פון מענער-הויזען. ערשפארט די גוי-וועדיקייט פון שטענדיגען פרעסען. איז איבערגעגאנגען נויטיג פאר יעדען מאן.

פרייז פון 1 שאכטעל „NIREX" 1 זל. צו בעקומען איבעראל.

גענעראל-פערטרעטער: י. יאנאווסקי, שקלנא 33.

בית הכנסת „אהל יעקב"

גשר-שבת חגיגי

בעד הנוער ותלמידי בתי הספר

ביום ו', עש"ק, פ' וארא (16/1) תערך

קבלת-שבת חגיגית

התפלות ע"י הש"ץ והמק להה בשירה ובזמרה

בין קבלת השבת ותפלת ערבית ישא נאום

הר"ר ש. יוריס נ"י

על הנושא „גאולת הארץ והנוער"

כתפללי בית הכנס והנוער — מתבקשים לבוא.

התחלת התפלה בחצי הרביעית.

ווייכטיג פאר לאדז און דער פראווינץ!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפענט א לאגער אין לאדז,

פיעטריקאווער 40, ליגט אפיציעל פאר א. פ.

Skład Komisowy

PRZEDSIĘB. HANDL. „REZYNA"

פאס איז פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון זאמכל. קאלאשן און באטען פון דער „REZINOTRUST" עווער

מיט אכטונג

Przedsięb. Handl. „REZYNA"

Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32.

9726

KLINIKA POŁOŻNICZO-GINEKOL.

D-ra med. **S. Druebina**

6-go Sierpnia 15/17, tel. 153-10

פרייז פון א געבורט מיט ערצטליכער איבערזיכט

און 10-טאגיגער אפענטהאלט אין דער I-טער קלאס 350 זל.

אויף דער II-טער קלאס 250 זל.

ביי יעדען געבורט איז אנוועזענד ד"ר דריבין.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פארפעל און סובארקעס לויט קאנאבעדער סיסטעם מיר עמפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בע קאנטע און פרישע געבעקעס

איבעראל בעוואוסטער צוקערבעקער

ג. וויינבערג

38 פיעטריקאווער 38

טעל. 82-143 :-:

צילאן עס אין וואסער, בירשט אויס דעם שמוציגען אנצוג און דו וועסט האבען

א נייעם אנצוג

„MITOL"

איז א כשוף-מאכער

דאס איז

אכעמישע וועשעריי

ביי זיך אין דערהיים!

פרייז פון 1 שאכטעל 1.50 זל. צו בעקומען איבעראל.

גענעראל-פערטרעטער י. יאנאווסקי, שקלנא 33.

יין כשר!!!

אויב איהר האט נאך נישט פרובירט דעם באוואוסטן ראדזינעם-וויין „פראגרעס" № 7 מאכט איבערצייגט איך, אז איהר בעדארפט אייך און אייער פאמיליע פון הנאה האבען זיין, צוליב רעקלאמע פערקויפען מיר 7 № א פלאש

פון 1/4 ליטער גוטען ראזינען-וויין נאר 65 גר.

א באטשינקע „ „ 1.50 זל.

א קווארט „ „ 2 זל.

בעמערקונג: פאר לעדיגע חורה פלאשען צאהלען מיר 5 גר. פאר 1/4 ליטערדיגע פלאש און 10 גר. פאר באטשינקעס און קווארטען.

אכטונג! צו דער בעקוו. מליכקייט פון ג' פובליקום בעקומט מען דעם דאזיגען וויין ביי ח בלאנקעט, גלובנא 69

בעמערקונג: אויפ'ן גריגעם-מארק בעקומט מען פארלאזיג נישט אונזער וויין.

מיט אכטונג

וויין- און מעהד-פאבריק

„פראגרעס"

אלטער מארק 2, טעל. 82-184

בעמערקונג: מיר בעטן אכטונג צו געבען אויפ'ן פירמאווע שטעמפעל.

לערערין

גוטע פעדאגאגין ערטיילט איינצעלנע פאר ערוואקסענע און קינדער, פויליש יודישע און דייטשע שפראכען

לאסמאן בושען נער 15

Dr. med. **W. Eychner**

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשסקא 11

טעלעפאן 72-184

נעמט אן פון 2-3 נאכמ. און פון 7½-9 אווענד

DR. MED.

Ł. Pikielny

אורולאג

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייט.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 12-1 און פון 7 - 4 אווענד.

44 ווייכטיג פאר מחותנים! 44

קויפט נישט קיין מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (רלוגא) 44

טעל. 50-162

נאר ביי מיר קענט איהר קריגן פערסע, ביליגע

בעמ: כמו אויך וויפעל מעבעל, דיוואנען, פעלצען א. ז. וו.

44 קויפט אן איבערצייגט אייך 44

אויפפארערונג

דערמיט פאדער איך אויף דעם ה'

הערש דוד קרעפארטשיק

פרובירט און דעלי-פענסטען געשעפט, אז ער זאל אין משך פון 3 טאג זיך מיט מיר בארעכענען, אין געגענזאץ וועל איך זיין געצוואונגען גערעכטליכע שריטן צו בענוצען

מיט אכטונג

אהרן פלאטעק,

בושעזשינער 2. אויבסט-האנדל.

אכטונג, שטעפער-ארבעטער!

זונטיג, ד. 18/1, האלב 8 אינאוונט קומט פאר

א גרויסע פערזאמלונג

פון שטעפער-ארבייטער אין נייעם לאקאל פון לעדער-פאריין, גדאנסקא 4.

ט. א.: 1) וועגן די לאגע אין שטעפער-פאך, 2) דאס צאכן-געזעץ און די שטעפער-ארב.

אלע שטעפער-ארב. אין לאדזש דארפן אונבאדינגט זיין. באמ.: דער לעדער-פאראיין האט זיך איבערגעצויגן פון נארוטאוויטש 50 אויף גדאנסקא 4.

די פאך-קאמיסיע פון שטעפער-ארב.

NOWA WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK

24 PIOTRKOWSKA 24

poleca ostatnie nowości.

Prenumerata mies'ęczna 2 zł.

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 33-108

נעמט אן פון 10-2 נאכמ. און פון 4-7 אווענד

עקסטרא טעלעגראמע!

מיט 25 פראצ. ביליגער

פארקויפען מיר

מעבעל

פערשידענע

מיט לאנגיעהריגער גאראנטיע. — מיר רופען אויס אלע מעבעל אויף ניי צו צינגעלינג פריזען.

11 וואלטשאנסקא 11

ביי וויינגאלד און ווייבבלום

נעדענקט דעם אדרעס!

אויפפארערונג!

כ'פאדער אויף דעם ה'

שלמה לייב ראטענבערג

וויצע-סטארשי פון יוד. בעקער-מייסטער-צעך, מיר צוריקצוגעבען דאס געוועלב, וואס ער האט ביי מיר צוגענומען, אזוי ווי עס האט אנערקענט דאס שידס-געריכט ביים יוד. בעקער-צעך, וואס איז פארגעקומען ד. 1931-7/1. כ'גיב איהם א טערמין ביז'ן 20. ה. ח. אין געגענטייל נעהם איך אראפ פון זיך די פאראנטווארטליכקייט פאר די פאלגען.

משה לאנדסמאן

זשעראמסקי-גאס 45.

919

א פראנט-צימער

מיט 2 פענסטער און א באזונדערען איינגאנג אין צענטרום שטאט פאר 1 אדער 2 יונגעלייט צוועקמעסיג פריילייס א ז פון 15-טען יאנואר ד. י. איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמיני. פון

דער צייטונג

999

„MIMOSA"

מיר בעטען גאנץ. צו בעזוכען אונזער נייע-ערעפענטער פערפומעריע

לאדז, 11 ליסטאפאד 46 (געוו. קאנסטאנטינער)

וואס איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון אין און אויסלענדישער קאסמעטיק.

ODEON | היינט און פאלגענדע טעג | ODEON

Pat i Patachon אין לונא-פארק

די גרעסטע קאמיקער פון דער וועלט אין זייער נייעסטע קרעאציע.—אויסערן פראגראם: א פארס.

WODEWIL | צום 1-טן מאל אין לאדז! | WODEWIL

„די ליבע פון א שפאנעריז"

אין די הויפט ראלען: SANDRA MILOWANOFF i JOZE NITO

אויסער'ן פראגראם: „IWONKA" מיט Jadwiga Smosarska אין דער הויפט-ראלע.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכן מיר בעקאנט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע און בירגער, האבן מיר ערעפנט אויף

Plac Dąbrowskiego 2

טעל. 156-70 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט פון סאנד אקרענגאווי און נראדסק

א ביורא „Maszynopis" א.נ.

וואו עס ווערען ערלעדיגט זעמטליכע געריכטליכע אנגעלעגענהייטען ווי אויך סקא-בעווע און קאמוגאלע

אכטונג! פאזענער און פאטערנער הויזירער!

ספעציעלע אפטיילונג פאר אייערע פראטעסטירטע וועקסלען. מיט אכטונג

יאקוב זאמעס און מ. זינגער.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און רענטגענאלאגישער קאבינעט.

גושטשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן ק'	½5 – ½6
ד"ר ספרשנפר קינדער-קראנקה.	½4–11 ע'
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2 – 12
ד"ר ביבערנאל חיים און מענער קר.	½12 ½11
ד"ר שפירנגעלר נערוון און בפטאליש קר.	3 – 2
ד"ר גאלדבלאט אויגן-קראנקה.	½1 — ½12
ד"ר חיים בירורגיש פרעגנאנטען	5 – 4
ד"ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	½1 — ½12

חכמים, ראביניע שפראך, שפרייבונג פון שמעלק, ה: פאקן, שמעלן, קינם-ליכן בעריכן-בעשרייבונג, אונטערן מעסטען, על קאריזאטע אפ ראלר, אויף פאראנגנג אין שמאט און פרעפאראטן אויף אפנגעטע אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגער און באל

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארן א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאושי נסקי- כטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאטען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

Dr. MED.

J. PIK

al. Żeromskiego 36

ביים גרינעם מארק

טעל. 175-50

נערוון און אינערל. קראנק.

ספעצ. פון מאגען-געדערעם.

נעהמט אן פון ½5—7 אוו.

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.

נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12-3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונט.

זונטאג פון 9 ביז 1 מיטאג.

פעטריקאווער 10

פאר אינבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

Dr. med.

M. LERNER

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און וועגערישע קראנק הייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98

נעמט אן פון 8—10; 5—8 אווענד

ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med. RACHELA Lewi

Zeromskiego 24, tel. 142-72

ספעצ. קינדער-קראנקהייטען.

„הזמיר"

אל. קאשטשושקי 21 | אל. קאשטשושקי 21

מיטוואך, דעם 21-טען יאנואר 1931, 8.30 א זייגער אין אווענט

פידעל-רעציטאל פון

ב. ראניסלאווא ראטשטאט

ביים קלאוויר: פראפ. טעאדאר רידער.

אין פראגראם געהען אריין די שאפונגען פון קארעלי, לאלא, מאצארט, פאגאניני, פיאוואניק, קרייסלער א. א.

בילעטען צום פרייז פון 1—4 זלאטעס צו בעקומען אין דער פירמע מ. בערמאן, פיעטריק. 53 און אין טאג פון קאנצערט—ביי דער קאסע פון „הזמיר"

MIESZANKI ZIÓŁ LECZNICZYCH

według przepisu prof Jana Muszyńskiego polecają w swej aptece Dr. fil. Mag. farm.

A. RYCHTER i B. ŁOBODA

Łódź, ul. 11 Listopada 86, tel. 191-36.

Dr. med.

S. Liebeskind

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

זאוואדזקא 6, טעלעפאן 216-66

נעמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.

L. LIEBESKINDOWA

קינדער-קראנקהייטען

זאוואדזקא 6, טעלעפאן 216-66

נעמט אן פון 3—5 נאכמ.

Dr. med. J. IMICH

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר

נאז, אויערן, האלז- און קעהלקאפ-קראנקהייטען

MONIUSZKI 1, tel. 209-97.

נעמט אן פון 5—7 אוו., זונטאג און חגאות פון 1—2 נ"מ

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר וועגערישע, הויט און האר-קראנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62"

Dr. med.

I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציעל פאר לונגען און הארץ-קראנקהייטען

בעשטראהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אן אין דערהיים פון 3—5.

א הויז

סמ מעגלעך אויף דעם טראקט זגערזש-שרעלמובעק נעבען דעם ווסלר. פרייז פון 17,000 זל. צו ערפאהרען בעם דעם ווירט בפרם צוזקן פרצר ביי קאנם קער לאזו טעל. 175-88

אנארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט איז אפציגעבן צו ערפאהרען פיעטריקאווער 33, אין 2-טען הויף, פארטער.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 151-78

צוריקגעקערט

הויט און וועגערישע קראנקה. רענטגען און ליכט-באהאנדלונג.

נעמט אן פון 4—7 אווענד

Reichsdeutsche

erteilt Konversation und Gramatik zu billigen Preisen.

Główna 41, II p. front, m. 7, tel. 146-65

בעקאנטמאכונג.

נאר אין מיין פירמע באזוכט בארג איך אויס פעלשענע עלעגאנטע בלאווע „חופה-קלידער אויך און וועלאנען מיט 50% ביליגער!

קומט און איבערצייגט אייך!

בינטשע מינץ, זגערזשער 28

רעכטע אפיציגע, 1-טער שטאק.

ווענעריש כירורגישע קליניק „SANATO"

אגראראווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערפלעגונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מגר. י. קארוש

עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מגר. מ. סאנטאר

עמפפאנגס שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Osłabienie bledniczę leczy Hemogen oryginalny tylko z firmą Klawe

DR. MED.

H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.

אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקה

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.

שפרעכשטונדען פון 1—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

G. H.

דערמיט האב איך דעם כבוד העפליך מיטצוטיילען דער געעהרטער קונדשאפט, אז פון דעם 1-טען יאנואר ד. י. בין איך ארויסגעטרעטען פון דער פירמע

BÜCHER i KARPOWSKI

וועלכע האט אויף גלייכצייטיג אונטער דער אויבענ' פירמע צו עקזיסטירען, וואס כ'בעט צו נעהמען צו געפל. קענטניש.

D. KARPOWSKI

G. H.

דערמיט מאך איך העפליך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מיט'ן היינטיגען טאג האב איך געעפנט

א טראנספארט-עקספעדיציאנס-ביורא

אין לאדז, אויף זשעלאנא 8a טעל. 193-11 (הויז פון ה. פינקוס)

אונטער מיין אייגענער פירמע.

גוט בעקאנט אויפ'ן טראנספארט-עקספעדיציאנס-געביט האף איך, אז כ'וועל געווינען דעם צוטרוי פון דער ג' קליענטעלע

Biuro Transportowo-Ekspedycyjne

KARPOWSKI

Zielona 8a, telefon 193-11

בעקאנטמאכונג.

נייער קאנצערט-זאל, 3 פראמענאדסקא 3

נאך א גרינדליכן רעמאנט ווערט דער זאל פערדינגען אויף חתונות, בעלער, ראוטען און אנדערע פערוויילונגען מיט ניי געשיר אלעס, וואס ווערט געבויט כט. אלעס צו ביליגע פרייזן.

צו ערפאהרן פראמענאדסקא 3 ביי ה. ימאוויטש.

א בשורה טובה פאר עלטערן,

וואס זייערע קינדער לערנען אין פאלקסשולן, די ליסונג פון בעוואוסטען פעדאגאג נאכמיטאג-חדר פאר קינדער, וואס לערנען אין פאלקסשולן איז בעקאנט, דאס נאך א גרינדליכע רעפארם ווערט דאס חדר פאלשטענדיג רעארגאניזירט און פערפאלקאמט אויף אלע געביטן פון למודי קודש. ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא. א פערגרעסערטע קורס פאר העברעאיש (רעדן און שרייבן), און יודישע בריף זעלבסט צוזאמשטעלן. צו זיין דעם קריזיס הנחה-פרייזן. פלאץ וואלנאשטשי 6 (ביי שאט) קויער אפ. איינשרייבען טעגל. פון 2—7

בעקאנטמאכונג.

דערמיט טייל איך העפל. מיט מיינער ג' קונדשאפט, אז מיין באל-טואלעטען אטעליער איז נעווארען איבערטראגען פון זגערזשער 28 אויף פלאץ קאשטשעלני 4 טעל. 141-35

און בארג אויס זעמטלכע באל-טואלעטן ווי אויך חופה-קלידער פון די נייעסטע פאסאנען צו מעסיגע פרייזן. סאלידע בעהאנדלונג.

איך עמפפעהל מיך ווייטער דער געעהרטער קונדשאפט

מיט אכטונג

S. GLIKSMAN

Pracownia oraz Wypożyczalnia sukien

Plac Kościelny 4, tel. 141-35

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —

פון 11 ביז 13 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

רעפארם פון לאקאטארען-שוץ-געזעץ מוז אדורכגעפירט ווערען

ערקלערט דער מיניסטער פאר עפענטליכע ארבייטען

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בידזשעט-קאמיסיע. עס איז בעטראכט געווארען דער בידזשעט פון מיניסטעריום פאר עפענטליכע ארבייטען.

אין דער דיסקוסיע האט אויך גענומען א ווארט דער מיניסטער פאר עפענטליכע ארבייטען גענעראל נייגעבויער, וועלכער האט צווישען אנדערעס געזאגט, אז עס וועט מוזען אדורכגעפירט ווערען א רעפארם פון לאקאטארען שוץ.

פון דער דאזיגער ערקלערונג איז צו זעהען, אז די רעגירונג האט ברעה ערנסט זיך צו נעהמען צו דער פראגע וועגען העכערען דאס דירה געלד.

400 מיליאן זלאטעס אויף צו בויען נייע שאסעען

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין סיים איז אריינגעטראגען געווארען א געזעץ פראיעקט וועגען א פאנד פאר שאסעען, וואס זאל געשאפען ווערען פון די אפצאהלונגען פון אויטאס און דער שטייער וואס ווערט גענומען פאר'ן רעכט צו פאהרען אויף די געפלאסטערטע שאסעען.

דער פאנד איז פעסטגעשטעלט געווארען אויף 400 מיליאן זלאטעס און וועט בענוצט ווערען אויף צו בויען נייע און קאנסערווירען די אלטע געפלאסטערטע שאסעען.

א דאנק דעם דאזיגען פאנד וועלען בעקומען בעשעפטיגונג א גרעסערע צאהל ארבייטסלאזע.

עס איז פערהאן א מעגליכקייט, אז אויפ'ן יסוד פון דאזיגען פאנד וועט די רעגירונג בע[illegible]ען א הלואה.

רומענישער קעניג נאזוסט ענערגיש צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם

ב ו ק א ר ע ש ט, 15. (יט"א טעלעגראפיש) דער רומענישער קעניג קאראל האט אויפגענומען אויף אן-אודיענץ דעם רומענישען אינערן-מיניסטער פון וועמען ער האט אויסגעהערט א בעריכט פון דער אקציע געגען אנטיסעמיטיזם און אויפגעפאדערט דעם מיניסטער ווייטער צו פיהרען ענערגיש דעם קאמף געגען די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען אין לאנד.

דער אראבישער ענטפער אויפ'ן ווייסען בוך

ל א נ ד א ן, 15. (טו) די אראבישע עקזעקוטיוו אין ארץ-ישראל האט שוין פערענדיגט איהר ענטפער אויף דעם ענגלישען ווייסען בוך וועגען דער ארץ-ישראל פאליטיק. דער ענטפער איז איבערגעגעבען געווארען דעם הויך-קאמיסאר איבערצושיקען איהם קיין לאנדאן.

די אראבער פאדערן מבטל צו מאכען די באלפור דעקלאראציע און אפצושאפען די מאנדאט פערוואלטונג. א חוץ דעם פאדערן זיי א רעגירונג, וואס זאל זיין פעראנטווארטליך פאר א פאלעסטינער פארלאמענט. עס זאל אפגעשטעלט ווערען די יודישע אימיגראציע קיין ארץ-ישראל, אראבישער באדען זאל נישט קענען פערקויפט ווערען צו נישט אראבער און די אראבער וואס האבען פערקויפט זייער באדען זאלען בעקומען נייעם באדען.

ענטדעקט א פאבריק פון פאלש געלד הינטער לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג, 15. (ספ. טעל.) די לעמבערגער פאליציי האט אין דארף לעשעניעץ הינטער לעמבערג, ענדעקט א פאבריק פון פאלש געלד.

מען האט געפינען א טיגעל, א גיפס פארם, עטליכע קילא צין און אנדערע מכשירים. עס זענען קאנפיסקירט געווארען 65 פאלשע איין זלאטע מטבעות. 5 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען.

נחום סאקאלאוו הייסט אפלעגען דעם ציוניסטישען קאנגרעס

פערטרויליכע זיצונג פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט

ל א נ ד א ן, 15. (יט"א טעלעגראפיש) די אויסערארדענטליכע סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט, האט געעפענט ה' פארבשטיין.

ד"ר ווערנער סענאטאר האט רעפערירט איבער דער לאגע אין ארץ-ישראל. דער רעפערענט פיהרט אויס, אז די פינאנציעלע לאגע איז אזעהר קריטישע.

נחום סאקאלאוו האט ערגענצט די אויספיהרונגען פון רעפערענט, האט געגעבען א [illegible]יבערבליק איבער דער פאליטישער לאגע און אנגעוויזען, אז עס איז דרינגענד נויטיג א גרעסערע געלד-זאמלונג אין אמעריקא.

סאקאלאוו האט אויך געזאגט, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס דארף אפגעלעגט ווערען אויף עטליכע חדשים.

פראפ. וויצמאן האט געהאלטען א פאליטישען רעפעראט און אויך איבערגעגעבען וועגען די אונטערהאנדלונגען, וואס קומען איצט פאר צווישען דער יודישער אגענץ און דער ענגלישער רעגירונג.

נח גאלדמאן האט ערגענצט דעם רעפעראט פון פראפ. וויצמאן.

נאכדעם האט זיך אנגעהויבען די גענעראל-דעבאטע אין וועלכע עס האבען זיך בעטייליגט גרינבוים, גראסמאן און אנד.

די זיצונגען זענען פערטרויליכע.

איבערגעריסען די אונטערהאנדלונגען

צווישען דער ענגלישער רעגירונג און דער יודישער אגענץ

ל א נ ד א ן, 15. (יט"א טעלעגראפיש) צוליב דעם, וואס דער פארזיצער פון דער ענגלישער רעגירונגס-קאמיסיע, וואס אונטערהאנדעלט מיט דער יודישער אגענץ, ארטור הענדערסאן, איז געפאהרען קיין גענף, זענען די אונטערהאנדלונגען איבערגעריסען געווארען אויף א חודש צייט.

90 מיליאן זלאטעס

אויף אונטערשטיצונג פאר ארבייטסלאזע וועט די רעגירונג אויסגעבען אין יאהר 1931.

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין סיים איז אריינגעטראגען געווארען א געזעץ פראיעקט וועגען צו[illegible] קרעדיטען צום בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930]31.

אין פראיעקט ווערט בעטאנט, אז אין בודזשעט פרעלימינאר פון אינערן-מיניסטעריום ווערט דער דיספאזיציע פאנד פון אינערן-מיניסטער געהעכערט אויף 3 מיליאן זלאטעס.

ווי בעוואוסט בעטרעפט דער [illegible] פאנד פון אינערן מיניסטער 6 מיליאן זלאטעס, 3 מיליאן האט דער סיים דערפון געשטראכען. [illegible] דער דיספאזיציע פאנד צוריק דערגענצט געווארען.

אין דאזיגען געזעץ פראיעקט פא[illegible]ט אויך די רעגירונג צוגאב קרעדיטען אויף א [illegible]מע פון 34,250,000 זלאטעס אויף אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע.

צוזאמען מיט די פריהערדיגע קרעדיטען פאר ארבייטסלאזע וועט די רעגירונג אויף אזא אופן אויסגעבען אויף אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע אין לויפענדען יאהר 90 מיליאן זלאטעס.

פארשלאג אפצושאפען די צארישע בעגרענצונגען

וועט בעטראכט ווערען דעם 20-טען יאנואר

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דעם 20. דעם חודש וועט פארקומען א זיצונג פון דער יורידישער קאמיסיע אויף וועלכער עס וועט בעטראכט ווערען די פארשלאגען וועגען אפשאפען די צארישע בעגרענצונגען פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

עס זענען פערהאן צוויי פארשלאגען, איינער פון דעפוטאט גרינבוים און דער צווייטער פ[illegible] דער רעגירונג.

פויליש-רומענישער פריינדשאפטס-טראקטאט

איז נעכטען אונטערגעשריבען געווארען אין גענף

ג ע נ ף, 15. (ספ. טעל.) היינט 11 א זייגער אינדערפריה איז דורך מיניסטער זאלעסקי און דעם רומענישען אויסערן מיניסטער מיראנעסקו אונטערגעשריבען געווארען א פויליש - רומענישער פריינדשאפטס טראקטאט, וואס פערלענגערט דעם גאראנטיע אבמאך וועלכער איז געשלאסען געווארען דעם 26. מערץ 1926 צווישען פוילען און רומעניען.

דער טראקטאט שטיצט זיך אויף די פרינציפען פון דער פעלקער ליגע און וועט פערפליכטען 5 יאהר, נאכ'ן דאזיגען טערמין וועט ער אויטאמאטיש פערלענגערט ווערען אויף נאך א יאהר.

דער נייער פריינדשאפטס טראקטאט וועט רעגיסטרירט ווערען אין סעקרעטאריאט פון דער פעלקער-ליגע.

דער טומעל ארום דעם פראיעקט צו בעגרעניצען די יוד. שחיטה

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער פראיעקט פון דער רעגירונג וועגען בעגרעניצען די יודישע שחיטה האט ארויסגערופען א גרויסען טומעל בייא דער יודישער בעפעלקערונג.

ווי מען דערוויסט זיך האט דאס אגרא[illegible] ניסטעריום בדעה צו ערלויבען די יודי[illegible] שחיטה נאר אויף אזוי פיל אויף וויפיל דאס מאכט אויס לויט דעם פראצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אין די יודישע קרייזען האט מען מורא, אז דאס זאל נישט דינען אלס אנהויב בכלל צו פער-ווערען די יודישע שחיטה און דער פראיעקט האט דעריבער ארויסגערופען א גרויס[illegible].

אין די נאהענסטע טעג וועט אין „זייכות דער [illegible] מיט פארקומען א ספעציעלע זיצונג פון דער [illegible] פערוואלטונג מיט'ן ראבינאט.

22-טע מלוכה-לאטעריע

3-טע קלאס — 2-טער ציהונגס-טאג.

5000 זל. אויף נומער 90870.

2000 זל. אויף נומער 42055 122339

1000 זל. אויף נומער 8150 92525 130533 150706

600 זל. אויף נומער 18893 50960 78366 155716 167068 202650.

500 זל. אויף נומער 11013 55810 71258 76240 84992 101291 380 103353 105331 109742 128582 136645 157372 170912.

300 זל. אויף נומער 7939 20472 23078 293 32334 57326 69045 70864 71091 72535 92409 99905 110792 120659 133250 65 137848 139766 144370 186115 189525 198528.

קלאנג פילם-טעאטער „CASINO“ קלאנג פילם-טעאטער „CASINO“
היינט און פאלג. טעג! — נייעסטע פילם-רעוואלוציע פון דער וועלט!
די רייצענדע און שעהנע - ITA RINA - די רייצענדע און שעהנע
שפילט די ראלע אין גרעסטען פילם-ווערק פאר די לעצטע צייטען א. נ.:
פון וואנען סאיז נישטא קיין צוריקוועג
ריהרענדע דראמע לויט דער ערצעהלונג פון E. Kisch, רעזש. K. Anten
טראגעדיע פון א געשענדעטער פרוי! די לעצטע שאנד פון פער'משפט'ן און... פרוי...
ריהרענדע סצענע ביי אויג אויף אויג פון פער'משפט'ן מיט דער „טרייסטערין“!
אנהויב 4.30 נאכמ., שבת, זונטאג און יום-טוב - פריהמארגען פארשטעלונגען פון 12 א זייגער אן
צו די נידריגסטע פרייזען 75 גר. און 1 זל.

בעקאנטמאכונג
דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מיין פערפומעריע אויף זאוואדזקא 11 איז
איבערגעטראגען געווארען אויף
5 זאוואדזקא 5
אונטער דער לייטונג פון ה' = י. דרוקער
געדענקט, אז דאס איז
די איינציגע גרעסטע פערפומעריע
וועלכער וועט זיך בעמיהען צופרידענצושטעלען די געעהרטע קונדשאפט מיט דעם רייכסטען אויסוואהל פון דער נייעסטער
קאסמעטיק
צו די צוגענגליכסטע פרייזען
און איך פערהאף, אז די געעהרטע קונדשאפט וועט אויך ווייטער מיר שענקען זייער צוטרוי, און צייכען
מיט אכטונג Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

טראַצקי מאַכט שלום מיט סטאַלינ׳ען?

באָראַדין זאָל איז אָסלאָ זיין דער פערמיטלער

קאָפּענהאַגען, 15. (ספּ. טעל.

פון אָסלאָ איז מע מודיע, אַז דער געוועזענער סאָוויעטישער ראַטגעבער ביי דער כינעזישער רעגירונג באָראָדין איז געקומען קיין אָסלאָ, כדי זיך צו זעהן מיט טראָצקי׳ן, וועלכער האָט, ווי בעקאַנט, בעקומען פון דער נאָרוועגישער רעגירונג אַ־ערלויבניש צו פערברענגען 8 טאָג אין נאָרוועגיען. טראָצקי דאַרף אין נאָרוועגיען האַלטען אַ פאָרלעזונג לויט דער איינלאַדונג פון דאָרטיגען סטודענטען־פעראיין און ער האָט זיך פערפליכטעט נישט אריינצומישען זיך אין די אינערליכע ענינים פון לאַנד.

באָראָדין זאָל מאַכען אַ פּרוב צו ברענגען צו אַ פערשטענדיגונג צווישען טראָצקין און דער סאָוויעט רעגירונג.

טראָצקיס רייזע טרעפט אָבער אָן אויף שוועריגקייטען, ווייל די דייטשע רעגירונג האָט זיך אָפּגעזאָגט איהם צו געבען אַ טראַנזיט־וויזע. ער וועט וואַהרשיינליך פאָהרען קיין נאָרוועגיען דירעקט מיט דער שיף פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל.

שרעקליכער מאסען-מארד פון א דעזערטיר

וואַרשאָ, 15. (טעלעפאָניש).

אין ראַיאָן פון סטאָלפּצי ביי דער פויליש־סאָוויעטישער גרעניץ האָט דער דעזערטיר לעאָן מאַרקעוויטש אויסגעמאָרדעוועט די פאַמיליע פון סוחר מילק, 4 פערזאָן, דאָן האָט ער צוגע[illegible] טויזענד זל. און איז אנטלאָפען. מאַרק[illegible] האָט מען פערהאַלטען אין מאָמענט ווען [illegible] געוואָלט אריבערשמוגלען זיך איבער [illegible] שער גרעניץ.

ערד-ציטערניש אין מעקסיקא

אויסטערלישע ערשיינונגען אויפ׳ן הימעל

ניו־יאָרק, 15. (לויט אַ ידיעה פון „אַסאָשיאַייטעד פרעס" איז אין מעקסיקאָ פאָרגעקומען אַ שטאַרקע ערד־ציטערניש, וועלכע האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פּאַניק צווישען דער בעפעלקערונג. בעת דער ערד־ציטערניש האָט מען אויפ׳ן הימעל געזעהען אַן אויסטערליש געל ליכט, פון וועלכען עס זענען געפאַלען לייכטענדיגע בליצען, די גאַנצע ערשיינונג איז בעגלייט געוואָרע[ן] פון אַ שטאַרקען האַלקענבראָך.

וועגען פייניגען פאליטישע ארעס־טירטע אין לוצק

מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, אַז די קאָמוניסטישע דעפּוטאַטען אין סיים האָבען פערשפּרייט אַ קאָמוניקאַט וועגען פייניגען די פּאָליטישע אַרעסטירטע אין דער לוצקער טורמע. אין קאָמוניקאַט ווערען אָנגעגעבען גענוי די נעמען פון די געפּייניגטע, צווישען וועלכע עס געפינען זיך אויך עטליכע פרויען, און די נעמען פון די פּייניגער. וועגען דעם קאָמוניקאַט שרייבט דער „ראָבאָטניק":

„ווי מיר זעהען, איז די בעשולדיגונג אַ גאַנץ קלאָרע, און ווייזט אָן גענוי אויף די שולדיגע. די בעשרייבונג פון די טאָרטורען גיבען מיר נישט, מיר ערוואַרטען אַן אָפיציעלע אויפקלערונג, די דורכפיהרונג פון אַן אויספאָרשונג און אַ שטרענגע שטראָף פאַר די שולדיגע.

„אויף דעם דאָזיגען ענין וועט קיין שווייגען נישט ערלעדיגען. נאָר דאָס אָנגעגליהטע אייזען פון אויפגעדעקטען אמת און די שטראָף פאַר די שולדיגע קאָן ראַטעווען די פוילישע מלוכה פון גאַנגרענע, וועלכע עס שטעלען מיט זיך פאָר מענשען־חיות אויף פעראַנטוואָרטליכע פּאָסטענס אין דער פּאָליצי אין טורמע־וועזען און אין געריכטס־וועזען".

פאר׳ן האנאר פון מיליטערישען מונדיר

בריף פון א גענעראל וועגען ענין בריסק

אין „קורייער פּאָזנאַנסקי" איז געווען אָפּגעדרוקט אַ בריף פון בריגאַדע־גענעראל אַלעקסאַנדער זאַלענסקי וועגען דער מעשה בריסק. אין דעם בריף שרייבט דער גענעראל:

„איך בין געווען ביז איצט איבערצייגט, אַז דער פּוילישער זעלנער קאָן נישט זיין קיין תליון, בפרט אַ תליון פון ווערהלאָזע. איך בין געווען איבערצייגט, אַז די בעשולדיגטע אין זמיאָוסע האַנדלונגען וועלען רעאַגירען תיכף און וועלען פערטיידיגען אַ קרימינעלען פּראָצעס געגען זייערע עפענטליכע בעשולדיגער".

„אַ סאָלדאַט וועלכער בעפלעקט דעם האָנאָר פון מונדיר און דעם האָנאָר פון זיין אַרמעע, קאָן נישט האָבען קיין אָרט אין די רייהען פון די פּערטיידיגער פון פאָטערלאַנד! ווער עס שויגט נישט דעם האנאר פון זיין מונדיר, דער וועט נישט קאָנען שטעלען זיך אין שוץ פון בעדראָהטען האָנאָר פון פאָטערלאַנד! ווער עס איז בעגאַנגען אַ פעהלער און האָט נישט קיין מוט זיך דערין מודה צו זיין און טראָגען די קאָנסעקווענצען, דער איז אַ געוועהנליכער פחדן! און פאַר פחדנים איז נישטאָ און עס טאָר נישט זיין קיין אָרט אין די רייהען פון פוילישען מיליטער! אַזוי איז געווען אַמאָל און אַזוי דאַרף זיין שטענדיג!"

אקטיווער האנדעלס-בילאנס אין יאהר 1930

וואַרשאַ, 15 (טעלעפאָניש) לויט די ביז־איצטיגע פּראָוויזאָרישע אויסרעכנונגען פון הויפּט־סטאַטיסטישען אַמט איז דער האַנדעלס־בילאַנס פאַר׳ן יאָהר 1930 פערענדיגט געוואָרען מיט אַן־איבערשוס פון 187,271,000 זל. אריינגעפיהרט איז געוואָרען קיין פּוילען און דאַנציג 3.571.000 טאָן סחורות אין׳ם ווערט פון 2.245.973.000 זל. אַרויסגעפיהרט — 18.922.000 טאָן אין ווערט פון 2 433.244.000 זל.

„די פראטעסטן געגען דער פאציפיקאציע פון מזרח-גאליציען ווערען רעזשיסירט פון בערלין"

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

אין דעם טומעל וואָס האָט זיך אויפגעהויבען אַרום דער פּאַציפיקאַציע פון מזרח־גאַליציען זעהט די סאַנאַציאָנס־צייטונג „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" די געשיקטע האַנד פון דייטשלאַנד, וואָס רעזשיסירט דעם גאַנצען ענין, כדי זיך צו שאַפען שטאָף פאַר פּראָפּאַגאַנדע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרשטעהענדיגער סעסיע פון פעלקערבונד־ראַט.

„מינ. סקלאַדקאָווסקי, שרייבט דאָס בלאַט, האָט מיט דער גאַנצער אויפריכטיגקייט מודה געווען אַז אין דער דאָזיגער אַקציע. צו וועלכער די רעגירונג איז געווען געצוואונגען זענען מצד איינצעלנע פּערזאָנען פון דער פּאָליציי און מיליטער געווען מיסברויכען, ער האָט אָבער פערזיכערט, אַז וועגען די מיסברויכען ווערט געפיהרט אַן אויספאָרשונג, און די שולדיגע וועלען בעשטראָפט ווערען.

„אָבער דאָס ווערטפולסטע אין דער ערקלערונג פון מינ. סקלאַדקאָווסקי איז געווען די פעסט־שטעלונג, אַז אין מזרח־גאַליציען הערשט איצט פולקאָם רוהע, און אַז ס׳איז נישטאָ קיין נויטווענדיגקייט אָנצוווענדען דרינגענדע פּאָליציי־אישע און מיליטערישע מיטלען, — מיט אַנדערע ווערטער — די פּאַציפיקאַציע־אַקציע האָט ערפילט איהר אויפגאַבע און געהערט צו דער פערגאַנגענהייט.

„ס׳וואָלט זיך געדאַכט, אַז עס ליגט אין אינטערעס סיי פון דער פּוילישער סיי פון דער אוקראַינישער געזעלשאַפט זיך צו פרעהען פון דעם פאַקט און געמיינזאַם צו טון אַלץ, כדי עס זאָל וואָס גיכער קומען אַ בערוהיגונג, אַז די וואונדען זאָלען וואָס גיכער פערהיילט ווערען. ווייל מען דאַרף נישט פערגעסען אַז די קלאָגעס און די וואונדען זענען געמיינזאַמע.

אָבער „דער אוקראַינישער קלוב וויל פון דער פּאַציפיקאַציע פון מזרח־גאַליציען מאַכען אַן׳אייגענע אויסגאַבע פון דער קאָמעדיע „וועלף אין שעפסען־פעל" וואָס ווערט געשפּילט דורך דער פּוילישער אָפּאָזיציע.

„מיר וועלען פון פּאָראויס וואָרענען, אַז אויך די דאָזיגע נייע קאַמפּאַניע געגען דער רעגירונג, וועלכען עס גרייט צו דער אוקראַינישער קלוב אין סיים ביי דער מיטהילף פון דער ענדעציע, קאָרפאַנטי׳ן און דער לעוויצע — אַז דאָס וועט אונז נישט אַרויסברענגען פון גלייכגעוויכט און פון דער זיכערקייט, אַז מיר געהען מיט דעם ריכטיגען און נויטווענדיגען וועג.

„דער אוקראַינישער קלוב האָט אַריינגעטראַגען אין סיים אַ גרויסע אינטערפּעלאַציע וועגען דער אָנפּראַגע — — — מיר ערקלערען פון פּאָראויס, אַז דער סיים־קלוב פון ב.ב. וועט שטימען געגען דער דרינגליכקייט פון פאָרשלאַג און וועט נישט צולאָזען צו קיין דעבאַטע אַרום איהם אין איצטיגען מאָמענט.

„דער רעזשיסער פון בערלין, וועלכער וועט אַרויסטרעטען אין דער ראָלע פון בעשי[ц]ער, פון די יאוקראַינער אין גענף, וועט האָבען אַן׳אַקאָמפּאַנימענט. צי קאָן מען זיך פאָרשטעלען אַן׳אַנגענעהמערען און פּאַסיגערען אַקאָמפּאַנימענט ווי די דעבאַטע אין וואַרשאָ אין פּוילישען סיים?"

וועגען די אויסנאַהמסווייזע רעכט וועלכע עס האָט זיך אויסגענומען דער שוועבעלעך־[illegible] פון קריגער׳ן אין פּוילען פאַר׳ן פּרייז פון דער שוועבעלעך־הלוואָה וועלכע פּוילען וועט דערפאַר בעקומען, שרייבט דער „ראָבאָטניק":

„אויסנוצענדיג די קלאָפּאָטען פון דער רעגירונג צוליב׳ן אָפּפאַל פון דער וואַלוטע, ביילט ה׳ קריגער נאָך מעהר די פויסט און דיקטירט דער פּוילישער רעגירונג, וועלכע גיט איהם אין פּוילען גאָר אויסנאַהמסווייזע רעכט, ער בעקומט קודם כל א מין זעלבסטשטענדיגקייט אין שטייער־פראַגען. פאַר איהם ווערט געענדערט דער אָפּמאַך און דאָס געזעץ וועגען מאָנאָפּאָלען, דאָס געזעץ וועגען הכנסה־שטייער און ער איינער וועט אין גאַנץ פּוילען נישט אונטערליגען דער פּראָגרעסיווקייט פון דאָזיגען שטייער. ווי אַ סובערענער פירשט איז ער אַדורכגעקומען מיט דער רעגירונג וועגען אַ „שטייער־ריטשאַלט". פיל מיה האָט ה׳ פּילסודסקי אָנגעווענדעט אויף אויסצולאַכען די סובערעני־טעט אין פּוילען, אָבער די דאָזיגע סובערעניטעט שטעלט ער איצט אַליין איין"

דאס ארט פון מיליאנען-אזארט

דאָס גיהנם פון דער פינאַנץ-וועלט, די פּאַריזער בערזע

(קאָרעספּאָנדענץ פון פּאַריז)

דער גרעסטער טייל פּראָוינציען, בעזונדערס די פּאַריזער. האָבען זעהר ליב אַזאַרט. ווי בעקאַנט, זאַמלען כמעט אַלע פּראָוינציען געלד, נאָר האָבענדיג דאָס געלד אָנגעזאַמעלט לאָזען זיי עס נישט ליגען אָהן בעוועגונג, נאָר זיי פּרובען, כאָטש מיט אַ טייל פון דעם געלד, דאָס גליק, אָפּטמאָל דורך דער בערזע און דורך די סאַמע ריזיקאַלישסטע אָפּעראַציעס.

איך האָב געקענט אַ רייצענדע פּאַריזערין, אַ קאָקעטקע, אַ פרעהליכע און ליבע, וועגען איהר פלעגט איהר מאַן דערצעהלען, אַז לכל הפחות פינף מאָל אין דער וואָך, לעגט זי זיך באַלד נאָכ־מיטאָג אין בעט אריין און שטודירט דורך אַלע קורסען אויף דער בערזע, און אינדערפריה, באַלד ווי זי שטעהט נאָר אויף, שטודירט זי שוין די מאָרגען־בולעטינען פון דער בערזע, דער מאַן האָט דערביי צוגעגעבען:

— זי האָט איהר אייגענע רעכנונג ביים בערזען־מעקלער און איך נאַטירליך מיש זיך נישט אריין אין איהרע געשעפטען. איבריגענס שפּילט זי פיל בעסער פאַר מיר. אַליין.

דער צענטער פון דעם אַזאַרט־שפּיל וואָס כאַפּט אַרום גאַנץ פּאַריז און וואַהרשיינליך אַ העלפט פון דעם גאַנצען לאַנד, איז די בעריהמטע פּאַריזער בערזע, וועלכע די טוריסטען בעזוכען פונקט אַזוי אָפט און גערן, ווי דעם אייפעל־טורעם און דעם פּאַנטעאָן און וואו עס זענען בשעתו געמאַכט געוואָרען די גרעסטע אייראָפּעאישע פערמעגענס און דערונטער דאָס פערמעגען פון די ראָטשילדס.

אגב וועגען די ראָטשילדס, די דאָזיגע מאַגנאַטען שפּילען שוין נישט אין וואולגאַרען זין פון דעם וואָרט. דאָס ריזיגע פערמעגען פון די ראָטשילדס איז נישט צוטיילבאַר, (נישט רעכנענדיג די סאָלידע נדנ׳ס פאַר די מיידלעך פון דער משפּחה, אָבער דאָס איז אַ גאָרנישט אין פערגלייך מיט דער אונגעהויערער מאַסע פון פערמעגען). סע ווערט פערוואַלטעט דורך אַן׳אַלטער קאָנסטיטוציע פון דער פאַמיליע און איבט זעלבסטפערשטענדליך אויס אַ דרוק אויף דער בערזע, אָבער בכלל איז דאָ אַלץ פּאָראויסגעזעהען, בערעכנט און דער עלעמענט פון סורפּריזען איז כמעט אינגאַנצען אויסגעשלאָסען. פאַר דעם קריג האָט איינער פון די יונגע ראָטשילדס געפּרובט שפּילען אויף דער בערזע און ער האָט פערשפּילט אַ גאַנץ היבשע סומע. זײַן׳אַנדערער אויף זיין אָרט וואָלט נאַטירליך זעהר שלעכט אָפּגעשניטען, אָבער פאַר איהם האָט די משפּחה בעצאָהלט עפּעס אַן׳ערך הונדערט מיליאָן און מען

האָט איהם אַוועקגעשיקט אויף דער רייזע, ער זאָל זיך אַ פּאָר יאָהר נישט בעווייזען אין פּאַריז, צוריס־געקומען איז ער אַן׳אויסגעהיילטער פון דער בערזען־קרענק.

ס׳איז שווער זיך פאָרצושטעלען דעם אומאויפּהערליכען גערויש און געטומעל, וואָס הויבט זיך אויף אויף דער פּאַריזער בערזע עטליכע מינוט פאַר האַלב איינס און דויערט אַ־ערך צוויי שעה, דאָס איז אינווענדיג, און אינדרויסען, אין די קוליסען שרייט מען אויס קויפער און פערקויפער פון אַקציעס, פערטרעטער פון בענק און פון מעקלער־קאַנטאָרען די קורסען און לעגען פאָר זייערע פּאַפּירען, אַ מאַך מיט דער האַנד און דער אָנבאָט איז אָנגענומען, און ביידע קאָנטראַהענטען פערשרייבען עפּעס שנעל אין זייערע ביכלעך.

אייגענטליך איז די גרויסע פּאַריזער בערזע אַ פעראייניגונג פון פיל פּאַריזער בערזעס וואָס אויף יעדער פון זיי ווערען קאָטירט אַ פופצעהן צוואַנציג טויזענט עהנליכע פּאַפּירען. די קורסען פון די פּאַפּירען, וואָס ווערען קאָטירט אויף דער בערזע, ווערען באַלד אויסגעמאָלט אויף בעזונדערע קאָלאָסאַלע טאָוולען מיט עלעקטרישע בוכשטאַבען און מען קאָן זיי זעהן פון גאָר ווייט. אויפטראַגען פאַר פערשידענע טראַנזאַקציעס ווערען געשריבען אויף ספּעציעלע בלעטער פּאַפּיר, וועלכע ווערען פונאַנדערגעטראָגען דורך אָהן אַ שיער צולאָזענע יונגלעך. פיל פון די דאָזיגע יונגלעך, וועלכע זענען פון קינדווייז אָן צוגעוואוינט צום שפּילען און אויסצונוצען די קליענטען, ווערען מיט דער צייט לייט און מאַכען גאַנץ פּאַנטאַסטישע קאַריערעס. אָבער דערוויייל זענען זיי מיט זייערע כוליגאַנישע שטיק אַן׳אמת׳ע פּלאָג פון דער פּאַריזער, ווי איבריגענס פון יעדער אַנדערער בערזע, צוליב זיי איז דער געדראַנג אויף דער בערזע אַן׳אומגעגליכער, אַ נייעם מענש (און אַ נייעם קאָן מען תיכף דערקענען), לאָזען זיי ממש נישט דורכגעהן, מען וואַרפט איהם אַראָפּ דעם הוט פון קאָפּ, מען זידלט איהם אָרדינער, כאָטש אָפט זעהר שאַרפזיניג.

אַרום דער בערזע אין די אומצעהליגע קאַפּעען זיצען די אינהאַבער פון די בערזע־קאַנטאָרען, קליינע מעקלערס און שטענדיגע פּראָפעסיאָנעלע שפּילער, אַ פרישער מענש, ווען ער פאַלט אַריין אין אַזאַ קאַפע, ווערט ער איבעראשט פון איין זעהר מאָדנע ערשיינונג: וואַרטענדיג אויף די קורסען פון דער בערזע, שפּילען אַלע בעזוכער אָהן אויסנאַהם אין קאָרטען. פריהער פלעגט מען שפּילען אין „בעלאָט" אַ שפּיל, וואָס איז איינגעפיהרט געוואָרען דורך דעם בעריהמטען שטערן פון די מוזיק־האַלען מיסטענגעט. איצט איז אין די אַלע קאַפּעען אין דער מאָדע ברידזש, אַ רוהיגע סוחרישע שפּיל, וואָס איז ערלויבט דורך דער פּאָליציי, אָבער שפּילען שפּילט מען הויך, מיט אַזאַרט, ווי די אמת׳ע גזלנים, און מען ווערט אַזוי פערכאַפּט, אז פיל, געבענדיג נאָר אַ קוק אויף די לעצטע בערזען־קורסען, פון וועלכע זיי זענען רייך געוואָרען אָדער רואינירט געוואָרען, ווענדען זיך תיכף צום פּאַרטנער, וועגען עפּעס אַ נאַרישען פעהלער, וואָס איז ביים שפּילען בעגאַנגען געוואָרען, שרייען און זידלען אויסער זיך פאַר כעס צוליב דעם פעהלער

די דאָזיגע מענשען זענען אַזוי פערסמט פון אַזאַרט, אַז זיי מוזען האָבען די עמפּפינדונג אָהן אויפהער פון שפּיל און דערביי פון אַ דאָפּעלטען און אַפילו דרייפאַכיגען שפּיל.

איך האָב געקענט איין בערזען־מאַן, אַ קלוגען, געשיקטען און עלעגאַנטען, וועלכער פלעגט ווי אַריינפאַלען אין מעלאַנכאָליע ווען ער האָט נישט געהאַט קיין געלעגענהייט צו שפּילען. ער האָט צוגעטראַכט אַזאַ מין פערווייליגונג: אין פרייער צייט פלעגט ער איינלאַדען צו זיך אין קאַנטאָר די באַלעבאַטים און די אָנגעשטעלטע פון די נאָהענטע קאַנטאָרען. די אָנגעשטעלטע האָבען צווישען זיך געשפּילט אין בעלאָט, און ער און די איבריגע באַלעבאַטים פלעגען שטעלען הויכע סומען אויף די אָנגעשטעלטע און אַ חוץ דעם פלעגען זיי דערביי נאָך צווישען זיך אויך שפּילען אויף זעהר גרויסע סומעס, דער אַזאַרט איז דערביי געגאַנגען אין די פערשידענסטע ריכטונגען, פונקט ווי ביי שאַכשפּילער, וועלכער שפּילט גלייכצייטיג מיט עטליכע פּאַרטנערען.

אָט די גאַנצע טעטיגקייט האָט זיך פאַר דעם דערמאָנטען בעל דבר געענדיגט זעהר טרויעריג: ער האָט אין משך פון אַ קורצער צייט פערשפּילט זיין גאַנץ פערמעגען, דעם נדן פון זיין פרוי, א ירושה פון אַ רייכען ברודער, אָבער ער איז ביי זיך נישט געפאַלען; ער זוכט און געפינט די סאַמע אויסטערלישסטער געלעגענהייטען צו שפּילען אָדער אויף דער בערזע, אָדער אין קאָרטען. אָדער אויף פערד־געיעגען.

י. פּעלז

דאס פראבלעם
פון יונגען יודישען דור

דאָס פראבלעם פון דעם יודישען יונגוואַרג איז געוואָרען ברענענדיג. עס איז אפשר וויכטיגער, ווי די פראגע פון די דעקלאַסירטע. אַנ׳עלטערער יורד האָט נאָך פערבינדונגען פון זיין פריהערדיגען מצב, האָט אויסגעהאָדעוועטע קינדער, סתם פריינד, וועלכע קענען איהם העלפען, לסוף איז פערהאַן קהלשע צדקה, און אויב דאָס אַלץ איז נישטאָ און איהם קומט אויס פשוט אויסצוגעהען מיט זיין פאַמיליע פון הונגער, איז טאקע זעהר גרויס די טראַגעדיע, אָבער בלויז די מאַטעריעלע טראַגעדיע.

אַ יוגענטליכער, וואָס האָט נישט פאַר זיך קיין פערספעקטיווען, וואָס ווייס נישט, צוליב וואָס ער וואַקסט אויף דער וועלט און צו וואָס ער קען זיין נעמען, האָדעוועט אין זיך אַ שרעקליכע שנאה און פערביטערונג אויף דער גאַנצער וועלט און קודם כל אויף דער נאָהענטער סביבה, וואָס האָט פאַר איהם געשאַפען די טראַגישע לאַגע. ער ווערט אין דער ערשטער רייה אַ שונא פונ׳ם הערשענדיגען רעזשים.

נאָכמעהר אומדערטרעגליך איז די לאַגע פונ׳ם יודישען יוגענטליכען, וועלכער לעבט שוין הייבט נישט אין געטא. אין דער וועלט פון די חדרשע און ישיבהשע אילוזיעס, נאָר ווערט דערצויגען אין קולטורעלע בעדינגונגען, בעקומט ראַציאָנאַלע בעגריפען פונ׳ם לעבען, פון דער וועלט, זעהט ווי די חברים, פון אַנ׳אַנדער נאַציע, לויפען אין לעבען אריין לוסטיגע, פרעהליכע, ווי אין אַ טאַנץ-קלאַס אַריין, ווייל פאַר זיי איז צוגעגרייט אַ פערטיגער טיש מיט כל-טוב; דער יונגער דור איז דאָך דער יורש פונ׳ם אוועקגעהענדיגען דור אויף אַלע געביטען פון לעבען, פון דער מלוכה-טעטיגקייט — נאָר פאַר איהם, דעם אויסוואַקסענדיגען יודען, איז נישטאָ קיין ירושה, ער איז אַ שטיפקינד.

ער לערנט און ווייס נישט, צו וואָס ער גרייט זיך, ער איז דעקלאַסירט פון געבוירען טאָג אָן, ער האָט נישט קיין פערבינדונג, איז איבערגעלאָזען זיין אייגענעם גורל און איז אומבעהאָלפען. אַ גאַנצע מלוכה דרעהט זיך אין אַ קאַראַהאָד און ער קען זיך נישט אַריינכאַפען אינעווייניג, מוז בלייבען אָן אַ זייט. אַזאַ לאַגע איז שוידערליך.

אַזעלכע יודישע יוגענטליכע האָבען מיר אין פוילען אין די צעהנדליגער טויזענטער, גאַנצע לעגיאָנען, וועלכע קענען אויפבויען אַ לאַנד און קענען אויך צושטערען...

איצט האָט אונזער עפענטליכקייט זיך אָנגעהויבען פעראינטערעסירען מיט דער פראגע און מ׳זוכט דעם שולדיגען.

זאָגט מען, אַז שולדיג זענען אונזערע פראָפ. פעראיינען, וואָס מאַכען מחיצות צווישען אַרבייטסלאָזע און פרנסהלאָזע און מ׳פערגעסט דערביי, אַז די מיטגלידער פון פעראיין זענען אויך יודען און אַז פאַר דעם אַלגעמיינעם נאַציאָנאַלען פראבלעם איז נישט קיין חילוק, וועך פון די צוויי פרעטענדענטען ס׳וועט בלייבען אָן ברויט...

און ווידער זאָגט מען, אַז שולדיג איז דאָס, וואָס יודען האָבען אויפגעהערט בויען אינסטיטוציעס, וואו יודישע יוגענטליכע האָבען זיך געקענט איינאָרדנען. פערגעסט מען ווידער, אַז ס׳איז נישטאָ קיין גרעסערער אַבסורד, ווי בויען אינסטיטוציעס נישט צוליב זייער אייגענטליכען צוועק, נאָר צוליב פּאָסטענס. שוין נישט רעדענדיג וועגען דעם, וואָס דער עצם בויען ספעציעל יודישע אינסטיטוציעס אין דער היינטיגער צייט איז אויך אַ סימן פון אונזער נישט גלייכקייט לגבי דער מלוכה, ווייל בעת די נישט יודישע נויטען ווערען בעזאָרגט דורך דער מלוכה און מוניציפּאַליטעט, מוז דער יודישער שטייער-צאָהלער נאָך לאָזען זיך קאָסטען בעזונדער אויף אויסצוהאַלטען אייגענע אינסטיטוציעס.

און דעם עיקר לאָזט מען אַדורך, — אַז שולדיג איז נישט קיין אַנדערער, ווי דער רעזשים פון דער אַרומיגער געזעלשאַפט, אָפּצוטיילען דעם יודען פון גאַנצען כלל-לעבען, נישט לאָזען איהם בעניסען פון קיין שום טובת-הנאה צוגלייך מיט אַלע בירגער פון דער מלוכה.

דער אומרעכט פון דער געשיכטע מוז אָפּגעשאַפט ווערען, די שפורען פונ׳ם פינסטערען מיטעלאַלטער מוזען אָפּגעווישט ווערען. אויב מ׳קען אונז נישט צוריק אַריינשטופען אין געטא און שפייזען אונז מיט אילוזיעס פון נישט עקזיסטירענדיגע וועלטען, מוז מען אונז צולאָזען צום אַלגעמיינעם טיש פון קאָנקרעטען לעבען.

דאָס דאַרפען מיר געדענקען, דערפאַר דאַרפען מיר קעמפען און נישט לאָזען זיך אויפ׳ן וועג פונ׳ם קלענערען ווידערשטאַנד, וועלכער קען אונז ווידער געבען אילוזאָרישע נצחונות...

פ. ק.

הונגער, פעסט און מוראדיגע קעלט
אַלע פּלאָגען האָבען זיך אויסגעגאָסען אויף כינא

לאָנדאָן, 15. (ספּ. טעל.)

לויט די ידיעות פון כינא איז צו דער הונגער-קאַטאַסטראָפע וועלכע האָט שוין געבראַכט דעם טויט פון זעקס הונדערט טויזענד מענשען, איצט צוגעקומען אַנ׳עפּידעמיע פון פעסט און אַ פּלאָג פון היישעריקען אין דער פּראָווינץ שאַנסי.

אין גאַנץ כינא הערשען מוראדיגע פרעסט, פון וועלכע עס זענען אומגעקומען טויזענדער מענשען, אין כאַרבין דערגרייכט די פראָסט ביז 50 גראַד, אין קאַלגאַן זענען פון דער פראָסט אומגעקומען 120 מאַן.

גאַנץ צענטראַל-כינא האָט שטאַרק געליטען פון אויסערגעוועהנליכע שניי-שטורעמס כמעט אַלע צוגען זענען פערהאַלטען געוואָרען אין מיטען וועג צוליב די שנייען.

דער פאליטישער מאמענט
פוילען אויף דער פאַרשטעהענדער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראַט

נאָך קיין שום סעסיע פון פעלקערבונד-ראַט האָט נישט געהאַט פאַר פוילען אַזאַ אינטערעס און בעדייטונג, ווי די, וועלכע עפענט זיך דעם קומענדיגען מאָנטאָג אין גענף. די סעסיע וועט שטעהן אונטער׳ן צייכען פון די אָנקלאָגעס מיט וועלכע דייטשלאַנד וועט אַרויסטרעטען געגען פוילען און געגען דער סיסטעמאַטישער אַנטיפּוילישער פּראָפּאַגאַנדע, וואָס ווערט דורך דייטשלאַנד געפיהרט. אויף דער סעסיע וועט אויך בעהאַנדעלט ווערען די אָנקלאַגע פון די אוקראַינער אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַזוי-גערופענער פּאַציפיקאַציע פון מזרח-גאַליציען.

כדי זיך פונאַנדערצוקלויבען אין דער אַטמאָספער אין וועלכער עס וועט זיך געפינען די פוילישע דעלעגאַציע מיט׳ן אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי בראש, מוזען מיר אויף אַ ווייל זיך אומקערען צו דער סעסיע פון דער צוגרייטונגס-קאָמיסיע פאַר ענטוואָפנונג, וועלכע איז נישט לאַנג אין גענף פאָרגעקומען.

אויף דער דאָזיגער סעסיע האָט זיך צום ערשטען מאָל גאַנץ בולט אָנגעצייכענט דער צוזאַמענהאַנג און פערבינדונג פון די מלוכות, וועלכע זענען נישט צופרידען מיט דער אָרדנונג, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך די נאָכמלחמהדיגע טראַקטאַטען. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז דער „בלאָק פון די אומצופרידענע" נעהמט אַרום דייטשלאַנד, איטאַליען, טערקיי, בולגאַריען, אונגאַרן און עסטרייך. דייטשלאַנד און טערקיי האָבען זיך שוין לאַנג געשטעלט אין אַ פריינדשאַפטליכער פערבינדונג מיט סאָוויעט-רוסלאַנד. איטאַליען איז ערשט נישט לאַנג אַריין אין בעציהונגען מיט דעם דאָזיגען „קאָמפּראָמיטירענדיגען" פאַרטנער. דער דאָזיגער בלאָק הגם אַ נאָך גענוג לויזער, שטעהט געגען דער מלוכות-גרופּע פון פראַנקרייך — קליינע אַנטאַנט — פוילען וועלכע זענען פעראינטערעסירט אין איינהאַלטען די טראַקטאַטען און דעם מצב, וועלכער איז דורך די טראַקטאַטען געשאַפען געוואָרען.

די שטעלונג פון די אַנדערע גרויסע מלוכות פון ענגלאַנד, די פעראייניגטע שטאַטען און יאַפּאַן איז לגבי דעם בלאָק פון די אונצופרידענע געווען אַ נעגאַטיווע. דער ענגלישער דעלעגאַט לאָרד סעסיל האָט נישט געזשאַלעוועט קיין פּראָוואָקירען דעם דייטשען פערטרעטער גראַף בערנסטאָרף, און איז ענערגיש אַרויסגעטראָטען געגען די דייטש-רוסיש-איטאַליענישע מאַנעווערען, אַ וויכטיגער מאָמענט איז אויך געווען דער, וואָס דער אַמבאַסאַדאָר פון די פעראייניגטע שטאַטען דושיבסאָן האָט געגעבען אָנצוזעהען, אַז זיין רעגירונג האָט נישט בדעה צו אונטערשטיצען די „אונצופרידענע".

עס איז אַזוי אַרום פאָרגעקומען אַ געוויסע מאַניפעסטאַציע פון פראַנקרייך-ענגלאַנד און אַמעריקאַ געגען דער טאַקטיק פון דער דייטש-רוסיש-איטאַליענישער גרופּע, און דאָס איז דער פּאָזיטיווער מאָמענט, פון דער שטימונג און אַטמאָספער אין וועלכער עס וועט אויסקומען אַרויסצוטרעטען דער פוילישער רעפּרעזענטאַנץ.

אָבער פון דער אַנדערער זייט וועט די דייטשע דעלעגאַציע קומען מיט שווערען געוועהר, פון אָנקלאַגעס און פּראָוואָקאַציעס, וועלכע זענען צוגעגרייט געוואָרען לאַנג און סיסטעמאַטיש און וועלכע גענוג שטאָף האָט געגעבען די פוילישע ווירקליכקייט.

זייט חדשים לאַנג ווערט אין און דורך דייטשלאַנד געפיהרט אַ קאַמפּאַניע געגען פוילען. אין דער קאַמפּאַניע ווערען די מיטלען נישט איבערגעקליבען. די ערשטע פידעל שפּילען נאַטירליך די עקסטרעם-נאַציאָנאַליסטישע היטלעראָווצעס. אָבער נישט בלויז זיי ווערען אין דער קאַמפּאַניע בעטייליגט גאַנץ דייטשלאַנד איז פערכאַפּט פון רעוואַנזשיסטישע שטימונגען, פון גרעניץ-רעוויזיע אויפ׳ן חשבון פון פוילען. בלויז עטליכע פאַקטען: מיניסטער פון רייכסוועהר גרענער האַלט אַ רעדע צום פרעזידענט הינדענבורג, און רעדט וועגען די רעוויזיע-פּלענער. קאַנצלער ברינינג רייזט אַרום מזרח-פּרייסען און שלעזיען און הערט אויס די ערקלערונגען פון די היגע בעאַמטע וועגען דער נויטווענדיגקייט צו רעווידירען די דייטש-פּוילישע גרעניצען. מיניסטער קורציוס נעהמט אונטער דאָס זעלבע. דער לידער פון צענטרום כאַאַז ערקלערט אַז „דער געפאַנגענער פון ווערסאַל (ד. ה. דייטשלאַנד) וועט אַמאָל פונקט ווי שמשון הגבור אומשטורצען די זיילען פון דער געפענגעניש".

די אויסערן-קאָמיסיע פון רייכסטאַג נעהמט אָן אַ רעזאָלוציע געגען דעם מצב, וואָס איז געשאַפען דורכ׳ן ווערסאַילער טראַקטאַט. וועגען די סענסאַציאָנעלע רעדעס פון מיני. טרעוויראַנוס, וועלכער האָט בשעתו אויפגערודערט די וועלט, איז איבריג צו דערמאָנען, ווייל אַלע געדענקען זיי אויסגעצייכענט.

איינס פון די וויכטיגסטע מיטלען פאַר דער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע איז אויפצווייזען פאַר דער וועלט, אַז די מינדערהייטען בכלל און דער דייטשער מינדערהייט אין פוילען בפרט לעבט זיך אויסערסט שלעכט און אַז אין פוילען זענען איבערהויפּט מעגליך זאַכען, וואָס זענען אין אַ ציוויליזירטן לאַנד אונדענקבאַר.

די וואַהלען אין אויבערשלעזיען, די מעשה בריסק און די פּאַציפיקאַציע פון מזרח-גאַליציען האָבען געגעבען דער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע אַ גלענצענדען שטאָף, די געשיכטע מיט דער בעהאַנדלונג פון די אַרעסטירטע געוו. דעפּוטאַטען אין בריסק, די שטראָף-עקספּעדיציעס, וועלכע האָבען, ווי דער אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי גיט אַליין צו, מיט בלוט און אייזען בערוהיגט די אוקראַינער איז אויף די פערשידענסטע אופנים אונטערגעטראָגען געוואָרען דורך דער דייטשער פּרעסע און האָט געפונען אַ הילכיגען אָפּקלאַנג אין דער פראַנצויזישער, ענגלישער און אַמעריקאַנישער פּרעסע. וועגען מזרח-גאַליציען ווערען פערשפּרייט פלוג-בלעטער, פאָטאָגראַפישע אַלבאָמען, עס ווערען איינגעאָרדענט אַנקעטעס דורך אַזעלכע בלעטער ווי „פּטי פּאַריזיען" און „מאַנטשעסטער גאַרדיען". פון דער בריסקער געשיכטע זאָל מען אין דייטשלאַנד האָבען צוגעגרייט אַ פילם. די וואַהלען אין אויבערשלעזיען ווערען פאָרגעשטעלט אַלס אַקט פון טעראָר און געוואַלדטאַט.

מיט די אַלע מלוכות וועט דייטשלאַנד אַרויסטרעטען געגען פוילען אויפ׳ן אינטערנאַציאָנאַלען פאָרום אין גענף. פאַר די פּעהלערען, וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען דורך די פריהערדיגע פּוילישע רעגירונגען און פאַר די פּעהלערען פון דער לעצטער צייט וועט זיך דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער מוזען פערטיידיגען פאַר דער וועלט.

מיר האָבען אָנגעוויזען, אַז אין אַלגעמיין קאָן די שטימונג פאַר פוילען זיין נישט קיין שלעכטע צוליב די געבראַכטע פּאָליטישע טעמים, ווייל הינטער דער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע זעהט מען בולט איהרע פּאָליטישע כוונות, פוילען קאָן ווי ס׳איז אַרויס פון דער דיפּלאָמאַטישער שלאַכט, וואָס וועט זיך אין גענף אָפּשפּילען. אָבער דאָס וועט נישט בערעכטיגען די בעגאַנגענע פּעהלערען, דאָס וועט נישט בערעכטיגען די טאַקטיק פון געבען אַ שטאַרק געוועהר אין דער האַנד די אַזוי אויך שטאַרקע און מעכטיגע געגנער פון פוילען.

פ. ב.

שלום אש אין פעטערבורג
אין דער סביבה פון דער רוסישער ליטעראַרישער באָהעמע

אין אַנ׳אויסלענדישער צייטונג געפינען מיר אינטערעסאַנטע ערינערונגען פון אַ רוסישען שריפטשטעלער וועגען דער צייט, ווען שלום אַש האָט פערבראַכט אין פעטערבורג, אין די ערשטע יאָהרען פון זיין שרייבערישער טעטיגקייט.

די יונגע שריפטשטעלער, וועלכע פלעגען קומען קיין פעטערבורג, פלעגען אונבעדינגט אַריינפאַלען אין דער אַזוי-גערופענער ליטעראַרישער באָהעמע, עטליכע טאָג נאָך זייער אָנקומען האָט מען זיי געשלעפּט איבער די רעדאַקציעס, פערלאַגען, אויף טרעפען אַרויף און אין קעלערס, אַרונטער, וואו עס פלעגען פאָרקומען גאַנצע אָוועטען און נעכט-וואַכען.

דער דאָזיגער גורל האָט נישט אויסגעמיטען אויך שלום אַש.

באַלד ווי ער איז געקומען קיין פעטערבורג האָט ער זיך פערדרעהט, פערפּלאָנטערט, פערכליסנעט געוואָרען אין די שפּילענדע כוואַליעס פון דער באָהעמישער פרעהליכקייט, עס איז געווען אין פעטערבורג אַזאַ אומגעלומפּערטע וואוינונג, וואו עס האָט געוואוינט אַזאַ רעקלאַמע-ליבהאָבער. זיין פּראָפעסיע איז געווען אַנ׳אַרטיסטישע, כאַדאָטאָוו — איז געווען זיין נאָמען. שלום אַש׳ן האָט מען געטראָפען נישט נאָר אין די פערלאַגען „זנאַניע", „שיפּאָווניק" נישט נאָר אין דעם ליטעראַריש-אַרטיסטישען רעסטאָראַן „וויענאַ" נאָר אויך דאָ, אין דער דאָזיגער וואוינונג. אָפט מאָל פלעגט מען זיך דאָ פערזיצען ביז אינדערפריה. און גלייך איז דער בעל-הבית אַוועק אויף זיינע רעפּעטיציעס און די געסט — וועד וואוהין. שלום אַש׳ן האָט מען צעטרייסעלט. ער האָט בעוויזען צו פעראינטערעסירען מיט זיך די פעטערבורגער ליטעראַרישע סביבה.

עס דערמאָהנען זיך בעזונדערע בילדלעך. שלום אַש האָט איבערהויפּט געמאַכט אַ זעהר ליבען איינדרוק. ער דערמאָהנט זיך אויך איצט אין איין און דערזעלבער פּאָזע: האַלב אָנגעלעהנט אויפ׳ן דיוואַן. דער קאָפּ עטוואָס פערוואָרפען און אָפּגעווענדט אין אַ זייט אין מויל אַ פּאַפּיראָס, אַ געפּאַסטער בליק.

עס האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז ער טראַכט די גאַנצע צייט וועגען עפּעס איין זאַך. ווען מען האָט איהם געשטעלט עפּעס אַ פראַגע האָט מען זי געדאַרפט עטליכע מאָל איבערחזר׳ן. דאַן האָט זיך שלום אַש ווי אויפגעכאַפּט פונ׳ם שלאָף. „אַראָפּגעפאַלען פונ׳ם הימעל". ער פלעגט נישט איינמאָל אַרויסרופען אַ געלעכטער צוליב זיין אויפריכטיגער נאַיוויטעט. עס איז איהם זעהר לייכט צו כאַפּען אין ווידערשפּרוכען. אַט רעדט מען וועגען דער יודישער און רוסישער ליטעראַטור. שלום אַש פּרעדיגט אַלמענשליכקייט.

„אין דער קונסט איז וויכטיג נאָר די מענשליכע נשמה" ערקלערט ער.

„הייסט עס, איהר לייקענט דעם נאַציאָנאַלען גייסט אין די בעזונדערע ליטעראַטורען?"

„כ׳לייקען!"

אין פינף מינוט אַרום וואַרפט זיך דער געשפּרעך אַריבער אויף קריטיק. עמיצער זאָגט:

„אָט די רוסישע קריטיקער שרייבען וועגען אייך, אַז איהר..."

שלום אַש שפּרינגט אויף, ווי פון אַ שלאַנג געביסען.

„די רוסישע קריטיק, די רוסישע קריטיק! אָבער זעהט וואָס עס האָט וועגען מיר בראַנדעס אָנגעשריבען, — דאָס איז גאָר עפּעס אַנ׳אַנדערע זאַך"..

אַלע לאַכען, מען האָט איהם געכאַפּט:

„נו, איהר זעהט, איהר לייקענט דאָך דאָס נאַציאָנאַלע אין דער ליטעראַטור, און אַליין אַנערקענט איהר זי אַפילו אין דער קריטיק!"

שלום אַש כאַפּט זיך צוריק, ער האָט ברייט צופּפענטע אויגען, ער האָט אַליין פון זיך נישט ערוואַרט אַזאַ מין דרעהדעל פון געדאַנק, אַזאַ מין אונערוואַרטעטען אויספיהר, און זיין אויסזעהן איז אונבעהאָלפען.

די שאַרפקייט פון מאָמענט פערשטאַרקט זיך נאָך מיט איין פּרט. ביי כאַדאָטאָוו׳ן אין דער וואוינונג האָט דעמאָלט געלעבט דער קריטיקער וואָלינסקי. דאָס איז געווען אַ מענש פון גרויסען פּאַטאָס. נישט אומזיסט האָט ער איינס פון זיינע ביכער אָנגערופען: „דאָס בוך פון גרויסען צאָרן".

וואָלינסקי האָט נישט גערעדט, נאָר געדונערט. עס איז זיך לייכט פאָרצושטעלען זיין אויפגעשרויפּטקייט זיין היציגקייט, ווען ער האָט געהערט די פּאַראַדאָקסאַלע ערקלערונגען פון שלום אַש. וואָלינסקי האָט געפּאָדערט ערנסטקייט. אין דער נאַטור איז ער געווען אַ בעשולדיגער. (וואָלינסקי אַליין איז געווען אַ יוד, זיין נאָמען איז געווען פלעקסער).

ס׳איז געווען אַ נחת צו זעהן, ווי עס פלעגט זיך צונויפשטויסען די ווייסע קאָץ מיט דעם יונגען פויגעלע, אַש איז צו יענער צייט אין פעטערבורג ווירקליך געווען אַ צוגעפלויגענער פויגעל. פון די ווייטע פעלדער. זיי היימאָט איז געווען דאָס קליינע שטעטעל קוטנא אין פוילען, וואָלינסקי ווידער איז געווען אַנ׳אַלטער פעטערבורגער תושב, און וואו איז דאָס געהערט געוואָרען, אַז קוטנאָ זאָל זיך דערוועגען אַרויסצוטרעטען אין פּאָלעמישער שלאַכט געגען פעטערבורג.

סוף כל סוף האָט זיך אַש אונטערגעגעבען. ער פלעגט זיך נאָך אַביסעל צוהיצען, אַביסעל זיך אויפרעגען, אָבער נאָכדעם אַ מאַך טון מיט דער האַנד און דאָס פּנים האָט זיך בעלויכטען מיט אַ גוטמוטיגען שמייכעל.

אָבער אַזוי האָט אַש אויסגעזעהן. נאָר ווען ער איז געווען צוקאָכט אין דער פּאָלעמיק. אין דער איבריגער צייט איז ער איינפאַך געווען גוט געשטימט. עס איז איהם נישט איינגעפאַלען אַז דאָ לעבען איהם זיצט אַנ׳אַנגעלאַדענער רעפּאָרטער. הערט זיך צו און פערשרייבט שטילערהייט, — היינט פערשרייבט ער און מאָרגען טראָגט ער עס אָפּ אין רעדאַקציע. אַש לייענט אַדורך און שטוינט:

„איך האָב קיינמאָל עפּעס עהנליכעס נישט געזאָגט!" — ערקלערט ער, אָבער עס איז אַ פערשפּעטיגטע ערקלערונג, וואָס עס איז אָנגעשריבען איז נישט אויסצומעקען. דער רעפּאָרטער, דער מאַטערער פון שלום אַש האָט געהאַט אַ הויכען פּסעוודאָנים: ער האָט זיך גערופען — אָסקאַר באַרוועזשסקי, זיין ריכטיגער נאָמען איז געווען „קאַרטאָזשינסקי". ציצלער האָבען איהם גערופען „קאַרטאָרזשינסקי" פונ׳ם וואָרט „קאַטאָרגע". דאָס איז געווען אַ געשיקט קליין מענשעל. וועלכער האָט אייגענטליך קיין אַנדערע עוולות אויף זיין געוויסען נישט געהאַט.

כדי צו פערשרייבען אַלץ, וואָס שלום אַש האָט גערעדט, דאָ באַלד אין זיינע אויגען און ער זאָל גאָר נישט בעמערקען, האָט מען נישט געדאַרפט האָבען קיין בעזונדערע געשיקטקייט: שלום אַש איז געווען אַנעקדאָטיש צושטרייט און נישט בעמערקט, וואָס עס טוט זיך אונטער זיינע אויגען...

—=II II II—

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאַוויטש 20
זונטאָג, דעם 18-טען יאַנואַר, 8,30 אָוועגד
קומט פאַר דער דריטער
גרויסער פאָלקס-קאָנצערט פון
חיה׳לע גראָבער
געוו. שוישפּילערין פון „הבימה"
אין ליד און דראַמע
פאָלקס-בילדער ∴ קינדער מעשה׳לעך
גאַסען לידער ∴ חסידי׳שע נגונים
בילעטען צו פאָלקס־פרייזען פון 75 גר. ביז 3.50
שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע

לאָדז, 16 יאַנואַר 1931
נייער פאָלקסבלאַט
לאָדז, 16 יאַנואַר 1931

די יודישע מיסטיק
איהר אנהויב און איהר מהות

פון ד״ר י. נאַדעל

אַלע מענשען פערליבען זיך אין אַ געוויסען צייט־פּונקט פון זייער לעבען אין דער פערשלייערטער גאָטהייט, וואָס זיי רופען אָן מיט דעם נאָמען „אמת". ביי דעם רוב מענשען איז דאָס אַ פערבייגעהענדיגע ליידענשאַפט. נאָר אַ קליינער מעוט פון אויסדערוועלטע זענען זייער גאַנצען לעבען פערליבט אין דעם איינציגען אמת. די ליבע און די פאַרשטעלונג, וואָס איטליכער האָט פון זיין אמת איז זעהר פערשידען.

איינציגע זעהען זייער ליבעס־אידעאל אין אַ פּרוביר־גלעזעל, ד׳ יאַנדערע — אין אַ דיכטער־חלום, אָבער קיין איין איינציגער פון די אַלע אמת־זוכער האָט ווען־נישט־איז געקאָנט זאָגען, אַז ער האָט באמת געפונען די ווירקליכקייט מאחורי הפרגוד און האָט זי געזעהען פנים אל פנים.

דאָס, וואָס איז נישט געלונגען די אמת־זוכער האָט זיך איינגעגעבען ד׳ מיסטיקער, די דאָרשטיג־פערבענקטע גייסטער האָבען אויפגעשטעלט די פערבינדונג צווישע דעם גייסט פון די מענשען, וועלכער איז פערוועבט אין מאַטעריעלע לבושים, אין יענער „איינציגער ווירקליכקייט", יענעם אימאַטעריעלען און לעצטען „זיין". וואָס די פילאָזאָפען רופען אָן „דאָס אַבסאָלוטע", און די צדיקים — „יאָט".

בכדי זיך אריינצולעבען אין דער וועלט פון די מיסטיקער, מוזען מיר זיך בעפרייען פון די איינגעוואָרצעלטע פעראורטיילען און אָנגענומענע הנחות זעהן די זיכטבאַרע וועלט ווי אַ ממשות. מיט אַנדערע ווערטער מיר מוזען איין מאָל פאַר אַלע מאָל פערלאָזען די אָפּגעשטאַנענע הנחה, אַז די נאַטורוויסענשאַפט איז יאָ „אמת" און די מעטאַפיזיק נישט. „מיר מוזען" — ווי די מיסטיקער זאָגען — „אַראָפּשטייגען אי׳ זאונזער אייגענער נישטיגקייט, איידער מיר זענען ביכלות צו קריטיקירען די געביידע פון די וויזיאָנאַרען, דיכטער און מיסטיקער, מיר מוזען, הייסט עס אונטערזוכען די גרונט־יסודות פון דער מענשליכער דערפאַהרונג בכלל איידער מיר טרעטען צו צו בעטראַכטען די „איינציגע ווירקליכקייט" פון די מיסטיקער.

דער בראשית פון מענשליכען דענקען איז, נאַטירליך, דער „איך", דער „עגאָ", דער אַלייניגער וואוסטער סוביעקט. אין דעם פּרט פיהלען מיר זיך אַלע זיכער־אָט דער דאָזיגער איך, וואָס איז פערשפּאַרט אין גוף, ווי די „אויסטער אין איהר שאָלעכץ", איז פערבונדען מיט דעם אומאויפהערליכע שטראָם פון נייס און דערפאַהרונגען, וואָס שטראָמט צו דעם „איך" פון דער דרויסענדיגער וועלט. די וויכטיגסטע פון די דאָזיגע נייעסען און דערפאַהרונגען זענען די רייצונגען און די שוואונגונגען פון די געפיהל־נערווען. די שוואונגונגען, וואָס אונזער זעה נערוו נעמט אויף, רופען מיר ליכט. און די, וואָס דער אויער בעמט אויף — קלאַנגען. דער אומגעבילדעטער מענש גלויבט באמונה שלמה, אַז די וועלט, וועלכע ער בענעמט מיט זיינע חושים, איז די ריכטיגע וועלט. מיט אַ טשיקאַווער תמימות האַלט ער פון אַ זאַך פון דער כלל־וועלט דאָס, וואָס באמת איז נאַר זיין אייגענע סוביעקטיווע דערלעבעניש. די שטערן — זאָגט ער — גלאַנצען; די גרעזער זענען גרין. און ער שטעלט זיך גאָרנישט פאָר, אַז די דאָזיגע וועלט איז, אין תוך גענומען, נאָר אַ בילד. וואָס זיין איך גיט פון זיך אַרויס. עס איז אַ קונסט־ווערק און נישט קיין אָביעקטיווער פאַקט. „די חושים זענען טאקע נוצליכע משרתים, אָבער געפעהרליכע פיהרער. דער בעוואוסטזיניגער „איך" זיצט, אַזוי צו זאָגען, ביי דער בעקום־סטאַנציע פון אַ טעלעגראַף דער אויפנעם־אַפּאַראַט פערצייכענט געוויסע נייעס. דאָס, וואָס עס קומט אָבער פאַר ביי דעם צווייטען ברעג סוף דעם דראָהט, פון וואַנען עס דערגרייכען ביז צו אונז די ידיעות — דאָס קען דער טעלעגראַפיסט נישט וויסען כל זמן ער איז אָפּהענגיג פון דעם אַפּאַראַט. דער בוי פון אַפּאַראַט האָט א השפעה אויף די נייעס, וועלכע שטראָמען אין אונז אַריין, אַ חוץ דעם זענען פערהאַן אַזעלכע שוואונגונגען, וואָס דער אַפּאַראַט קען זיי גאָרנישט אויפנעמען, מחמת דעם געהען זיי אינגאַנצען פערלאָרען פאַר דעם טעלעגראַפיסט. מיט אַנדערע ווערטער: עס זענען דאָ אַזעלכע זייטען אין דער וועלט, פון וועלכע מיר קענען קיינמאָל זיך גאָרנישט נישט דערוויסען.

דער קרייז פון אונזערע דערקענטניש־מעגליכקייטען איז גענוי בעשטימט דורך די גרעניצען פון אונזער אויפנאַם־אַפּאַראַט: דורך די חושים. ווען דעם כביכול וואָלט זיך, למשל, פערוועלען רייצען דעם אַפּאַראַט פון אונזערע חושים אויף אַן׳אַנדער אופן, וואָלטען מיר בעקומען אַ בילד פון אַ גאָר אַנדער כלל־וועלט. דער בעריהמטער פּסיכאָלאָג דזשעמס האָט אַמאָל געזאָגט: עס וואָלט געווען אַ זעהר נוצליכע אַרבייט פאַר יונגע אידעאַליסטען זיך קלאָר צו מאַכען, וועלכע שנויים עס וואָלטען פאָרגעקומען אין אונזער וועלט, ווען די פערשידענע אָפּטיילונגען פון אונזער אויפנעם־אַפּאַראַט וואָלטען זיך געביטען מיט זייערע פונקציעס: ׳׳עו מיר וואָלטען, למשל, אַלע פאַרבען געהערט און אַלע קלאַנגען געזעהען. די דאָזיגע בענערקונג פון דזשעמס וואַרפט אַ ליכטיגען שיין אויף די בעהויפּטונגען פון מקובלים און דיכטער, צו זיי האָבען „געהערט" דעם געזאַנג פון די בוימער. קורץ, פאַר דער נאָרמאַלער, נישט־מיסטישער הכרה, איז אוממעגליך די אוממיטעלבאַרע בעריהרונג מיט דעם לחלוטינדיגען אמת. עס איז אמת, פעריהאָן צווישען די מענשען אַ פערזענליכקייט־ס, וואָס אנטפּ׳קענען די דאָזיגע [illegible]

און בעפרידיגט זיך נישט מיט דער שיין־ווירקליכקייט פון די, אַזוי יגערופענע, נאָרמאַלע מענשען. דאָס זענען די פילאָזאָפען, וואָס שאַפען זיך אַ בילד פון דעם „עפּעס", וואָס זיצט ביים אַנדער ברעג פון טעלעגראַפען־דראָט, די זוכען וועלכען נישט איז היגטער־גרונט פאַר דעם שאָטען־שפּיל פון אונזער וועלטעל. אויך זיי גאַרען צו געפינען דעם אַבסאָלוטען אמת. זיי שטילען אָבער זייער דורשט דורך אַ וועלט־בילד, וואָס איז באַזירט אויף בעגריפען פון׳ם שכל, אָבער נישט דער אוממיטעלבאַרער בעריהרונג מיט דעם דאָזיגען הינטער־גרונט, ווי ביי די מיסטיקער. אין דער מיסטיק פערלאָזט די ליבע צום אמת די אינטעלעקטועלע ספערע פון דער פילאָזאָפיע און בעקומט די געפיהלס־זיכערקייט פון אַ פערזענליכער ליידענשאַפט. דער פילאָזאָף איז משער, אַרגומענטירט און אַנאַליזירט. דער מיסטיקער לעבט און זעהט. דאָס „אַבסאָלוטע" טרוקענע קאָנסטרוקציע, אָן דער פערזענליכער פון דעם פילאָזאָף בלייבט אַלעמאָל אַ קאַלטע, ממשות, דאָס אַבסאָלוטע פון די מיסטיקער, אָבער איז פערזענליך, אָנגעפיהלט מיט׳ן לעבען און פאַר׳ן מענשען דערגרייכבאַר.

פון אַלע היינטוועלטיגע פילאָזאָפישע שיטות שטעהט דער „וויטאַליזם" (בערגסאָן, ניטשע) אַם נאָהענטסטען צום מיסטיציזם. דער „וויטאַליזם" לייגט דעם טראָפּ אויף דער גרויסער וויכטיגקייט און דעם הויכען ווערט פון לעבען — פון אַ גרויסען קאָסמישען לעבען, וואָס רייסט זיך אַרויס מחוץ פון אונזער שמאָלען ד׳ אמות׳דיגען קיום און שליסט דעם לעבען פון פּרט איין אין זיך. „די ווירקליכקייט" — זאָגען די וויטאַליסטען — איז „אַ זעלבּשטענדיגע גייסטיגע וועלט, וואָס הענגט נישט אָפּ פון אונזערע חושים". די אויפגאַבע פון דעם מענשען איז איהר צו דערקענען, זיין בעריהרונגס־פּונקט מיט איהר איז די פערזענליכקייט, דער אי־גענליכער מקור פון זיין עקזיסטענץ, זיין האַרץ, נישט זיין קאָפּ.

די כאַראַקטעריסטישע סמנים פון איטלעכער מיסטישער איבערלעבעניש זענען: 1) „די אומבעשרייבליכקייט". דער מיסטיקער קען נישט בעשרייבען זיין צושטאַנד בשעת ער האָט אַ מיסטישע איבערלעבונג. מען מוז זיין מוזיקאַליש, בכדי צו פיהלען די שיינקייט פון אַ סימפאָניע. מען מוז אַליין האָבען געליבט, כדי צו פערשטעהן דעם צושטאַנד פון איינעם, וועלכער ליבט. אַזוי מוז מען אויך זיין מיסטיש בטבע, כדי צו קענען פערשטעהן די מיסטישע איבערלעבעניש. 2) דער „אמת־כאַראַקטער". אין מצב פון דער מיסטישער איבערלעבונג בעקומט דער מיסטיקער אַ קלאָרען בליק אין די טיפקייטען פון׳ם אמת, וואָס זענען נישט צוטריטלעך דעם קאַלטען שכל. אַלס דריטען כאַראַקטעריסטישען שטריך פון מיסטישען בעוואוסטזיין קען מען אויך רעכענען די פּאַסיוויטעט. וואָס בעהערשט דעם מיסטיקער; זיין ווילען ווערט אינגאַנצען בטל און זיי ואיך בעהעפט זיך מיט דעם גרויסען קאָסמישען „איך", עס איז אָבער אַ פּאַסיוויטעט אונטער וועלכען עס פערבעהאַלט זיך אַ שטאַרקע אינערליכע אַקטיוויטעט. ביי די מיסטיקער זענען מטושטש די גרענ־ניצען צווישען „אינדיווידואום און קאָסמאָס". דער מקור פון מיסטישער איבערלעבעניש איז דער אויבער־ און אונטער־בעוואוסטזיין צונויפגעגאָסען אין אַנ׳אַקטיוויזם. די פּסיכאָ־אַנאַליטישע דערקלערונג פון דעם רעליגיעזען און מיסטישען „אָקעאַן־געפיהל" איז איינזייטיג און ראַציאָנאַליסטיש.

דעם מקור פון דער יודישער מיסטיק פון דער קבלה דאַרף מען דריבער זוכען אין דעם אַלגעמיין־מענשליכען דורשט צו ענטדעקען די „אמת׳ע ווירקליכקייט". צו צוברעכען די קליפּה פון דער אינדיווידועלער בעשרענקטקייט, בכדי זיך צוזאַמענצוגיסען מיט דעם תוך. מיט דעם קאָסמאָס. שוין איהר נאָמען „קבלה". וואָס איז דער טייטש איינענטליך, טראַדיציע און נישט „מסורה", וואָס האָט דעם זעלביגען טייטש, בעווייזט, ווי ריכטיג די יודישע מקובלים האָבען אָפּגעשאַצט דעם אינערליכען מהות פון דער מיסטיק. קבלה הייסט בעקומען, איבערנעהמען, בעטאָנט דאָס בעקומען, דאָס אַקטיווע להיפּוך צו מסורה, וואָס בעטאָנט דאָס איבערגעבען, דאָס פּאַסיווע, ווי מיר האָבען שוין פריהער בעמערקט, איז דער מיסטישער בעוואוסטזיין־צושטאַנד בלויז אין פלוג אַ פּאַסיווער, אין תוך גענומען צייכענט ער זיך אויס מיט אַ הויך־געשטייגערטער אַקטיוויטעט. די קבלה האָט געהאַט אויך טעררדישע וואָרצלען אין יודענטום שוין אין דער תקופה פון דער משנה, אַ פאַקט, וואָס ווערט בעווייזען דורך אַ גאַנצער שורה תלמודישע מקורים, ווי למשל: חגיגה ב, תלמוד ירושלמי חגיגה 77 א, און מעהרערע אַנדערע. די ערשטע מעהר אָדער ווייניגער פאָרמולירטע אידעען אין דער קבלה געפינען מיר אין דער אַזוי־גערופענער „הילכות־ליטעראַטור" און אין דעם „ספר יצירה", געוויס איז די קבלה אין איהר פאָרם זעהר בעאיינפלוסט פון דעם נעאָ־פּלאַטאָניזם (תערובות פון גריכישער פילאָזאָפיע און אָריענטאַלישער טעאָלאָגישער חכמה). און פון דעם גנאָסטיציזם, אָבער אין איהרע גרונט־שטריכען איז די קבלה א קינד פון דעם יודישען רעליגיעזען פאָלקס־זשעני. די היפּאָסטאַזירונג פון דעם עטישען מענשען, דעם מיקראָ־קאָסמאָס) (קליינע וועלט) ווי אַן׳אָפּגלאַנץ פון קאָסמאָס איז דער הויכער יודישער רעליגיעזער געדאַנק, וואָס זעהט אין דעם מענשען „רעדענדיג מיט דעם לשון פון דער קבלה" א „שכנתא תתאה", אַ אונטערע שכינה, וועמעס אויפגאַבע עס איז זיך זיך צוזאַמענצוגיסען מיט דער שכנתא עילאה — דער אויבערשטער שכינה. דער מענש, אָדער ווי די קבלה דריקט זיך אויס דער אדם קדמאה, דער אור־מענש, געהערט צו די ערשטע דריי. פון גאָט אויסגעשטראַלטע ספּערען, און איז אויף דעם אופן דער סימבאָל פון דער גאַנצער יצירה. דער גרויסישער פּאַנטעאיזם פון דער נישט־יודישער מיסטיק ווערט דאָ, אין דער קבלה, איבערגעשמאָלצען צו אַ פּאַן־אַנטראָפּאָאיזם, צו דער פערהערליכונג פון דעם מענשען, צווישען גאָט און וועלט שטעהט דער אדם קדמאה, דער מענש, וועמענס אויפגאַבע עס איז אין זיין אינערליכען איבערלעבע, און ווי־לענס־ענטפעלעקונג צונויפצוגיסען גאָט און וועלט אין איין איינציגען בילד פון „זיין". וואָס שטעהט מחוץ פון צייט און אָרט. דער מענש שטעהט הייסט עס אויף דעם פּונקט, וואו שמיא וואַרעא מתנשבקי אהדדי. (וואו הימעל און ערד גיסען זיך צונויף).

די גרויזאַמע משפּחה
א שוידערלעך בלעטעל געשיכטע פון מיטעלאַלטער

וועגען דער בעריהמטער פּויפּסטליכער מערדער־משפּחה באָרדזשיאַ, וואָס זיין ראש אַלעקסאַנדער דער זעקסטער איז געזעסען אויפ׳ן פּויפּסטליכען טראָן צום סוף פון פופצעהנטען און אָנהויב זעכצעהנטען יאָהרהונדערט איז אַ סך געשריבען געוואָרען.

צוויי מקורות זענען אינטערעסאַנט: דעם דייטשען שריפטשטעלער קלאַבונדס ראָמאַן וועגען דער דאָזיגער משפּחה, און דאָס מערקווירדיגע ווערק פון פראַנצויזישען עסייאיסט סען־וויקטאָר „מענשען און געטער", וואו ער ווידמעט אַ גרעסערען עסיי דער פאַמיליע באָרדזשיאַ.

עס איז מערקווירדיג, וואָס אין דער זעלבער צייט, ווען עס איז ענטדעקט געוואָרען אַמעריקא די צייט פון רענעסאַנס, ווען עס זענען אויפגעשטאַנען אַזעלכע געניאַלע קינסטלער ווי לעאָנאַרדאָ־דא־ווינטשי, מיקעל אַנדזשעלאָ, ראַפאַעל, א. א. אָט אין דערזעלבער צייט איז פאָרגעקומען דער גירוש פון די יודען אין שפּאַניען און אויפ׳ן פּויפּסטליכען טראָן אין רוים איז געזעסען דער מערדער דער און אויסוואורף אַלעקסאַנדער דער זעקסטער, וואָס זיין אמת׳ער נאָמען איז געווען ראָדריגאָ באָרדזשיאָ.

נאָך אַלס יונגער מענש איז ראָדריגאָ געקומען קיין רוים, ער איז אַלט געווען עטליכע און צוואַנציג יאָהר. די ערשטע זאַך, מיט וואָס ער מאַכט זיך „בעריהמט" איז דאָס, וואָס ער פערגוואַלדיגט אַ פערצעהן־יאָהריג מיידעל, זיין פעטער קאַליקטוס דער דריטער, איז דעמאָלט געווען אויפ׳ן פּויפּסטליכען טר[illegible] און ראָדריגאָ האָט נאָך אויף אַזוי פיל חוצפּה, אַז ער פערלאַנגט פון פעטער, ער זאָל איהם בעשטימען פאַר אַ קאַרדינאַל, ער איז שיין, קלוג, דורכגעטריבען און ער פועלט ביים פעטער, ער זאָל איהם בעשטימען פאַר אַ קאַרדינאַל.

און דאָ הויבט זיך אָן זיין ווילד און פערדאָרבען לעבען. ער לאָזט נישט דורך קיין איין שיינע פרוי, עס איז גענוג, אַז אַלס קאַרדינאַל, פּראָוועצדיג אַ גאָטעסדינסט, זאָל ער דערזעהן א שיינע פרוי, לאָדט ער איהר תיכף איין קומען צו זיך. און נישט נאָר איינע, נאָר מיט עטליכע שיינע פרויען מאַכט ער אָפּ זיך צו בעגעגנען.

זעהענדיג ביי אַ סקולפּטאָר די סטאַטוע ווענוס, בעט ער איהם בעווייזען די, וואָס האָט איהם פאָזירט די בעריהמטע שיינהייט וואַנאַראַ־דע־קאַטאַנעאַ, זי האָט שוין געהאַט עטליכע מענער. נאָר ער מאַכט איהר פאַר זיין פלגש און האָט מיט איהר דריי זיהן און אַ טאָכטער.

קאַטוילישע גייסטליכע ווי בעוואוסט, טאָרען נישט יחתונה האָבען, נעהמט ער זיך איין פלגש נאָך דער אַנדערער און לאַכט זיך אויס פון אַלע קירכליכע דינים און מנהגים, ער האַלט אַפילו די קינדער ביי זיך אין וואַטיקאַן אָפען פאַר דער גאַנצער וועלט.

דור[illegible] אינטריגעס און אויטערקויפען די קאַרדינאַלען ווערט ער פּויפּסט און גיט זיך אַ נאָמען אַלעקסאַנדער דער זעקסטער, נישט בעקוקט אויף דעם, וואָס ער איז דעמאָלט אַלט געווען איבער זעכציג יאָהר האָט ער נישט אָוועקגעוואָרפען זיינע ווילדע געגנג און האָט זיך נאָך מעהר אַריינגעוואָרפען אין די אָרעמס פון אויסגעלאַסענקייט און שמוץ.

דער ווענעציאַנער געזאַנדטער ביים פּויפּסטליכען הויף פראַנציסקאַ קאַפּעלאַ שרייבט אין זיין בעריכט:

„דער פּויפּסט איז שוין אַלט זיבעציג יאָהר, נאָר ער ווערט פון טאָג צו טאָג יונגער. זיינע זאָרגען און אומרוהיגקייטען ציהען זיך נישט לענגער פון איין נאַכט, פון דער נאַטור איז ער ווייניג ערנסט, און ער טראַכט נאָר, וואָס איהם קען ברענגען נוצען, זיין גאַנצע זאָרג איז נאָר צו מאַכען וואָס גרעסער און מעכטיגער זיינע קינדער: קיין אַנדערע זאָרג האָט ער נישט".

אין באמת איז געווען זיין ציל אין לעבען, אויסער קערפּערליכע תענוגים, געלד און מאַכט, צו דערהויבען און מאַכען מעכטיג זיינע קינדער.

אַוועקפאָהרענדיג אַמאָל אין אַ וויכטיגער מיסיע, לאָזט ער איבער זיין אומגעזעצליכע יונגע טאָכטער לוקרעציאַ אויף זיין אָרט. מען האָט אַפילו דערצעהלט, אַז די שיינע לוקרעציאַ האָט געלעבט מיט איהר פאָטער און מיט די צוויי עלטערע ברידער.

זיין יונגערער זוהן צעזאַר, וואָס וועגען איהם דאַרף געשריבען ווערען בעזונדער, איז געווען דער אמת׳ער יורש פון זיין פאָטער, וועלכען ער איז פיל מאָל אַריבערגעשטיגען אין רציחות און ברוטאַליטעטען. צעזאַר איז אַמאָל אין כעס געוואָרען אויף זיין פאָטערס ליבלינג פּיערעטאָ. יענער האָט זיך בעהאַלטען אונטער׳ן פּויפּסטליכען מאַנטל, דער תכשיט איז צוגעלאָפען און איהם דערשטאָכען אויפ׳ן אָרט. דערביי האָט דאָס בלוט אַ שפּריץ געטאָן דעם פאָטער אין פּנים.

— יעדען טאָג — זאָגט אַ ווענעציאַנער בעריכט — ווייזט זיך אַרויס, אַז די פאָריגע נאַכט זענען דערהרגעט געוואָרען פיר אָדער פינף סעניאָרען, יעפּיסקאָפּען, פּרעלאַטען, אָדער אַנדערע אַדעליים, עס איז דערגאַנגען דערצו, אַז גאַנץ רוים, ציטערט פאַר׳ן הערצאָג (צעזאַר באָרדזשיא), יעדער האָט מורא פאַר זיי ׳זאייגענעם לעבען".

בעת צעזאַר איז אַלט געווען 19 יאָהר האָט איהם שוין אַלעקסאַנדער דער 6. געמאַכט פאַר אַ קאַרדינאַל. צעזאַר האָט אָבער נישט געקאָנט פערטראָגען, וואָס זיין עלטערער ברודער בעקומט מעהר כבוד און ר״כטימער האָט ער געדונגען פינף מערדער, איהם געלאָזען דערהרגענען און ביינאַכט אַריינגעוואָרפען דעם טויטען קערפּער אין טיבער.

אַלעקסאַנדערס טאָכטער לוקרעציאַ באָרדזשיאַ. איז געווען אַ בעריהמטע שיינהייט, זי האָט אָבער געפיהרט אַנ׳אויסגעלאַסען לעבען, זי זאָל אויך האַ־[illegible] דערמאָרדעט אַ רייה פון איהרע ליבהאַבערס, [illegible] באָרדזשיאַס איז זי אויך געווען קלוג און [illegible] בגעטריבען. דערצו איז זי נאָך געווען געבילדעט האָט געהאַט אַ געשמאַק פאַר קונסט און פּאָעזיע, האָט אַפילו אַליין געשריבען שיינע לידער. דער פאָטער האָט איהר עטליכע מאָל חתונה געמאַכט און געגט, כדי איהר צו מאַכען מעכטיגער און רייכער. צו 39 יאָהר איז זי געשטאָרבען אין אַ קינדפּעט.

דער סוף פון אַלעקסאַנדער דעם זעקסטען איז אויך געווען אַ מערקווירדיגער, ער און זיין זוהן האָבען בעפּוילען צוצוגרייטען אַג׳אָוועגד־ברוים וואו עס האָבען געזאָלט פערסמט ווערען פינף קאַרדינאַלען מיטאַמאָל. דער טיש איז געווען געדעקט אין ווייגאָרטען פון הייליגען פעטער אין אַקאַווי, בעת זיי זענען געקומען צו פאָהרען איז דער פּערוואַלטער, וואָס האָט געוואוסט דעם סוד פון פערסמטען וויין, אַוועק ברענגען פּרוכטען, דער לאַקיי האָט דערווייל געגנומען אַ פלאַש וויין, אָנגעגאָסען צוויי בעכערס און אונטערגעטראָגען אַלעקסאַנדערן מיט זיין זוהן. ווי נאָר דער אַלטער פּויפּסט האָט אויסגעטרונקען דעם וויין, איז ער געפאַלען ווי אַ אונטערגעשאָסענער צעזאַר אָבער איז געבליבען לעבען, ווייל ער האָט געהאַט צוגעוואוינט זיין מאָגען צו פערשידענע גיפטען. דער סם האָט איהם אָבער געברענט אין די געדערים.

מען דערצעהלט, אַז כדי אויסצוהיילען זיך, האָט ער בעפוילען מען זאָל איהם אַריינלעגען אין בויך פון אַ נאָר־וואָס געקוילעטען אָקס.

דער בעריהמטער פלאָרענטינער פילאָזאָף מאַקיאַוועלי שרייבט: „בעת עס איז אויסגעקליבען געוואָרען דער פּויפּסט יולי דער צווייטער האָט מיר דער וואַלענטינער הערצאָג (צעזאַר באָרדזשיא) געזאָגט אַז ער האָט דורכגעטראַכט אַלץ, וואָס האָט געקאָנט פּאַסירען, ווען דער פאָטער זאָל שטאַרבען און האָט געפונען אַ מיטעל פאַר אַלץ, אָבער ער האָט זיך קיינמאָל נישט געקאָנט פאָרשטעלען, אַז אין׳ם זעלביגען מאָמענט וועט איהם אויך אויסקומען צו קעמפען מיט׳ן טויט. 2

אין רוים איז מען שטאַרק געווען צופרידען וואָס מען איז פּטור געוואָרען פון׳ם מערדערליכען פּויפּסט דעם פּויפּסט טויטען קערפּער האָט מען אַריינגעוואָרפען אין איינעם פון די קעלערס פון קירך פון׳ם הייליגען פעטער. אָהן ליכט און אָהן גייסטליכע האָט מען דעם טויטען קערפּער איבערגעגעבען צו עטליכע אַרבייטער, זיי זאָלען טון מיט איהם, וואָס זיי ווילען, אינדערפריה האָבען זיי איהם בעדעקט מיט אַן׳אַלטער ראַגאָזשע. אַזוי ווי דער קערפּער איז איבער נאַכט געשוואָ׳ען געוואָרען האָבען זיי איהם מיט די פיס און פויסטען אַריינגעשפּאַרט אין אָרון, וועלכער איז צו ענג געוואָרען, איינגעשפּיגען אויף איהם און איהם אַזוי בעגראָבען.

אין דער זעלבער צייט האָט רוים געפייערט אַ קאַרנאַוואַל און מען האָט זיך נוקם געווען אין די אָנהענגער פון באָרדזשיאָס. איינער אַ בעריהמטער רוימישער אַדעלמאַן האָט דערהרגעט אַ דינער פון די באָרדזשיאָס א ן האָט תיכף זיך אויסגעשווענקט דאָס מויל מיט יענעמס בלוט, אַזוי גרויס איז געווען די שנאה צו דער משפּחה באָרדזשיא אין רוים, בעזונדערס האָט מען געציטערט פאַר צעזאַרן וואָס האָט פאַר די 31 יאָהר פון זיין לעבען בעוויזען אָפּצוטון אַ סך גרויזאַמקייטען.

ד. פּ—ע.

ווען איינשטיין וואלט נישט געווען איינשטיין

געדאנקען און בעטראכטונגען — פון ד"ר א. גינזבורג

ווען איינשטיין וואלט נישט געווען איינשטיין, ווען ער וואלט געווען א קלענערער מענש, ווי ער איז... איך מיין, ווען ער וואלט געווען דער זעלבער גרויסער מאטעמאטיקער און פיזיקער, וואס ער איז, אבער קלענער אלס מענש; ווען ער וואלט געווען דורכאויס וויסענשאפטס־מענש, דורכאויס קאפ און אהן הארץ — ווען ער וואלט געווען אזא וואלט ער זיך אפגעזאגט ארויסצוזאגען זיינע מיינונגען וועגען אלע אנדערע פראגען און פראבלעמען וואס האבען נישט קיין שייכות מיט זיין פאך. ער וואלט זיך געהיט, ער וואלט געווען פארזיכטיג. ער וואלט פשוט מורא געהאט צו ריזיקירען, מיט זיין גרויסער פאפולאריטעט, מיט דעם גרויסען נאמען, וואס ער האט זיך ערווארבען. זיינע ארויסגעזאגטע מיינונגען וועגען די אלערליי פאליטישע, רעליגיעזע און יודישע פראגען וועלען זיכער און בשום אופן נישט פערגרעסערען זיין פאפולאריטעט. זיי וועלען גיכער זיין פאפולאריטעט פערקלענערען.

כל זמן איינשטיין בלאנדזשעט ארום אין די הימלען און מאכט דארט זיינע הימלישע חשבונות שטעהען מיר אלע, גרויסע און קליינע, מיליטאריסטען, און פאציפיסטען, קאנסערוואטיווען און ראדיקאלען — שטעהען מיר אלע פאר איהם אויף אונזערע קני און בעוואונדערען איהם: „אט וואו א מענש האט דערגרייכט. אט וואו א מענשליכער שכל האט אריינגעשפארט! מיר זענען אלע שטאלץ מיט איהם און דערפיהלען זיך דערהעכערט דורך איהם. קוים אבער לאזט ער זיך אראפ אויף אונזער זינדיגער ערד און ווערט א מענש צווישען מענשען, זאגט אפען און פריי ארויס זיינע מיינונגען וועגען אונזערע קליינע מענשליכע אנגעלעגענהייטען, דאן ווערט ער איינער פון אונז, א מענש, ווי אלע מענשען, מיר פערלירען אונזער מורא און אפשיי פאר איהם. די „בני אלהים" פון חומש, וואס זענען אראפ פון די הימלען און האבען זיך פערקוקט אויף די מענשליכע טעכטער, זענען געווארען מענשען ווי אלע מענשען. זיי זענען געווארען „נפילים". געפאלענע. — זיי זענען אראפ פון זייער הויכער, איבערמענשליכער גדולה, מעגסטו אפילו זיין א „בן אלהים", אבער לאזטו זיך אראפ צו אונז, אויף אונזער זינדיג וועלטעל, מוזטו ווערען איינער פון אונז און מיט אונז. מיר ווילען נישט וויסען פון דיין הימלישער גרויסקייט.

מיר זענען אלע מוכן ומזומן, גרייט צו געבען איינשטיינען, „די פרייהייט פון די הימלען", אבער מיר זענען גאנץ קארגליך בנוגע דער פרייהייט פון אונזער זינדיגער ערדישער וועלט. אויף דער ערד בנוגע אונזערע ערדישע ענינים. בנוגע אונזער סאציאלען און פאליטישען לעבען, בנוגע די הונדערט און איינע פערשידענע מענשליכע פראגען, מוז אפילו א איינשטיין, ווילענדיג נישט ווילענדיג, קומען אין צוזאמענשטויס מיט די מיינונגען און די פאסטיינגען פון מיינונגען פון זיינע מיטמענשען. ער מוז פונקט ווי אלע אנדערע, און אפשר נאך מעהר ווי אלע אנדערע, צוליב זיין גרויסען פרעסטיזש, ווערען א ציל־ברעט פאר די פיילען, און גאנץ אפט גיפטיגע פיילען, פון די אלערליי פארטייען, און פארטיי־מענשען, וואס דענקען, אדער מיינען, אז זיי דענקען אנדערש ווי ער.

איך ווייס נישט ווי דאס איז אין יענע הויכע הימלישע חשבונות, וואס האבען צו טון מיט די בעוועגונגען פון די הימלישע קערפערס. עס איז מעגליך, אז איינשטיין איז גערעכט און אז דארטען איז אלץ „רעלאטיוו" אז אויך דארטען איז נישטא קיין שטענדיגער, זיכערער אנהאלט, אז אויך דארטען שטעהט איינס אין בעציהונג און אין פערהעלטניש צום צווייטען, איין זאך ווייס איך איז זיכער, און דאס איז, אז ביי אונז מענשען, אין אונזער מענשליכען צוזאמענלעבען, אין אונזערע מענשליכע בעציהונגען איז אלץ, „רעלאטיוו". אונזערע „בעוועגונגען" האבען נישט קיין זיכערען און פעסטען אנהאלט. מיר האבען נישט קיין זיכערען און פעסטען אמת. אונזער אמת איז א מענשליכער, און עס זענען כמעט דא אזוי פיל אמת'ען, וויפיל מענשען עס זענען דא. און יעדער איינער פון אונז קעמפט פאר זיין אמת. פאר זיין מענשליכען אמת, מיט אלע זיינע כוחות, זייענדיג איבערצייגט, אז דאס איז דער איינציגער און אמת'ער אמת...

און ווייל מיר האבען מעהר ווי איין אמת, ווייל מיר פערמאגען אזוי פיל אמת'ען, מוז עס פיהרען צו רייבונגען און צוזאמענשטויסונגען עס איז א קאמף צווישען אמת'ען, צווישען אזוי גערופענע „פרינציפען", און אין דעם דאזיגען קאמף ווערט קיינער נישט געשאנעוועט, גאנץ גלייך ווי גרויס זיינע פערדינסטען זאלען נישט זיין אויף אנדערע געביטען. און מעג ער אפילו זיין אן איינשטיין ווערט מען איהם אויך נישט שאנעווען.

* * *

איינשטיין האט זיין פאפולאריטעט נישט געדארפט זוכען אויף אנדערע געביטען. זיין פאפולאריטעט איז געווען געזיכערט. זיין פאפולאריטעט, האט זיך גענומען דערפון, וואס זיין טעאריע פון רעלאטיוויטעט אין דער העכערער מאטעמאטיק קען גרינגדליך פערשטאנען ווערען פון זעהר ווייניג מענשען. זי קען פערשטאנען ווערען בלויז פון ספעציאליסטען־מאטעמאטיקער, און אזעלכע ספעציאליסטען זענען דא זעהר ווייניג.

מען זאגט, אז בלויז צוועלף מענשען קענען פערשטעהן די דאזיגע טעאריע. אבער צי בלויז צוועלף מענשען אדער גאנצע צוועלף הונדערט קענען איהר פערשטעהן, איז שוין נישט וויכטיג. וויכטיג איז, אז דער גרויסער עולם, און אפילו די אינטעליגענץ קען איהר נישט פערשטעהן. און פאר קיין זאך האט דער גרויסער עולם נישט אזא גרויסען דרך ארץ, ווי פאר דאס, וואס ער קען נישט פערשטעהן... עס איז אין דערזעלבער דרך ארץ, וואס [illegible] פרומער יוד פלעגט פיהלען פאר דעם רב און גאון, וואס דער חסיד פלעגט פיהלען פאר דעם רבי'ן און צדיק, און וואס די איצטיגע יודיגע פיהלט פאר דעם נאמען „פראפעסאר"... עס איז א דרך ארץ, וואס גרעניצט זיך מיט דעם געפיהל פון מורא. עס איז א מין „יראת הכבוד", אדער „יראת הרוממות", וואס דער טיף רעליגיעזער מענש פיהלט פאר דעם רבונו של עולם, וועמעס דרכים ער קען נישט פערשטעהן...

און איינשטיין געווען זיכער מיט זיין פאפולאריטעט, און ווען איינשטיין וואלט געווען בלויז א מענש פון קאפ און נישט פון הארצען וואלט ער געבליבען זיצען דארטען אין זיינע הויכע הויכקייטען. איז ער אבער דערצו א מענש מיט א ווארימען הארץ, וועמע עס איז נישט פרעמד אלץ, וואס עס איז מענשליך. בעשעפטיגט ער זיך אויך מיט אונזערע קליינע מענשליכע פראגען און זאגט ארויס מיינונגען, וועלכע מוזען שאדען זיין פאפולאריטעט ביי דער אדער יענער גרופע מענשען.

ווען איינשטיין טרעט ארויס אזוי שארף געגען די מיליטאריסטען און פאציפיסטען, וואס זענען פאציפיסטען בלויז אין די צייטען פון שלום, און ווערען קריגעריש געשטימט אזוי שנעל, ווי עס האלט ביי מלחמה — ווען ער טוט דאס ווייס ער גאנץ גוט, אז ער דערווערבט זיך מיט דעם בלויז שונאים, און זיין פאפולאריטעט וועט דערפון ליידען. ער טוט עס אבער, ווייל א חוץ א מאטעמאטיקער איז ער אויך א מענש מיט א ווארימען מענשליכען הארץ.

דאס זעלבע איז מיט זיין שטעלונג בנוגע צום יודישען פאלק. די נישט־יודישע וועלט וויל פערגעסען, אז ער איז א יוד. מען רעדט פון איהם שטענדיג ווי פון א „דייטשען געלעהרטען". איינשטיין אליין וויל דאס נישט פערגעסען. ביי יעדער געלעגענהייט ווייזט ער ארויס, אז ער איז א יוד, פיהלט ווי א יוד און ליידט פון די יודישע צרות.

נאך ערגער איז מיט זיין ווארימער שטעלונג צום ציוניזם. איך ווייס נישט, צי מען קען איינשטיינען אנרופען ציוניסט, און אויב ער איז א ציוניסט, ווייס איך נישט, וואס פאר א מין ציוניסט ער איז — א פאליטישער צי א קולטורעלער. איין זאך איז אבער זיכער, אז זיין שטעלונג צום ציוניזם איז א ווארימע און א פריינדליכע. דאס אליין איז שוין גענוג אורזאך, אז ער זאל זיך ערווערבען א רעכט ביסעל שונאים צווישען אונזערע ראדיקאלען, וועמעס גאנצער ראדיקאליזם דריקט זיך אויס אין א שנאה צום ציוניזם. איך בין זיכער, אז א רעכט ביסעל פון אונזערע סאציאליסטען וועלען איהם קיינמאל נישט פערגעבען די דאזיגע גרויסע עבירה זיינע, כאטש איינשטיין איז אליין אויך א סאציאליסט.

נישט גאנץ „טאקטיש" איז געווען זיין ענטפער וועגען יודיש. ער האט, איך בין זיכער, אויפגערייצט געגען זיך ביידע צדדים, סיי די יודישיסטען און סיי די העברעאיסטען. ער האט געזאגט:

„ליידער לייען איך נישט קיין יודיש, אבער איך האלט, אז די יודישע שפראך שטעלט מיט זיך פאר א גרויסען פאקטאר און שפילט א וויכטיגע ראלע אין דעם קולטור־לעבען פון דעם יודישען פאלק. איך וואלט אבער געוואלט אז די יודען זאלען זיך ווייניגער ארומרייסען וועגען דער שפראכען־פראגע".

די העברעאיסטען איך מיין די הונדערט פראצענטיגע פון צווישען זיי, וועלען זיין אונצופרידען מיט זיין בעהויפטונג, אז יודיש שפילט א וויכטיגע ראלע אין דעם קולטור־לעבען פון יודישען פאלק, ווי קומט עס צו דער „שפחה"? די יודישיסטען, ווידער אמאל די הונדערט פראצענטיגע פון צווישען זיי, וועלען בלייבען אונצופרידען מיט דעם, וואס ער לייענט נישט קיין יודיש. אמת, ער האט געזאגט „ליידער", אבער דאס איז נישט גענוג. א חוץ דעם, וואס הייסט עפעס זיך נישט רייסען וועגען דער שפראכען פראגע? טא וואס וועט בלייבען פון דעם „יודישיזם"? איך בין זיכער, אז סיי די יודישיסטען מיט די „קולטור־געזעלשאפטיסטען" און סיי די העברעאיסטען וועלען איהם קיינמאל נישט מוחל זיין דעם דאזיגען פערברעכען.

* * *

ווען איינשטיין וואלט נישט געווען איינשטיין ווען ער וואלט בלויז געווען א מענש פון קאפ און נישט פון הארצען. וואלט ער נישט אראפגעקראכען פון די הימלען און זיך געמישט אין אונזערע ערדישע ענינים, ער וואלט געהיט זיין כבוד. ער וואלט געזוכט נישט צו פערשאפען זיך קיין אומזיסטע שונאים.

איז ער אבער איינער פון די „בני אלהים", וואס איז מוחל דעם הימלישען כבוד, ער וויל זיין א מענש, לעבען צווישען מענשען און כאפען, ווען נויטיג מענשליכע שטורעמס און בורעס.

איז ער אונז ווילקאמען.

די „בני אלהים" וואס האבען זיך פערקוקט אויף די מענשליכע טעכטער און זענען אראפ צו אונז, זענען אונז ליבער, ווי די יעניגע, וואס זענען דארטען פערבליבען.

זיי זענען מענשען — א העכערע מדרגה ווי מלאכים.

פאקסטראט און טשארלסטאן

דאס מאדערנע אנשיקעניש

פון ט. ביילין

אפטמאל קומט אויס צו הערען, ווי מענשען פיהרען צווישען זיך דיסקוסיעס, אז בעתין טאנצען קען מען בלייבען אזוי ערנסט ווי מ'וויל. זיי בעהויפטען, אז טאנץ ווערען ווי פון זיך גופא געטאנצט אדער ווייל מ'זאט עמיצען אין די ארעמס. פערשטעהט זיך, אז דאס איז בלויז פלפול לשם שמים, און גאנץ ווייט פון דער ווירקליכקייט. זאל מען זיי נאר לאזען טאנצען אהן מוזיק וועלען זיך די טענצער אנהויבען לאנגווייליען און גלייך אויך דערפיהלען א מידקייט, — ווייל די מוזיק איז דער עלעמענט, וואס בעשענקט אונז מיט א שטארקער לעבענס־פרייד, — א לעבענס־פרייד, וואס שטייגערט ביז עקסטאז, פערוואנדלענדיג זיך אין ריינער עראטיק.

אינטערעסאנט איז, אז די אלטע גריכען האבען שוין אפגעשאצט דעם כוח און ווירקונג פון דער מוזיק.

ביים גריכישען פילאזאף פלאטאן אין זיין „סעודה" געפינט זיך א זאץ, וואו ער זאגט, אז די מוזיק היילט אויס דעם מענשען פון אלע סתירות דאס ווידערשטרעבענדיגע פעראייניגט זי און ברענגט דעם עראס; מוזיק איז דער וויסען פון הארמאניע און ריטם פון אלע זאכען, וואס האבען א שייכות צום עראס. עס איז פערהאן דערהויבענערע און נידעריגערע מאס, ווי עס איז פערהאן איידעלע און געוועהנליכע מוזיק, פלאטאן האט פעראורטיילט די געוועהנליכע מוזיק, ער האט אפילו אנגעוויזען אזעלכע מינים מוזיק, פון וועלכע מען דארף אפרייסען די יוגענד.

דורך פערשידענע מיטלען ברענגט די מוזיק מענשען צוזאמען, ברענגט זיי איינעם צום צווייטען, אין די ארעמס, גרייטע ווארפען זיך איינע אויף די צווייטע, געהען צו אויפשטייג און שווערער ירידה, פאראויס געהט דער ריטם, אמאל האט בעהערשט די מוזיק דער פיר־פערטעלדיגער טאקט, פאר די מאדערנע צייטען איז ער א ביטעל צו לאנגווייליג און זיין ארט האט פערנומען דער דריי־פערטעל טאקס, די פיר־פערטעל טאקט ברענגט נישט אזוי גרינג די געוואונשטע עראטישע רעגונג. דער מענשליכער פולס שלאגט איינס־צוויי אדער אויך איינס־צוויי, דריי־פיר. צו דעם שטעהט אין סתירה דער ריטם פונ'ם וואלצער־טאנצען און פון דעם נעהמט זיך די ווירקונג וואס ברענגט דעם מענשען אין א בעוועגונג־אויפרעגונג, דאס איז דערוויזען עקספערימענטאל־מעדיציניש און בעשטעטיגט זיך אפילו ביי טויב־שטומע וועלכע קענען בלויז פיהלען דעם ריטמישען שטראם פון דער בעוועגענדיגער זיך לופט־כוואליע.

צוזאמען מיט ריטם און איבערהויפט אויפ'ן מאן, האט אויך א גרויסע ווירקונג די מעלאדיע, איהר ווירקונג איז אפהענגיג פונ'ם ריטם, אמשטארקסטען האט עס בעשטעטיגט די מאדערנע מוזיק, אין תוך איז דער גרעסטער טייל פון דער מאדערנער מוזיק פיין־געפיילטע רעמיניסצענסען און דאך ווירקט זי עראטיש שטארקער פון דער אלטער מוזיק. אזוי צום ביישפיל, — די מעלאדיע פונ'ם בעריהמטען פאקסטראט „באנאנעס" איז א פשוטע גנבה פון העגדלס „משיח", העגדלס מוזיק אין שארפערישקייט שיזיגט איבער מיט הונדערט קעפ זשאק הילטאנען, — דעם שעפער פון די „באנאנען" און עס איז בכלל נישט קיין פערגלייך, דאך ווירקט נישט העגדל עראטיש אויפ'ן מענשען, און פשוט, ווייל די מיטעלאלטערליכע קלויסטער־מוזיק ביז באך און העגדל האט זיך גאר ווייניג אינטערעסירט מיט'ן ריטם. וויכטיגער פון דער הארמאנישקייט פון די טענער איז אויך די הויכקייט פונ'ם טאן, און זיין שטארקע בונטקייט, דאס מערקט מען פון די פערשידענע מוזיקאלישע אינסטרומענטען, אזעלכע אינסטרומענטען ווי פאגאט, באס, פיסטאן, קלאוויר זענען נישט ביכולת צו דערוועקען א שטארקע עראטיק, די גרעסטע עראטישע ווירקונג ברענגען די קלארנעט, פידעל, טשעלא, און סאקסאפאן, אמאל ווירקט אויך שטארק די מענשליכע שטימע, אפילו ביי נישט־זינגער, — דער עיקר איז נאר טרעפען אויף דער ריכטיגער פארם, גאר איבערצייגענדיג ווירקען ברוסט־טענער, אייגענטליך פונ'ם לעצטען שטאמען אויך די ערפאלגען פון זינגער און זינגערינס, עס איז א כלל, אז טענארען האבען ערפאלג, פרויען האבען ליב הערען טענארען, דאגעגען מענער האבען ליב די אלט־שטימע ביי א פרוי, און צוליב א פשוטע סיבה: די מעהרהייט מענער רעדען מיט א טיפער שטים, פרויען רעדען מיט א הויכער שטים, — זוכט מען א מין איבערבייטען די יוצרות און פון דעם קומט די געגענזייטיגע ווירקונג פון דער מענער־שטים אויף דער פרוי, און פון דער פרוי אויפ'ן מאן, און אויב מען שמועסט וועגען בעצויבערט ווערען פון מוזיק, געזאנג — איז עס די דערוואכונג פון דעם עראטישען, וואס ליגט פערבארגען אינ'ם מענשען און וועלכעס די מוזיק אין געזאנג, איז מסוגל צו פערוואנדלען אין אן'אויסערליכע דערשיינונג.

*

מיר האבען שוין געבראכט פלאטאנס בעהויפטונג וועגען מוזיק און זיין איינטיילען די לעצטע אויף איידעלער און געוועהנליכער. די געוועהנליכע מוזיק האט ער פעראורטיילט, ווייל זי קאן נישט ארויסרופען די עמאציע, וואס זאל גייסטיג דערהויבען דעם מענשען, פלאטאנס ווערטער קען מען אויפ'ן ריכטיגסטען אופן בענוצען פאר די היינטיגע צייטען.

די מאדערנע מוזיק, מיט קליינע אויסנאהמען איז שטארק פערגעוועהנליכט געווארען. דעם טאן אין דער היינטיגער האבען אריינגעבראכט די פעראייניגטע שטאטען: א מוזיק פון שטארקען עראטיזם ווי דער קלענסטער גייסטיגער עמאציע. שימי, טשארלסטאן, גיו־סטעפ, בלעק־באטאם, דריקען אויף דעם סטעמפ פון די מאדערנע צייטען.

די מאדערנע צייטען זענען אן'עפאכע פון זוכענישען, פון זוכען נייע פארמען. אמשטארקסטען מערקט עס זיך אין דער מוזיק. א גאנצע מחנה יונגע מוזיקער אין ראטענפערבאנד, ווי פראקאוו, שאסטאקאוויטש, מאסאלאוו, און אנדערע, קורטוויל און הינדעמיט אין דייטשלאנד, האנעגער, מיליא אין פראנקרייך, און פיל אנדערע אין פערשידענע לענדער זוכען די מוזיקאלישע פארם, וואס זאל זיין צוגעפאסט פאר דער געגענווארט, — פאר'ן המון, (אגב, נישט פאר די מאסען, נאר בפירוש פאר'ן המון!) מעגליך, אז נאך די שווערע און לאנגע זוכענישען וועלען זיי ארויסקומען אויף די ריכטיגע וועגען. אבער פארלויפיג בעהערשט דאס לעבען די מוזיק פונ'ם פאקסטראט און טשארלסטאן.

פאקסטראט און טשארלסטאן זענען דער אויסדרוק פון דער איצטיגער צייט־פערקריפלונג און אין זייער תוך ווירקען זיי אומקולטורעל־דעגענערירענדיג, — ענטשטעהט די פראגע, ווי אזוי דארף זיך צו דער דערשיינונג בעציהען דער אינטעליגענט, דער ארבייטער? דער ענטפער איז דא א קלארער: דער שימי און טשארלסטאן דארפען בעקעמפט ווערען אויפ'ן זעלבען אופן, ווי עס דארפען בעקעמפט ווערען יעדע דעגענערירטע דערשיינונג, אזוי וואלט עס בעדארפט זיין, אבער גראדע זעהט מען דעם היפוך: דער ארבייטער דער אינטעליגענט איז מיט לייב און לעבען פערכאפט פון דעם מאדערנעם אנשיקעניש. און צו דעם אייגענטליך האט געשטרעבט דער קאמפאזיטאר און פערפאסער פון אזא מוזיק: מאכען פון איהר א מאסענקולט. דער עראטיש־פסיכאלאגישער מאמענט פון דער מוזיק ווירקט פערשיכורנדיג אויפ'ן גייסטיגען און פערטויבט דעם געזונדען בעוואוסטזיין.

דער לייב און דער חזיר (פאבעל)

ווער עס פיהלט זיך געטראפען, זאל נישט פאראיבעל האבען אויפ'ן ...אמת.

א שטאלצער לייב איז אמאל, נאכדעם ווי ער האט זיך געהאט אנגעזעטיגט מיט בופעל־אקסען, אוועק צו א וואסער, דארט זיין דורשט צו שטילען. אין דער זעלבער צייט איז ביים וואסער געשטאנען א חזיר און מיט שרעק בעמערקט דעם לייב. אבער דער לייב האט זיך געטראכט: „היינט בין איך זאט: איך וועל איהם שוין אן אנדערש מאל אויפפרעסען, און קעהרט זיך אום און געהט אוועק.

דא ציהט דער חזיר אויס דעם קאפ אין דער הויך און זאגט:

— קוק, דער קעניג פון די חיות, אנטלויפט פאר מיר! — און ער שרייט איהם נאך:

— שטעל זיך אפ, לייב און קעמף מיט מיר! זייט ווען ביזטו דאס געווארען אזא פייגלינג?

— מיין פריינד, היינט גלוסט זיך מיר נישט; אבער אין זיבען טעג ארום זאל אויף דעם פלאץ דער שטרייט פארקומען.

דער חזיר, פול מיט שטאלץ, וואס ער וועט מיט'ן לייב קעמפען, לויפט אהיים צו זיינע קרובים און דערצעהלט זיי פון זיין געשעהעניש. די קרובים אבער טענה'ן מיט שרעק:

— א, דו פערבלענדעטער, דער לייב וועט דיך און אונז אלעמען פערניכטען! טו דאס נישט, נאר היט זיך פאר איהם ווי ווייט דו קענסט.

— טא וואס זאל איך דען איצט טון? — פרעגט דער חזיר.

די ווילדע חזירים גיבען איהם אן עצה:

— געה אויף אן ארט, וואו עס ליגען אלע אומריינע מיסטען, וואלגער דיין קערפער יעדען טאג אין מיסט אויס, און ווען דו וועסט געהן מיט'ן לייב קעמפען שטעל דיך פאר איהם אקעגען ווינט: דאך וועט דיר העלפען.

דער חזיר פאלגט די עצה און שטעלט זיך אויפ'ן זיבעטען טאג צום קאמף.

אז דער לייב האט דערשפירט דעם מיאוסען גערוך פון חזיר, זאגט ער צו איהם:

— מיין ליבער, דיין לוסט צו קעמפען געפעלט מיר, אבער דיין אומריינעם קערפער וויל איך נישט אנריהרען.

דאס אפגעזאגט איז דער לייב אוועק צוריק אין זיין בערג־הייל.

דער חזיר אבער האט זיך בעריהמט:

נו, ער האט מורא געהאט

א. צ.

דער הילוך פון סחורות

א מעשה מיט ר' לוי יצחק בערדיטשעווער זצ"ל

אמאל זענען געקומען צו ר' לוי יצחק בערדיטשעווער ז"ל צוויי יודען האבען א דין תורה פאר איהם.

איינער פון זיי איז געווען אן'ארימער יוד, א גרויסער אביון ר"ל, וועלכער האט תובע לדין געווען דעם צווייטען, א גרויסען עושר.

ביידע זענען געווען „מעקלערס“: דער ערשטער — א קליינער ארימער מעקלער, וועלכער פלעגט אויסמעקלערען קלייניגקייטען, און דער צווייטער — א רייכער מעקלער, וועלכער פלעגט אויסמעקלערען גרויסע מסחרים פון א סך טויזענדער און ער איז שוין געווען בעוואוסט אין גאנצע ראומגעגענד אלס גרויסער מעקלער, און האט אייגער א גרויסער סוחר בעדארף פערקויפען אדער קויפען סחורה אין בעטרעף פון א סך טויזענדער, האט מען זיך געווענדעט צו איהם און ער האט שוין אלעס פערזארגט פאר וועלכען ער האט בעקומען מעקלעריי, פראצענטען פו'ם מסחר און ער איז דערפון טאקע זעהר רייך געווארען.

מאכט זיך אמאל אז דער ארימער מעקלער איז געוואויר געווארען פון א גרויסען סכום סחורה, וואס איינער האט געזוכט צו פערקויפען און גלייכצייטיג האט ער געוואוסט פון איינעם א גרויסען סוחר, וואס זוכט צו קויפען דעם סכום סחורה, אזוי ווי אבער ער איז געווען זעהר ארים געקליידעט, און האט געוואוסט אז מען וועט איהם נישט שענקען קיין צוטרוי משני הצדדים, איז ער אוועקגעגאנגען צום גרויסען מעקלער און איהם דערצעהלט אז ס'שטעהט פאר צו פערדינען א מעקלעריי פון א סך טויזענדער. אויסצומעקלערען אזא און אזא צאהל סחורה צווישען צוויי סוחרים, נאר אזוי ווי ער איז ארים און צוליב דעם איז „דבריו אינם נשמעים“, זאל ער, דער רייכער מעקלער דאס דורכפיהרען און דערפאר זיך טיילען מיט איהם מיט'ן מעקלעריי פערדינסט חלק כחלק.

דער רייכער מעקלער איז דערויף בעשטאנען, און דער ארימער מעקלער האט איהם איבערגעגעבען די נעמען און וואוינארט פונ'ם קונה און מוכר. געגלויבט איהם אויפ'ן ווארט, אז ער וועט געוויס מקיים דבורו זיין. יענער איז געגאנגען, דורכגעפיהרט די קניה כדבעי, פערדינט עטליכע טויזענד רובעל, און ווען דער ארימער מעקלער איז געקומען צום רייכען מאהנען זיין חלק מעקלעריי האט ער זיך אויסגעלאכט פון איהם און זיך געמאכט תמעוואטע, אז ער קען איהם גאר נישט, ער האט איהם קיינמאל אויף זיינע אויגען נישט געזעהען.

איז דער ארימער מעקלער, מיט א פערביטערט הארץ — אויף דער גרויסער עוולה, וואס איז געגען איהם בעגאנגען געווארען — אוועקגעגאנגען צום בערדיטשעווער רב ר' לוי יצחק און האט איהם געבעטען ער זאל שיקען רופען יענעם רייכען מעקלער, ער איז איהם תובע לדין.

ר' לוי יצחק האט איהם געשיקט רופען און ער איז באלד געקומען, האט איהם דער בערדיטשעווער רב געזאגט:

— אט, דער יוד איז דיך תובע לדין.

— אט דער יוד? — האט זיך דער רייכער מעקלער געוואונדערט — איך קען איהם גאר נישט — האט ער מעיז געווען צו לייקענען.

— דערצעהל דיינע טענות, — האט דער בערדיטשעווער רב זיך געווענדעט צום ארימען מעקלער.

האט ער, דער ארימער מעקלער אנגעהויבען צו דערצעהלען די גאנצע געשיכטע מתחל ועד כלה און האט אויסגעלאזט זעהר פערביטערט: און צום סוף איז ער נאך מעיז בפני ובפני הרב. צו זאגען: אז ער קען מיך גאר נישט!

אויסגעהערט די טענות פונ'ם תובע האט ר' לוי יצחק ז"ל זיך געווענדעט צום צווייטען, צום רייכען מעקלער און איהם א זאג געגעבען:

— נו, וואס האסטו דערויף עפעס צו ענטפערען?

— איך האב צו ענטפערען נאר איין ווארט: להד"מ (לא היו דברים מעולם), די זאכען זענען קיינמאל נישט געווען) איך קען איהם אפילו נישט — האט ער, מעיז געווען נאך אמאל צו לייקענען.

האט דער בארדיטשעווער ז"ל זיך אנגערופען צום רייכען מעקלער:

— ס'שטעהט בפרוש: „לדובר משרים בדין“, און נישט — „לדובר שקרים“. איך הייס דיר בעצאהלען זיין חלק מעקלעריי, וואס ס'קומט איהם.

— וואס הייסט איך זאל בעצאהלען — האט זיך דער רייכער מעקלער געקווענקעלט, — אז עס קומט איהם גאר נישט.

— אזוי גאר — האט ר' לוי יצחק זיך אנגערופען — דו ביסט הייסט עס מעיז בפניו, מכחיש צו זיין, מיר האבען בקבלה — „אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו“ (א מענש איז נישט מעיז פאר זיין בעל חוב אין די אויגען) און אז דו ביסט יא מעיז איז א סימן אז דו ביסט קיין מענש נישט.

הער־זשע אויס וועל איך דיר דערצעהלען א מעשה: נישט סתם א מעשה פון עמיצען, נאר טאקע פון מיר, בעצמי בדידי הוה עובדא:

— איך בין אויך א מעקלער. איך פיהר אוועק די סחורות פון די „כנסת ישראל“ אין הימעל, אזעלכע סחורות געווענליך וואס זיי ברענגען דא, אויף דעם עולם השפל קיין שום ריוח נישט, אדער זיי ברענגען נאך היזק, און ברענג זיי אראפ פון דארטען, אזעלכע סחורות וואס מ'דארף זיי דארטען, פון אויבען נישט האבען, און זאלסט וויסען זייך, אז ס'קומט מיר נישט אן גאר גרינג די ארבייט, איך הארעווע משני הצדדים או זמוז אפט ווארטען אויף א „שעת הכושר“ אויף א סעזאן חייל אויך די סחורות צווישען די יודען און זייער פאטער אין הימעל האבען א „סעזאן“, דער סעזאן איז אין עשרת ימי תשובה.

געב איך אמאל א קוק ביי די יודען און דערזעה דריי מינים סחורות וואס זיי לײדען פון זיי גרויס היזק.

פון בן־ציון פייגאן

דאס זענען „חטאים“ „עולות“ און „פשעים“, איך קום ווידער אין הימעל, דערזעה איך דריי מינים סחורות וועלכע מען דארף זיי דארטען כלל נישט האבען: סליחה, מחילה און כפרה.

הויב איך אן צו סרסר'ן, אז מען זאל מאכען א חלוף, ארויפגעבען אויבען די חטאים, עונות און פושעים און אראפגעבען אנשטאט זיי, די מחילה, סליחה און כפרה וועלכע זענען דארטען, אויבען כלל נישט נויטיג.

קום איך פריהער פון אויבען און הויב אן צו סרסור'ן מיט'ן רבש"ע און כידוע, איז ער דאך אנ'„אל רחום וחנון“. פועל איך שוין ביי איהם, נאר, בתנאי, איך זאל איהם פריהער ארויפגעבען די חטאים, עולות און פשעים. פריהער וויל ער נישט געטרויען די מחילה, סליחה און כפרה, ווייל, ער האט שוין נישט איינמאל געטרויעט פריהער און אראפגעגעבען אזעלכע מינים סחורות און ער האט געוואלט פאר זיי עונות, האט מען איהם זיי נישט געוואלט געבען, ווייל ער, כביכול נישט מאמין זיין מעהר אין זיי. קום איך צו די כנסת ישראל און דערצעהל זיי וואס פאר א טייער, גוט מסחר איך האב פאר זיי. און דערצעהל זיי פונ'ם גרטען חלוף, וואס קודשא בריך הוא וויל מאכען מיט זיי.

ענטפערען זיי: — וואס? אוועקגעבען אזעלכע טייערע סחורות ווי חטאים, עונות און פשעים, וואס קאסטען אונז אזוי פיל מיה, צייט און געלד?

בשום אופן נישט, האב איך אנגעהויבען זיי צו רעדען און צוגעזאגט, אז איך וועל דארטען, ביים רבש"ע פועל'ן זיי צוצוגעבען חוץ מחילה, סליחה און כפרה נאך עפעס א וויכטיגע זאך: דערווייל איז אנגעקומען דער סעזאן: עשרת ימי תשובה און איך האב אויסגעמעקלעט די זאך. פערנומען ביי די כנסת ישראל אלע חטאים, עונות, ופשעים, זיי געטראגען אליין אויף מיינע פלייצעס, און זיי דערלאנגט איהם אליין, כביכול'ן אין די העכד אריין און גענומען ביי איהם די מחילה, און כפרה און איך בעט ביי איהם עפעס מיר צו געבען. זאגט ער מיר: זוך. אויב דו וועסט עפעס געפינען א מין סחורה, וואס מען נויטיגט זיך דא נישט אין איהר און זי קומט צונויף פון אונטען, נעהם זי דיר מיט, וועט זי זיין דיינע, שכר, פאר דיין עבודה, און דו וועסט זי קאנען פערהאנדלען אויף דער ערד צו וועמען דו וועסט וועלען.

בעשטעה איך דערויף און הויב אן צו זוכען. געפין איך א גרויסע מציאה, וואס דארטען, פון אויבען איז זי איינגאנצען א מותרות, מען דארף זי נישט האבען און דא פון אונטען אויף דעם עולם השפל איז דאס זעהר נויטיג, דאס איז: בני, חיי און מזוני. (קינדער, לעבען און פרנסה), האב איך זיי גענומען און זיי ליגען ביי מיר אין רשות, גיב איך זיי צו וועמען מען דארף זיי געבען.

איצט, אויב דו וועסט אויספאלגען מיינע רייד און וועסט אפגעבען דעם תובע זיין חלק פערדינסט, וואס איהם קומט וועסטו האבען די דריי זאכען: בני, חיי ומזוני און אויב דו וועסט מיך נישט אויספאלגען, נעהם איך זיי צו ביי דיר.

דער רייכער מעקלער האט גוט פערשטאנען דעם ספור המעשה פונ'ם בארדיטשעווער ז"ל און אנגעהויבען צו שרייען מיט א געוויין:

— רבי, איך פאלג אייך! איך בין שוין מקיים אייער פסק דין!

און רעדענדיג האט ער שוין בעצאהלט דעם תובע, דעם ארימען מעקלער, זיין חלק, וואס איז איהם געקומען און ער האט געבעטען ביים בארדיטשעווער רב ער זאל איהם מוחל זיין פאר'ן צער און טרחא וואס ער האט גורם געווען, איהם דעם רב און צו זיין תובע.

די דאזיגע מעשה איז באלד מפורסם געווארען אין בארדיטשעוו און אין אומגעגענד האבען אלע פערשטאנען דאס גרויסקייט פונ'ם בארדיטשעווער רב, און אלע יודען האבען געפיהרט זייערע מסחרים באמונה.

האבען זיי דערפאר געהאט בני, חיי ומזוני, און האבען געלעבט א גליקליך לעבען כל ימי חיי הבארדיטשעווער רב, ר' לוי יצחק ז"ל.

היינט אבער, איז די מעשה פון די מעקלערס שוין לאנג פערגעסען געווארען.

אזעלכע צדיקים ווי ר' לוי יצחק בארדיטשעווער איז אין היינטיגען דור מעהר נישטא.

איז נישטא קיין סרסור, וואס זאל דורכפיהרען א חילוף צווישען די סחורות פון די כנסת ישראל און די סחורות פון הקב"הו, ליגען די חטאים, עונות, און פשעים ביי אונז דא פון אונטען און די מחילה, סליחה, וכפרה ליגט דארטען פון אויבען.

זענען טאקע ביי היינטיגער צייט, די בנים — נישט קיין בנים, די חיים איז — נישט קיין חיים. און די מזונות זענען נישט כדבעי, איז טאקע נישט בנמצא ביי יעצטיגען דור א גליקליך לעבען און...

נאר דאס איז שוין גאר א בעזונדער ענין, וואס געהער זיך צו אונזער ספור המעשה גאר נישט אן.

ווען מען קריגט היץ

מעדיציניש שמועסן

פון ד"ר י. טעז

וואס איז היץ? פארוואס קריגט מען היץ, אויב מען ווערט קראנק?

די מענשליכע מאשין פראדוצירט היץ, דער מענש האט ווארים בלוט, די ווארימקייט קומט צוליב כעמישע פערבינדונגס־פראצעסען, וועלכע קומען פאר אין גוף. אטעמען, עסען, פערדייען און ארבייטען — אט דאס זענען די קוואלען פון ווארימקייט, און טאקע דערפאר איז דער חידוש אזוי גרויס: א מענש עסט ווי א רוח, ארבייט ווי א שד און סאפעט ווי א סאקסאפאן, ער געהט ארום אין קעלט און אין היץ און פונדעסטוועגען איז זיין טעמפעראטור אלץ איינס ארום 37 גראד, העכסטענס צוויי אדער דריי צעהנטעל העכער אדער נידעריגער, סיי ווען ער זיצט אין באד און סיי ווען ער געהט זיך גליטשען אויפ'ן אייז.

פון וואנען קומט אזא וואונדערבארער מעכאניזם?

דער מענש האט נישט נאר זיין אייגענעם אויוען, וואס פראדוצירט היץ, נאר אויך זיין אייגענע ווארימקייטס־רעגולאציע, מאכט זיך א יגרויסע היץ אין דרויסען, אזוי עפענט דער קערפער זיינע ווענטילען און לאזט ארויס די איבעריגע פארע ־ לופט, און ווערט ווידער קאלט, אזוי שאדט אויך נישט, סיי מען געהט אנגעטון אין פעלץ, און סיי מען טובלט זיך אין א ים אין ווינטער.

און ווי אזוי גיט זיך אנ'עצה דער קערפער?

אויף א פשוטען אופן:

דאס בלוט רינט אין די אדערען, ווערט עס הייס, אזוי טרייבט דאס הארץ מעהר בלוט אין דעם נאטירליכען ראדיאטאר, אויף דעם שטח פון דער הויט, און דארט ווערט די היץ פערדאמפט, דער שווייס רינט און דער קערפער ווערט אפגעקיהלט, אט פארוואס דער קערפער איז רויט אין א הייסען טאג, אפילו ביי א שווינדזיכטיגען און אויסגעצערטען מענשען.

ווערט עס פערקעהרט קאלט, אזוי ציהען זיך די בלוט־קאנאלען צונויף און דאס בלוט ענטלויפט אין די געדערים, וואו עס איז ווארים און כדי די בלוט־קאנאלען זאלען זיך קענען צופאסען ווי יעס דארף צו זיין, פערמאגען זיי ספעציעלע נערוועז, וואס רעגולירען אט די פערדאמפונג אהן רעש און אהן גערודער, ווי עס איז דער שטייגער ביי גוטע ארבייטער.

א חוץ דעם איז דא שווייס אויף דער וועלט. ווערט עס צו הייס און די בלוט־צירקולאציע קלעקט נישט פאר דעם גרויסען צוועק אזוי מאכען זיך אויף די פארעס פון דער הויט און די שווייס־דריזען גיסען אויס שעפלען מיט וואסער, דאס וואסער ווערט פערדאמפט און די היץ אנטלויפט.

כדי די ווארימקייטס ־ פראדוקציע זאל ארבייטען ווי עס דארף צו זיין, איז דא אין די געהירען א ספעציעלער צענטער פאר ווארימקייט־רעגולאציע, וואס וועגט און מעסט און גיט אכטונג אויף דעם בארמעטער פון קערפער ווי אויף אנ'אויג אין קאפ.

און אויב מען ווערט קראנק?

אט נעהמט א מענשען וואס האט זיך איינגעהאנדעלט א לונגען ־ ענטציגדונג, די לונגען־ענטצינדונג קומט פון אנ'אינפעקציע פון מיקרא־ארגאניזמען „באקטעריען“). זיי פראדוצירען גיפטען, די גיפטען צושפאלטען דע מאיי־ווייס פון די צעלען, דאס פעטס און די אנדערע בעשטאנד־טיילען פון אונזער קערפער, און אזא געשטייגערטער שטאף־וועקסעל פראדוצירט א סך היץ, אויך די מאכלים און געטראנקען ווערען פערברענט זעהר שנעל. די היץ שטייגט אין קערפער — דאכט זיך, וועמען ארט עס?

אבער אט א די גיפטען ווירקען אויף דעם זייגער, וואס רעגולירט די ווארימקייט און דער זייגער, בלייבט שטעהן. די הויט מעג טאקע זיין רויט און הייס, אבער זי איז טרוקען, קיין טראפען שווייס קענט איהר נישט זעהן אויף דער הויט, באכמעהר, די בלוט־געפעסען פון דער הויט ציהען זיך צונויף ווי אין א קראמף און מען פיהלט א קעלט, עס דראשעט, מען טרייסעלט זיך און עס קלאפט א צאהן אן א צאהן, מע שרייט „קאלט“ כאטש דער טערמאמעטער ווייזט 40 אדער מעהר גראד. ערשט נאך דעם, ווי די קראנקהייט הויבט אן פערשווינדען גיסט זיך אויס א שווייס אויף דער הויט און מיט דעם פערשווינדט אויך די הויכע טעמפעראטור ווי א בייזער חלום, דער טערמאמעטער ווייזט ווענייגער ווי „נארמאל“ און דער דאקטאר קוועלט און פאר גדולה — אט קומט דער „קריזיס“, וואס ברעכט אבער די קראנקהייט, און אויב נישט קיין קריזיס מאכט אויך נישט אויס, ווארום נישט אלע קראנקהייטען ענדיגען זיך מיט א קריזיס. עס זענען אויך דא טעמפעראטור־פאלען, ווען די היץ נעהמט ארונטער פאמעליך, שריט אויף שריט, אבער מאכט זיך, ערגיץ וואו א קאמפליקאציע חלילה, אזוי קריגט מען ווידער א „דראזש“ און ווידער דראפעט זיך די טעמפעראטור אויף די הויכע בערג, און דער דאקטאר סוט ווידער אן די זארג יארמולקע, ער זוכט, קלאפט, הערט זיך צו, ווייל ער ווייס גוט: אט איז ערגיץ וואו דא א קאמפליקאציע, וועלכע מען מוז בעקעמפען. די טעמפעראטור נארט נישט אפ און מען מוז זיך צו איהר גוט צוהערען.

אויב מען האט א הויכע טעמפעראטור, אויב עס דראזשעט און מען טרייסעלט זיך און מען ווארפט זיך ווי א פיש אין וואסער, אזוי איז דאס א סימן אז דער גוף איז קראנק און עס דראהט א געפאהר דעם געזונד און אפשר טאקע דעם לעבען. צו נעהמען מיטלען אנטקעגען פיבער ווי אנטיפירין, אס פירין, און וואס עס זאל נישט זיין, איז ביי... דער ריכטיגער וועג, דער סאליציל, וועלכען אפ א די מיטלען פערמאגען, דריקט ארונטער די היץ, אבער ווי געזאגט. די היץ איז נישט קיין קראנקהייט, און נישט די היץ זאל מען בעהאנדלען, נאר טאקי די חולאת גופא. אויב עמיצער האט היץ, קען ער עסען פראשקעס אנשטאט ברויט, אבער אזוי לאנג ווי ד יבאצילען האבען די שליטה וועט עס העלפען ווי א טויטען באנקעס. אויב עמיצער האט אנ'ענט צינדונג פון די מאנדלען, צוליב מיקראארגאניזמען וואס האבען פערפלייצט זיי, מוז מען בעהאנדלען די מאנדלען און נישט די היץ, דאס בעמליכע איז בנוגע דער גריפע אדער דיפטעריט.

אבער יא היץ, נישט היץ. עסען מוז מען די מייסטע מענשען מיינען, אז ווען מען האט היץ מוז מען אויפהערען עסען. דאס איז פאלש. גראד דעמאלט ווען דער קערפער איז אפגעשוואכט און פיהרט אזא שווערען קאמף טאר מען נישט הונגערען. פערשטעהט זיך, אז מען דארף נישט עסען קיין סך פלייש, ווייל די פלייש־פערדייאונג ברענגט מעהר היץ־פראדוקציע, אבער פרוכטען, גרינס און פרוכטזאפטען, זאל מען דווקא עסען און נישט זשאלעווען קיין וואסער צום טרינקען.

אקראניץ פערל פון תלמוד און מדרש

אין די פערבארגענישען פון דיין געדאנק
שילט נישט קיין קעניג;
און אין די בעהעלטענישן פון דיין שלאפצימער
שילט נישט דעם עושר,
ווייל די פייגעל אויף די דעכער
וועלען דערפון זינגען
און פונאנדערטראגען דיינע ווערטער.
(קהלת ו. כ').

* * *

אויף וועלכען מענשען קאן מען זאגען, אז ער האט זיך צוגעפאסט דעם ריכטיגען וועג אין לעבען?

אויף דעם, וואס נעהמט אן פאר ליב, ווען מען זאגט איהם וועגען זיינעם א פעהלער.

(תמיד כ"ח)

* * *

ווי דו ווייסט נישט, ווי ס'קומט א נשמה,
און ס'קומען אריין ביינער,
צום קינד אין דער מוטערס בויך —
אזוי קאנסטו נישט וויסען גארנישט
וועגען די ווערק פון גאט,
דער שאפער פון אלעמען. (קהלת י"א ה').

* * *

א מענש, וואס האט חתונה מיט דער צווייטער פרוי, טראכט אפט ווי אזוי די ערשטע פלעגט זיך פיהרען.

(ברכות ל"ד)

* * *

ווען עס האלט ביי א חילול השם טיילט מען נישט קיין כיבודים. (סנהדרין פ"ב)

* * *

אין ד יווערטער פון א גרויסען מענשען איז אין די ווערטער פון א גרויסען מענשען איז תמיד דא א געוויסער אינהאלט. (שבת פ"א)

* * *

אז איינער בארגט דעם צווייטען אהן א טערמין, טאר ער ביי איהם נישט מאהנען פאר דרייסיג טעג. (מכות ג.)

* * *

די צווייטע פרוי קריגט א מענש נאך זיינע מעשים... (סוטה ב.)

* * *

„נוקם ונוטר“.

וועלכער הייסט א „נוקם“ און וועלכער הייסט א „נוטר“?

א נוקם הייסט — אז ער ענטפערט יענעם: — „איך וועל דיר נישט בארגען, אזוי ווי דו האסט מיר נישט געבארגט“, און א נוטר — הייסט דער, וואס ענטפערט: „הגם דו האסט מיר נישט געבארגט, אבער איך וועל דיר יא בארגען“.

(יומא כ"ג)

* * *

א בעל־תשובה שטעהט העכער פון א צדיק גמור. (ברכות ל"ד)

* * *

נישט אלץ קאן מען דורכפיהרען מיט גרויסמוטיגקייט און נישט אלץ קאן מען דורכפיהרען מיט אונטערטעניגקייט. (תענית י"ד)

געזאמעלט דורך אברהם שלעזינגער

הומאר — **דער קונדס** — סאטירע
צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפצינגעל

פאליטיק פון וואַד

פעלקער־ליגע.

מען קאָן נישט זאָגען אַנדערש, ווי נאָר, אַז די פעלקער־ליגע קומט זיך צוזאַמען אין דער ריכטיגער צייט.

אייגענטליך איז שטענדיג די ריכטיגע צייט. ווען נאָר די ליגע קומט זיך צונויף. שטענדיג דאַרף מען דאָך האָבען עפּעס אַן׳אינסטיטוציע, וואָס זאָל כאָטש אויסהערען די טענות פון אַלע פעלקער און טענות האָבען דאָך אַלע.

עס קאָן נאָר זיין אַ פראַגע, צי עס קומט עפּעס אַרויס פון די אַלע טענות, אָבער אויסהערען, הערט מען דאָך!

גאָך אַ זאַך, וואָס בערעכטיגט די עקזיסטענץ פון דער פעלקער־ליגע, ווי עס האָט זיך אויסגעדריקט אַ בעריהמטער דיפּלאָמאַט.

דער דיפלאָמאַט האָט געזאָגט, אַז ווען נישט די פעלקער־ליגע וואָלט מען דאָך נישט געהאַט קיין אויסזיכטען אויף אַ מלחמה׳לע.

בעהיט און בעשירמט זאָל מען ווערען, ווען מען זאָל אַזאַ אויסזיכט נישט האָבען.

אויב אַזוי

זי: — מיין טייערער פאָטער האָט אַ׳געוואוירען זיין גאַנץ פערמעגען.

ער: — איך האָב אימער געזאגט, אַז ער וועט שוין געפינען אַ מיטעל ווי אונז צוצושיידען.

אַ וויכטיגע פראַגע

מוטער: — אויב דער יונגערמאַן וועט פון דיר פערלאַנגען דו זאַלסט איהם געבען אַ קוש, זאַלסטו זיך ענטזאַגען עס צו טון.

טאָכטער: — און ווען ער וועט עס פון מיר נישט פערלאַנגען, וואָס זאָל איך דאַן טון?

אין רומעניען

אין רומעניען פאָהרט אַ גענעראל אין באַהן מיט זיין הונט, וועמען ער רופט נאָכאַנאַנד משה. משה טו דאָס, משה טו יענץ, און דער קלוגער הונט פאָלגט. נישט ווייט פון איהם איז געזעסען אַן׳אַלטער יוד.

„נו, יוד, ווי געפעלט דיר מיין הונט?" — פרעגט איהם דער גענעראל.

„פיין, הער גענעראל" — האָט דער יוד געענטפערט — „ווען ער וואָלט נישט געווען קיין יוד, וואָלט ער שוין לאַנג געווען אַ גענעראל".

אין פענסיאָנאַט

גאַסט (צום פענסיאָנאַט אייגענטימער): איהר האָט דאָך אנאנסירט, אַז אייער פענסיאָנאַט שטעהט אויפ׳ן וואַסער, טאָ וואו איז דאָס וואַסער?

פענסיאָנאַט־אייגענט.: האָט איהר שוין אַריינגעקוקט אין קעלער?...

ווי גוט...

— איך האָב אייערים אַ וועקסעל ר׳איז געווען נעכטען צאָהלבאַר.

— נו גוט...

— וואָס הייסט גוט?..

— נו, גוט. גיט איהם אַרויף צום רעיענט. בענעלע.

קאַרגשאַפט

אין ענגלאַנד האַלט מען יודען פאַר זעהר קאַרגע מענשען און די שאָטלענדער נאָך קאַרגער פאַר יודען.

איינמאָל האָט זיך איינער אַ יוד צוזאַמען מיט צוויי שאָטלענדער אויסגעקליבען אויף עפּעס אַן׳אומזיסטער פאָרלעזונג... אין דער צייט פון דער הפסקה האָט דער פאָרזיצער געמאָלדען אַז עס וועט פאָרקומען אַ בעשטייערונג פאַר אַ וואוילטעטיגען צוועק, האָבען זיך די דריי פריינד דורכגעקוקט זעהר צורודערט.

פלוצלונג איז דער יוד געפאַלען אין חלשות. האָבען עס באַלד אויסגענוצט די שאָטלענדער און אַרויסגעטראָגען דעם יוד פון זאַל.

א שלעכטע סלייבעריז

מאַן: פון די אַלע היטען אין געשעפט האָסטו נישט געקענט אויסקלייבען אַ שענערען?

ווייב: און אַז פון אַלע בחורים אין לאָדז האָב איך דיך אויסגעקליבען?..

גערעכט

אַ פרוי האָט אויסגעפּײַטשט איהר געליבטען, ווייל ער האָט געוואָלט טויטען איהר מאַן.

זי איז גערעכט! איהר אייגענעם מאַן קען זי אַליין שיסען.

ער האט געמיינט

— ער האָט דיך געקושט געגען דיין ווילען?

— אַזוי האָט ער געמיינט...

זיך אויסגעגלייכט
און האָב נישט קיין טענות

— זאָג מיר, גאָט, פערענטפער, כ׳בעט דיך, אָט די שאלה, וואָס איך פרעג:
אַ וואָלטשינסקי אַ גראַשקאָווסקי
מאַכען „לינקס" אַביסעל מעג?

כאָטש די ראַטמענער זיי זענען,
שטאָט־פערוואַרגער, אמת „רעכט"...
(העכער הונדערט טויזענד זלאָטיס
אָפּצושאַרען איז נישט שלעכט)!

הלמאַי זשע לייט אַזעלכע
מעג עס אָפּגעהן גלאַט כמעט,
און אַז איך אַזוינס זאָל מאַכען
וואָלטסט צום מאָגען מיר פערשאַדט...

וואָלט מען מיר, געקניפּט אין בעקעל,
אויסצודרייען מיר געמאַכט —
אַ גאַש־בראַט, ווען ס׳שוט אַזעלכעס
וואָלט מען גאָרנישט לאַנג געטראַכט:

אין חד־גדיא וואָלט מען אונז דאָך
איינגעזאַלצען, מאַרענירט —
קומט דיר אפשר, גאָט, צו דאַנקען,
וואָס מיט מיר ס׳האָט נישט פּאַסירט...

און עס ענטפערט מיר אַ בת קול:
— מעגסט זיך טאַקע האַלטען גרויס —
איצטער ביזטו שוין געגליכען
צו דעם נדיב... נאַטאַן שטרויס!

יאָקעל בן פלעקעל.

אין געיעג אויף פרנסה

עס איז דאָך עפּעס איצט דער טאַנץ־סעזאָן, אפשר וועט זיין פרנסה פון אַ טאַנץ־זאַל.

יא, נאר...

קלמן: איך האָב נעכטען געטראָפען אייער פרוי, אָבער זי האָט מיך נישט געזעהען.

זלמן: יאָ, זי האָט עס מיר דערצעהלט...

גוט אין דער ערד

אַ דייטש, אַ קריסט האָט זיך געהייסען בעגראָבען אויף אַ יודישען בית־עולם.

ער האָט זיך מסתמא דערוואוסט פון זיינעם אַ יודישען שכן, אַז ביי יודען ליגט מען זעהר גוט אין דער ערד...

אויסצייכנונג

ער: יעדע מיידעל, וואָס איך קען צייכענט זיך אויס מיט עפּעס.

זי: און מיט וואָס צייכען איך זיך אויס?

ער: מיט דיין מאַמע׳ס קאָכען.

אין א ליד

מיר לעזען אין אַ ליד: „איך קוש די ווייסע שוועמלעך, וואָס קומען נאָכ׳ן רעגען"...

אך־אַך, וואָס פון די פּאָעטען איז געוואָרען! אַנשטאָט צו קושען מיידלעך, קושען זיי שוועמלעך..

נאך ערגער

היטלער זאָגט, אַז ער איז נישט קיין פאַשיסט.

ניין, ער איז נישט קיין פאַשיסט, ער איז נאָך עפּעס ערגערס — אויב אַזאַ זאַך איז מעגליך.

משוגעת

משוגעת, האָט געפסקענט אַ ריכטער, איז נישט קיין אורזאַך פאַר אַ גט.

אָבער אַז משוגעת איז זעהר אָפט די אורזאַך פון חתונות, דאָס וועט אַפילו אַ ריכטער נישט וואַגען צו לייקענען.

מאָדערנע קופּלעטען

ביי די הייטוועלטיגע מענער
איז איצט נאָר איין מאָס פערהאַן:
נישט וועלכעס מיידעל איז איצט שענער,
נאָר וועלכע מעהרער האָט נדן.

רעפרען:
אין געשעפט האָט זיך פערוואַנדעלט
אַמאָרס שענסטער אידעאַל,
און מיט ליבע ווערט געהאַנדעלט
אין אַנגראָ און אין דעטאַל.

אָט די מיידעל אַרבייט פלייסיג,
שפּילט פּיאַנאָ און זינגט.
זי איז אָבער שוין ביי דרייסיג —
ווייל עס פעהלט איהר דאָס... וואָס קלינגט!...

רעפרען:
אין געשעפט האָט זיך פערוואַנדעלט א.אַ.וו.

אין קאַפעי, — אין דושנעם, ענגען
זיצען פרויען עד בלי די
און די פרייד־קוראַנטען הענגען
אויף די בוזעמס פראַנק און פריי...

רעפרען:
אין געשעפט האָט זיך פערוואַנדעלט א. אַ. וו.

פון די שוסטער־געסלעך בריאות
ביז דעם הויכען רבינס הויף
גייט ביי פרויען איצט אַ צניעות־
און אַ רעשטלעך־אויספערקויף...

רעפרען:
אין געשעפט האָט זיך פערוואַנדעלט א. אַ. וו.

אָהן דער ליבע איז פערבליבען
איצט דער דיכטערישער פערז.
און מיט ליבע ווערט געטריבען
בלויז אַ האַנדעל אויפ׳ן בערז!

רעפרען:
אין געשעפט האָט זיך פערוואַנדעלט
אַמאָרס שענסטער אידעאַל,
און מיט ליבע ווערט געהאַנדעלט
אין אַנגראָ און אין דעטאַל.

א. ליבער

איז עקאנאמיש

אַ מאַכמעדאַנער, אַ קאַטאָליק און א יוד האָט מען בעשולדיגט אַז זיי האָבען געשפּילט אין קאָרטען אויף אַ שווינדלערישען אופן. האָט זיי דער ריכטער געגעבען אַ שבועה. האָט פריהער דער מאַכמעדאַנער געשוואוירען, אַז ער האָט נישט געשפּילט דערנאָך האָט געשוואוירען דער קאַ[illegible] אַז ער האָט נישט געשפּילט. ווען עס איז געקומען די ריי צום יודען, האָט ער נישט געוואָלט שווערען.

— צו וואָס זיך שווערען, הי ריכטער? — האָט ער געטענה׳ט. — האָב איך דען געקענט שפּילען אין קאָרטען מיט זיך אַליין?

אַ דערהויבען געפיהל

צום גרויסען ענגלישען שריפטשטעלער וועלס איז אַמאָל אַריינגעקומען שוין נישט קיין יונגע דאַמע, וואָס האָט איהם געוואָלט „פאַנגען אין איהרע נעצען".

זעהר שנעל איז זי געוואָרען מיט איהם היימיש און האָט איהם לסוף געפרעגט:

— וואָס פאַר׳אַ געפיהל דערוועקט איך ביי אייך מיין טייערער קינסטלער?

— זעהר אַ דערהויבען געפיהל, געעהרטע דאַמע! — האָט וועלס געענטפערט.

— דהיינו? — האָט די דאַמע צופרידען געפרעגט.

— אַן׳עקעל צו זינד — האָט יענער קאַלט געענטפערט.

זי מיינט עס טאקע ערנסט

אַ געוויסע קינאָ־סטאַר פון האָלי.. האָט זיך ענטזאַגט צו געבען אַן׳אינטערוויאו צו אַ שרייבערין פון אַ צייטונג, איהר ערקלערונג איז געווען:

„דער עולם שאַפט זיך אַ געוויסע פאָרשטעלונג פון אַ קינאָ־סטאַר, און אָט דער פאָרשטעלונג פון דעם שוישפּילער, וואָס דער עולם שאַפט ביי זיך אין דער פאַנטאַזיע ליגט אַ היבשע מאָס פון דעם ערפאָלג פון קינסטלער, ווען מיר גיבען אַנ־אינטערוויאו, העלפען מיר צושטערען אָט די אילוזיע, וואָס דער עולם האָט זיך געשאַפען. און דאָס טאָרען מיר נישט טון, מיר דאַרפען אָנהאַלטען די אילוזיע צוליב אונזער פובליקום".

מיינענדיג אַז די אַקטריסע טרייבט קאָטאָוועס, אָדער נעהמט זי אויף זיכער, האָט די צייטונג שרייבערין ביי איהר געפרעגט:

— איהר מיינט עס טאַקע ערנסט?

די אַקטריסע איז געוואָרען אַנ׳אָנגעצונדענע.

וודאי מיין איך עס ערנסט — האָט זי מיט כעס געענטפערט — און אויב איהר דענקט, אַז איך מיין עס נישט, געהט צו אַלדי שוואַרצע יאָהר פון דאַנען.

גראב געענטפערט

דאָקטאָר: זאָרגט זיך נישט. איך האָב מיט יאָהרען צוריק געהאַט דיזעלבע קראַנקהייט און בין געזונט געוואָרען.

פּאַציענט: איך וואָלט געוואָלט געהען צו דעם דאָקטאָר, וואָס האָט אייך דאַמאָלסט [illegible] דעלט.

ניין

בערעלע: שרייסטו שטאַרק ווען דיין טאַטע שלאָגט דיך?

שמערעלע: ניין עס איז נישט נויטיג, ער איז טויב

תירוצים

ברוך: איהר האָט מיך פאַר אַלעמען אין די אויגען גערופען אידיאָט.

זרח: איך האָב געמיינט אייער ברודער.

ברוך: ווען מיין ברודער זאָל זיך דערפון דערוויסען וועט ער אייך ערמאָרדען.

זרח: טאָ זאָגט אייער ברודער, אַז [illegible] האָב אייך געמיינט.

ער איז פריהער

ער: טייערע, יעדען פריהמאָרגען, ווען איך שטעה אויף, זייט איהר מיין ערשטער געדאַנק.

זי: בעני זאָגט אויך דאָס זעלבע.

ער: אָבער איך שטעה אויף מיט אַ [illegible] פריהער ווי בעני.

די פאסענדע פ[illegible]

— מיין ווייב איז קלוג! זי האָט שכל פאַר צוויי.

— דאַן איז זי טאַקע די פּאַסענדע פרוי פאַר [illegible]

גאנץ איינפאך / ערצעהלונג פון אמעריקאנער לעבען

פון אסיף דימאוו

יוסף פאגאדער איז געזעסען אין א טראמוואי. נעבען איהם און ארום איהם איז געשטאנען און געזעסען און געשאקעלט זיך אנדערע פאסאזשירען, מענער און פרויען. אייניגע האבען געלייענט א צייטונג, אנדערע זענען גלאט געשטאנען מיט מידע אויגען און א לאנגוויילעגען אויסדרוק אויף דעם פנים. זיי זענען געוועזען הונגעריג, אויסגעמוטשעט פון דער טעגליכער ארבייט — אזוי ווי יוסף — און אזוי ווי ער, האבען זיך געצאהלט א היים אפצורעסען און זיך אויסצורוהען.

יאהרען לאנג, טאג אויס, טאג איין, איז יוסף געפאהרען מיט דעם זעלביגען טראמוויי, אין דערזעלביגער צייט פון דער זעלביגער, אדער כמעט דערזעלביגער ארבייט. ווי שנעל, ווי אומבעמערקבאר זענען פערגאנגען די יאהרען. ווער האט דאס געזאגט, אז אין אמעריקע האט א יאהר נאר הונדערט טעג און א שעה נאר 10 מינוטען? דער דאזיגער ווערטער איז געווען גערעכט און אפשר אליין נישט געוואוסט, וואס פאר א טיפען אמת ער האט ארויסגעזאגט אין דעם פארם פון א שפאס. אט דאכט זיך נאכטען איז געווען: ער שטעהט אויף דער שיף אין דער נאכט, קוקט אויף די כוואליעס, אויף דעם גרויסען הימעל, טראכט, וואס פון אמעריקע, וואס ווערט אלץ נעהענטער און נעהענטער. נעבען איהם שטעהט א יונג שעהן ווייבעל מיט בלויע, גרויסע, אימשולדיגע אויגען, זיין יונג ווייב, און ביידע רעדען שטילערהייט ווע־גען זייער צוקונפט...

אין עס מעגליך, אז דריי און צוואנציג יאהר זענען שוין פון דאן אוועק? דאס שלאנקע יונגע מיידעל מיט גרויסע, בלויע אויגען האט שוין געהאט צוויי זיהן און ביידע זענען שוין יונגעלייט — און ער אליין — יוסף פאגאדער האט גארנישט בעמערקט ווי זיין בערדעל איז גרוי ליך געווארען און זיינע האר זענען ארויסגעפאלען... אט זיצט ער אין טראמוואי און עס גלוסט זיך איהם איינצושלאפען. פריהער נאך, פאר־א־יאהרען, האט ער קיינמאל נישט געדרימעלט אין טראמוואי — נישט געקאנט, כאטש אמאל געוואלט דאס טון. אבער דאס יאהר פאטירט עס מיט איהם אפט, טייסט עס: שוואך געווארען, נישט אזוי קרעפטיג ווי פריהער... נו, מילא, וואס קאן מען טון? און ווידער געטרעסט: ס'איז נישט אזוי שרעקליך: איז נישט אזוי קרעפטיג. ער דארף דאך איצט נישט געהן ערשט חתונה האבען און אנהויבען לעבען. גאט צו דאנקען, ער האט א ווייב, א גוט ווייב, א געטריי.

דא האבען זיך זיינע רוהיגע געדאנקען אפגעשטעלט. עפעס ווי א הינטערגעדאנק, ווי א גע־היים געפיהל האט זיך אויפגעוועקט אין זיין קאפ. וואס דאס איז געווען האט ער אליין נישט גע־וואוסט קלאהר. נאר עפעס אזוינס פון וואס ער האט אומבעדינגט געמוזט טראכטען, צי ער האט יא, אדער נישט געוואלט.

נו יא. דאס איז וועגען זיין ווייב, וועגען דער פרוי, וואס איז דעמאלט מיט יאהרען צוריק געשטאנען נעבען איהם אויף דער שיף און מיט גרויסע בלויע אויגען ארייגעקוקט אין דער נאכט אריין... אין דער ווייטער אמעריקאנישער צוקונפט.

...נעכטען איז ער געקומען א היים פון זיין ארבייט און נישט געטראפען זי אין שטוב. פער־שטעהט זיך עס איז גארנישט, א קלייניגקייט... זי איז ארויסגעגאנגען עפעס קויפען און האט זיך פערשפעטיגט. ס'טרעפט זיך. אבער אנשטאט זיך צו ענטשולדיגען איז זי נאך ארויפגעפאלען אויף איהם.

אמת, שפעטער איז זי געווארען ווייך און גוט, ווי זי איז דאס שטענדיג, אבער עפעס איז פארט איבערגעבליבען... עפעס א קאלטע פרעמד־קייט... אין איהר לאכען... אין איהר רעדען... אין איהר געהן... יא... דאס האט עס געפיהלט.

דער טראמוואי איז געלאפען ווייטער, ווייטער מיט א משוגענער שנעלקייט, אבער זיינע געדאנ־קען אין קאפ זענען פארט געווען געשווינדער... דאן איז אנגעקומען זיין סטאנציע: ער איז ארויס פון וואגאן און זיך געגומען געהן א היים.

די געדאנקען וועגען זיין ווייב זענען געווא־רען איצטער גרינגער. די שעהנע פריהלינגס־לופט האט איהם אויפגעמונטערט, איבריגענס, וואס וויל ער פון זיין ווייב? און וואס האט ער צו זיין לע־בען? ער טאר זיך נישט בעקלאגען, גאט צו דאנ־קען, ער איז געזונד, האט זיין ארבייט, זיין היים און עס פעהלט איהם קיין זאך נישט.

מיט א שמייכלענדיגען פנים איז יוסף ארויפ־געגאנגען צו זיך אין זיין בעשיידענער היים אויף דעם פערטען שטאק. זיין ווייב איז נישט ארויס־געקומען צו איהם ווי געוועהנליך.

„ווידער נישט אין דערהיים"? האט ער א טראכט געטון... אבער זי איז געווען אין דעם אנדערען צימער.

— גו, וואס הערט זיך וועגען אווענד־ברויט — האט ער געזאגט — איך בין הונגעריג ווי א הינד.

— אווענד־ברויט? האט זי רוהיג געענטפערט — איך האב שוין געגעסען.

— וואס הייסט דו האסט שוין געגעסען? — האט ער פערוואונדערט געפרעגט — פארוואס האס־טו נישט געווארט אויף מיר?

— ווייל איך דארף אוועקגעהען — האט זי געענטפערט.

— וואוהין? — ווען אוועקגעהען? — האט ער ווידער א פרעג געטון מיט נאך מעהר פער־וואונדערונג.

זי האט נישט געהערט אדער נישט געוואלט הערען און רוהיג געזאגט:

— ווילסט זופ? איך גיב דיר א טעלער זופ.

ער האט זיך גענומען צו דער ווארימער אפעטיטליכער זופ.

זי האט זיך אנידערגעזעצט צום טיש און שווייגענדיג צוגעקוקט ווי ער עסט.

— וואס קוקסטו אויף מיר? האט ער גע פרעגט.

— גארנישט! עס! אז דו וועסט פערטיג זיי־וועל איך דיר עפעס זאגען.

— זאג ס'מאכט נישט.

— עס! אט איז פלייש.

ווידער איז זי געזעסען שווייגענדיג לעבען איהם און זיך צוגעקוקט ווי ער עסט.

— נו, איך בין פערטיג — האט ער געזאגט — וואס איז אזוינס? עפעס וויכטיגעס?

— וויכטיגעס? ניין, גארנישט איך געה אוועק.

— יא, דאס האסטו שוין געזאגט, וואוהין?

— דאס דארף דיך נישט ארען — האט זי געענטפערט — דאס איז שוין מיין זאך. איך געה אוועק אויף א לאנגער צייט.

ער האט נאך אלץ נישט פערשטאנען.

— וואס מיינסטו? דו וועסט שפעט קומען? מעגליך, אז איך וועל איינשלאפען נישט קו־מען צוריק! — האט זי געזאגט. און איצט האט ער בעמערקט, ווי עס ציטערען ביי איהר די נאז־פליגעל.

— און אפשר א יאהר אדער צוויי שפעטער — האט זי פערענדיגט.

— גאט איז מיט דיר! — האט מיט דער־שטיקטע ליירען יוסף אויסגעשריגען. — וואס רעדס־טו אזוינס?

זי האט זיך אויפגעהויבען און גענומען זיך אנטון.

— ווי לאנג מוז עס א פרוי לעבען מיט איין מאן? — האט זי קאלט, רוהיג, ציניש געזאגט.

— פופצעהן יאהר? צוואנציג? נו, גענוג.

— וואס... הייסט דאס?: וואס האט פאסירט.

— גארנישט, גארנישט א געוועהנליכע פשוטע זאך, — האט זי געענטפערט און אנגעטאן איהר הוט. — צוואנציג יאהר געווען מיט דיר, לאז־זשע מיר כאטש א יאהר צוויי־דריי זיין מיט איהם.

— מיט איהם?.. מיט וועמען? — האט יוסף הייזעריג אויסגעשריגען.

שטיל, רעג זיך נישט אויף. אין דיינע יאה־רען איז שעדליך זיך או פצורעגען. נו, זיי געזונד. בעסער זוך מיר נישט — עס וועט דיר נישט העל־פען. פערגעס נישט מארגען צו בעצאהלען דעם גאזבעצאהלער. ער איז שוין צוויי מאל געווען.

און זי איז רוהיג אוועקגעגאנגען — צו אן אנדערען, ווייל פאר דעם זיך אויפצורעגען איז נישט געווען שעדליך.

דאס לעבען פון א אידישער אקטריסע

ס'פאהרט צום ציוניסטישען קאנגרעס אין וויען שפילען העברעאיש טעאטער

מיינע העברעאישע לעהרער. — א שדוך איז אין געפאהר. — די אויפפיהרונג פון ד״ר הערצלס א פיעסע אויף העברעאיש. — דער מסחר מיט איינטריט־קארטען. — די עפענונג פון קאנגרעס.

אלזא, שפיל איך שוין אויף העברעאיש. פער שטעהט זיך, אז מען האט מיר באלד אנגעשריבען א ראל, אויך אויפ'ן זעלבען אופן ווי יוליוסען, ד. ה. פון אויבען האט מען אויפגעשריבען די בעדייטונג פון יעדען ווארט און פון אונטען געגוי געפינטעלט דער לעהרער בערקמאן האט אנגעהויבען אריינצו קומען צו אונז און מיט מיר לערנען די ראל. ער האט זיך בעמיהט צו טון דאס בעסטע, אבער איך האב נישט תופס געווען וואס ער לערנט מיך. איך האב דאס געזאגט די אנפיהרער פון העברעאישען ליבהאבער־קרייז און זיי האבען מיר באלד דער־רויף צוגעשיקט א אנדערען הער. דאכט זיך, אויך א לעהרער, א מאן אין די מיטעלע יאהרען מיט א שווארץ בערדעל, אבער אויך ער האט געהאט קנאפ מזל צו מיר. ביידע האבען זיי מיך געלערנט די זעלבע ווערטער, אבער יעדער פלעגט זיי אנדערש ארויסריידען, או זאיך בין דעריבער געווען איבער־גאנצען צעטומעלט,, מיין זארג האב איך אויסגע־דריקט פאר זילבערצווייגען. וועלכער פלעגט שטענ־דיג זיין ארום אונז. און ער האט געזאגט, אז ער וועט פרובען מיט מיר איבערגעהען די ראל.

באלד נאכ'ן ערשטען מאל, ווי ער איז מיט מיר דורכגעגאנגען די ראל, האב איך ערקלערט, אז כ'וויל, ער זאל מיך לערנען, און אזוי איז גע־בליבען. נאך א קורצער צייט האב איך שוין די ראל נישט קשהדיג געקענט. אזוי ווי אבער איך האב זיך געגרייט אוועקצופאהרען אויף א בעזוך אין מיין שטעטעל. האט מיך זילבערצווייג געראטען אז איך זאל מיטנעהמען די ראל.

— איהר וועט שוין דארט קריגען איינעם, וואס קען העברעאיש, און ער וועט מיט אייך ווייטער חזרען די ראל, אז איהר זאלט זי נישט פערגע־סען, — האט ער געזאגט.

איך בין געפאהרען אין מיין געבורטס־שטאט סאמאשאוו, און צוליב היימליכקייט האב איך מיט־גענומען דינה קעניג, וועלכע האט דעמאלט מיט אונז געשפילט קינדער־ראלען, דארט האב איך אויפגע־זוכט עפעס א ווייטען קרוב, מיינעם, און איהם געבעטען מיר סופלירען. איך אנהויב האט דער יונגער־מאן, וואס האט געקענט העברעאיש, אפילו נישט געוואוסט, וואס איך וויל פון איהם.

איך האב עס איהם דערקלערט:

ווערסט לייענען און איך וועל דיר נאכזאגען, דערנאך איך וועל זאגען פון אויסווייניג און דו וועסט אבשטימען, צי כ'זאג געגוי ני אזוי. ס'איז דא

דערצעהלט פון דער בעריהמטער שוישפילערין עמיליע אדלער.

געשריבען ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" פון זלמן זילבערצווייג

געשריבען.

אויסגעזוכט אנ'ארט וואו ער זאל מיר סופ־לירען האב איך ערגעץ אין א גערטענדעל. דאס איז אלזא געווען אנ'עפענטליכער פלאץ, און באלד האט מען אין שטעטעל אנגעהויבען רעדען, אז עפעס קומט פאר צווישען אונז. וואס אזעלכעס האט קיינער נישט געוואוסט, נאר מ'האט דאך אונז געזעהן אזוי אפט צוזאמען, אפגעזונדערט פון א־לעמען... אזוי ווי דער יונגערמאן איז געשטאנען אין א שדוך, האט מען איהם אנגעהויבען זאגען מוסר, און דער סוף איז געווען אז ער האט כאקע אויפגעהערט צו קומען.

פון מיין שטעטעל בין איך אפגעפאהרען אויף דער זומער־וואוינונג ווישניאווא־גורא. דא פלעג איך אליין ארומשפאצירען אין א וועלדעל און חזר'ען מיר די ראל אויפ'ן קול. אזוי ווי כ'האב דאס געטון אייביגע וואכען צייט, האבען די קינדער, וועל כע האבען זיך דארט געשפילט, דאס אויך אריינגע־נומען אין זייער שפיל. זיי האבען זיך צוגעהערט און אויסגעלערנט גאנצע זאצען פון דער ראל און נאך איידער איך פלעג ארויסריידען א ווארט, האט א גאנצער קינדער־כאר אפגעשפילט די ראל „יהו־דית". פון דער זומער־וואוינונג בין איך צוריקגע־פאהרען קיין לאדז, מיט דער גרעסטער פרייד האב איך געפאקט די קאסטיומען פאר „אוריאל אקאסטא" און מיט אומגעדולד האב איך שוין געווארט אויף דער נסיעה צום ציוניסטישען קאנגרעס אין וויען.

אבער איידער מיר זענען געפאהרען האט מען נאך געשפילט אין לאדזער פוילישען טעאטער הער־צעלס „נייע געטא" אויף העברעאיש. יוליוס האט געשפילט די הויפטראל, און ער האט אין גרים אויסגעזעהען געגוי ווי דר. הערצל, די פיעסע איז אונז זעהר געפעלען און מיר האבען בעשלאסען, אז ווען מיר וועלען איינגיכען אנהויבען שפילען אין „סקאלא־טעאטער" אין לאדז, וועלען מיר עס עפע־נען מיט דערזעלבער פיעסע אויף יודיש. מיר הא־בען אויך בעשלאסען אריינצונעהמען צו זיך אין טרופע אייניגע פון די, וועלכע האבען מיט אונז געשפילט אין דער פיעסע אויף העברעאיש.

די דאזיגע צווייטע אויפפיהרונג אין העברע־איש האט אויך געהאט אנ'ערפאלג. אבער די היץ איז שוין מעהר נישט געווען אזוי גרויס ווי ביי „אקאסטא" און אויך מיר אליין האבען אויף איהר געקוקט ווי אויף א גענעראל־פראבע פאר וויען.

געפאהרען קיין וויען זענען מיר צוליב איין אורזאך — צוליב כבוד, מיר האבען פאראויס גע־וואוסט אז קיין געלד וועלען מיר נישט פערדי־נען, אלענפאלס וואלטען יוליוס און איך געקאנט פאר דער צייט א סך מעהר פערדינען מיט יודישע פאר־שטעלונגען, ווארום דא האבען מיר געגומען בלויז די אויסגאבען. מעהר קיין פרוטה נישט.

די רייזע איז ביי מיר און ביי מיין מאן געווען אזוי ווי א חתונה־רייזע.

ווען מיר זענען געקומען קיין וויען האט מען אויפ'ן וואקזאל אונז באלד פאטאגראפירט פאר א פילם און שפעטער האב איך טאקע דאס בילד געזעהען אין די פילם־טעאטערס „קאסינא" און „אר קאדיא", אין לאדז. אזוי ווי איין האטעל פאר דער גאנצער טרופע וואס איז בעשטאנען פון איבער צוואנציג פערזאן איז נישט געווען צו בעקומען הא־בען מיר זיך באלד צעווארפען איבער פערשידענע האטעלען. ערשט שפעטער האבען מיר זיך אלע אריבערגעטראגען אין איין האטעל, בכלל האבען מיר זיך נישט גערוהרט א טריט איינער אהן אנ־דערען. מיר פלעגען אפט ארויספאהרען אין אוי־טאמאבילען צו בעקוקען די שטאט. איך האב מיט גרויס הנאה בעקוקט דעם בנין פון רייכסטאג און דעם קייזערליכען פאלאץ.

דער דעמאלסדיגער בעזוך אין וויען האט מיך געמאכט פאר אזא ווינערין, אז ווען איך בין אין קריגס־צייט געפאהרען קיין וויען מיט מיין קאלע־גין זינא גאלדשטיין, בין איך שוין געווען איהר פיה־רערין איבער דער שטאט. בעזונדערס האב איך זיך געריסען ווידער זעהן דעם קייזערליכען פא־לאץ, און דא האב איך בייגעוואוינט א סצענע, אזוי ווי אין „האמלעט" ווען די וואך טוישט זיך אויס. אנ'עכט טעאטראלע סצענע, א בעקאנטער האט אונז געזאגט, אז מיט 6 וואכען צוריק, ווען דער קייזער פראנץ יאזעף האט נאך געלעבט, פלעגט ער אליין שטעהן און זיך צוקוקען צו דער סצענע, ווען די וואך טוישט זיך.

אונזער טרופע, ווי איך האב שוין געזאגט, איז בעשטאנען פון עטליכע צוואנציג פערזאן, כמעט דיזעלבע, וואס האבען מיט אונז געשפילט אין „אקאסטא" אין לאדז. עס זענען נאר צוגעקומען דער האלב־פראפעסיאנעלער אקטיאר הערשעל יעקב, און די ליבהאבערין שושנה, וועלכע זענען טאקע דערנאך געווארען אין אונזער יודישער טרופע פראפעסיאנעלע אקטיארען.

אלע האבען מיר זיך געפיהלט חבריש, און זעהר גוט געשטימט. די טרופע האט געהאט צוויי גע־שעפטס־פיהרער וועלכע האבען געזארגט פאר דער מאטעריעלער זייט פון די פארשטעלונגען. מיר הא־בען נישט געהאט קיין שום עול אויף זיך און הא־בען געגאסען פון אלעם גוטען. בעזונדערס האט אונז זעהר משמח געווען אונזער מיט...ד יעד־וואב. ער האט אפגעטון משוגעדיגע שטיקליך. איינ מאל האט ער אפגעגעסען עטליכע מייזגער ביי איין מיט אין ארויפגעשטעלט דאס געפעס אונ־טער'ן טיש און דערנאך נאך געשריגען, אז מ'זאל זיך ענדליך אויף איהם דערבארעמען און געבען עסען...

די וויכטיגסטע פראגע, וואס האט אונז אינ־טערעסירט איז געווען צו בעקומען איינטריטס־קאר־טען צו דער עפענונג פון קאנגרעס. ווען מיר זענען אנגעקומען אין וויען זענען שוין אלע איינטריטס־קארטען געווען פערטיילט, און מיר זענען געווא־רען שלעכט געשטימט, ווען מיר האבען א טראכט גע־טון, אז מיר, וואס האבען זיך געפיהלט ווי מחותנים וועלען אפשר גארנישט קענען זעהען דעם קאנגרעס ווען מען זאגט, „דעם קאנגרעס" מיינט מען גע־וועהנליך די „עפענונג" ווארום דעמאלט איז די גאנצע פייערליכקייט.

אבער מיר האבען יא בעקומען איינטריטס־קאר־טען. ווען מיר זענען צוגעקומען צו דער געביידע וואו דער קאנגרעס איז פארגעקומען האט עס גע מאכט אנ'איינדרוק ווי מיר וואלטען אריין אין א ביהנען־שטאק. אזוי האט גע־שומעט און געברומט אין די ארומיגע גאסען. טויזענדער מענשען זענען געגאנגען, געלאפען און זיך געשטופט. אויף די גאסען איז אנגעגאנגען א מערקווירדיגער מסחר. א האנדעל מיט איין זאך: איינטריטס־קארטען צום קאנגרעס. מען האט געצאהלט אומגעהויערע פרייזען און די, וועלכע האבען געקויפט די קארטען, האבען געשיינט פון גליק.

שטאלץ און צופרידען האבען מיר מארשירט צום קאנגרעס־זאל. דער ריזיגער זאל, פייערליך בע־לויכטען, איז געווען איבערפולט אבער ס'איז געווען אזוי שטיל, ווי אויף א בית־הקברות. בוכשטעבליך טאמער האט איינער שטארק געאטעמט, האט מען געהערט.

איך האב די נעמען פון די ציוניסטישע פיה־רער נישט געוואוסט. געהערט האב איך בלויז וועגען צוויי — וועגען הערצלען און דר. מאקס נארדוי, הערצל האט דעמאלט שוין נישט געלעבט, נו, הא־בען אלע געווארט אויפ'ן דר. מאקס נארדוי. איך בין אויך געווען צווישען די, וואס האבען מיט אנ'איינ־געהאלטענעם אטעם געווארט אויף זיין ארויסקומען אויף דער שעהן־אויסגעפוצטער טריבונע, אבער, ווי בעוואוסט, איז ער נישט געקומען.

דער איינדרוק, וואס די עפענונג פון קאנגרעס האט. ער האט אפגעטון משוגעדיגע שטיקלעך. איינ־מאל. צום ערשטען מאל אין מיין לעבען האב איך געזעהן אזא גרויסע קאנפערענץ און דערצו נאך פון בלויז יודען, און דערצו פון די וויכטיגסטע פער זענליכקייטען אין דער יודישער וועלט.

שוין דער דאזיגער אווענד האט אונז בעצאהלט פאר דער גאנצער מיה, מיט וועלכער ס'איז געווען פערבונדען אונזער פאהרען קיין וויען.

אין 2־3 טעג נאך דער עפענונג האבען מיר גע דארפט שפילען צוערשט „נייע געטא" און דער־נאך „אוריאל אקאסטא".

(ווייטער קומט)

נייער פאלקסבלאט | דאס לאדזער לעבען | נייער פאלקסבלאט

פרייטאג	יאנואר
16	זון-אויפגאנג 7.40
כז	זון-אונטערגאנג 3.53
טבת תרצ"א	ליכט-צינדען: 3,38

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

מאָנטאָג ד. 12 אנגאַ' האָט זיך אָנגעהויבען די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע שטיצע פאַר דעצעמבער פאַר ארבייטסלאָזע, וועלכע האָבען בעקומען שטיצע פאַר נאָוועמבער און אויך פאַר די ארבייטסלאָזע, וועלכע האָבען שוין אויסגעשעפּט אַלע ראַטעס פון שטיצע אין נאָוועמבער.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין לאָקאַל פון אונטערשטיצונגס-אַמט פאַר ארבייטסלאָזע אויף דער גאַס פון 28 פּולק קאַנ. שיטער 32 פון 9 ביז 2 בייטאָג לויט פאָלגענדען סדר:

פרייטאָג, דעם 16.

R. S

שבת, דעם 17.

T U W Z Ż.

רעגיסטראַציע פון אַרבייטסלאזע אויף דרינגענדע שטיצע

(א) דער אונטערשטיצונגס-אַמט ביים מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז ס'האָט זיך אָנגעהויבען די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע מלוכה-אונטערשטיצונג פאַר פוילישע ארבייטסלאָזע. שטיצע קענען בעקומען:

1) די וואָס האָבען שוין אויסגענוצט די געזעצליכע שטיצע פון ארבייטסלאָזען-פאָנד נאָכ'ן יאַנואַר 1930;

2) וועלכע קריגען נישט קיין געזעצליכע שטיצע פון ארבייטסלאָזען-פאָנד אין דער צייט פון „טויטען סעזאָן" (פון 15 דעצעמבער ביז'ן 1 מערץ 1931);

3) די וואָס בעקומען נישט קיין שטיצע פון ארבייטסלאָזען פאָנד און זענען פון 1 יאַנואַר 1930 געווען בעשעפטיגט ווייניגסטענס 4 וואָכען אין אנשטאַלטען וואָס אונטערליגען דער פערזיכערונגס געזעץ אויפ'ן פאַל פון ארבייטסלאָזיגקייט.

4) די וואָס האָבען זיי'ן 1 יאַנואַר 1928 געאַרבייט ווייניגסטענס 6 חדשים אין אַנ'אַנשטאַלט, וואָס אונטערליגט דער פערזיכערונגס-געזעץ אויפ'ן פאַל פון ארבייטסלאָזיגקייט.

צו דער שטיצע זענען בערעכטיגט ארבייטסלאָזע וואָס וואוינען אין לאָדז ווייניגסטענס זייט'ן 1 יאַנואַר 1930 י. אויב זיי האַלטען אויס אַ פאַמיליע, האָבען נישט קיין פערמעגען און בעקומען נישט קיין גלייכע אָדער גרעסערע שטיצע: בעקומען נישט קיין שטיצע פון קראַנקען-קאַסע און בעקומען נישט קיין אינוואַלידען-שטיצע אָדער רענטע.

אויב אימיץ אין דער פאַמיליע פונ'ם ארבייטסלאָזען איז בעשעפטיגט אָדער האָט גלייכע אָדער גרעסערע הכנסות קען דער ארבייטסלאָזער קיין שטיצע נישט בעקומען.

פרייטאָג, ד. 16. יאַנואַר P, R, S

שבת, ד. 17. יאַנואַר T, U, W, Z, Ż

מאָנטאָג, ד. 19. יאַנואַר G, H, I, J

דינסטאָג, ד. 20. יאַנואַר A, B, C, D, E, F

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין אונטערשטיצונגס-אַמט אויף דער גאַס פון 28. קאַניאָווער שיסער-פּולק נומער 32 פון 9 פריה ביז 2 מיטאָג.

מ'טאר נישט בויען בעת 5 גראדיגען פראסט

(מ) די בוי-אינספּעקציע מאַכט אויפמערקזאַם אַז אויפ'ן סמך פון אַרטיקעל 374 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט וועגען בוי-רעכט טאָר מען נישט אויספיהרען קיין מויער-אַרבייט. בעת אַ פראָסט פון 5 גראַד צעלסיוס.

פאַר עובר זיין די פעראָרדנונג וועלען די אינהאַבער פון די פּאָסעסיעס, וואו די אַרבייטען ווערען אויסגעפיהרט אין דער לייטער פון דער בוי-אַרבייטען צוגעצויגען ווערען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג = אָרטאָפּעד

Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינגענע פּראַצאַהניע פון זעמפליכע אָרטאָפּעדיש, שוסטער, חוץ: קלעזקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע רעמעסען א. ז. ו. נכמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכם.

אויפגעלעזט די געריכטס-אויפזיכט פון „אקצ. געז. לעאנהארט, וועלקער און גירבארט"

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

ווי בעקאַנט האָט די אַקצ. געזעלשאַפט „לעאָנהאַרדט וועלקערט און גירבאַרט" בעקומען אַ פּראָלאָנגאַציע פון איהרע צאָהלונגען פון 8. אַפּריל פ. י. דער בילאַנס פון דער פירמע אויפ'ן 31-טען דעצעמבער 1929 איז דורך דער פירמע פעסטגעשטעלט געוואָרען אויף 32.473,616 זל. און איז קאָרעגירט געוואָרען דורך די עקספּערטען אויף 27.903,961 זל.

לויט'ן באַריכט פון די געריכטס-אויפזעהער האָט זיך דער צושטאַנד פון דער פירמע געבעסערט און איצט שליסט זיך דער בילאַנס אויף דעם 30. נאָוועמבער 1930 מיט דער סומע 17.231,910 זל. און דעם פּאַסיווען 12,420,662 זל.

די פירמע האָט זיך געווענדעט מיט אַ ביטע אָפּצושאַפען די געריכטס-אויפזיכט. דאָס געריכט האָט די ביטע בעפרידיגט.

* * *

אין מאַי איז ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט די פירמע „אַניל" (פאַרבעריי און אַפּרעטור, קאַראָלא 38). דער בילאַנס אויפ'ן 30. אַפּריל 1930 האָט אַרויסגעוויזען אין די אַקטיוון 105,379 זל. און אין די פּאַסיוון 156,451 זל. לויט'ן בעריכט פון סינדיק האָט דער בילאַנס פון 15. מאַי 1929 אַרויסגעוויזען 81,928 זל. אַקטיוון 170,534 זל. פּאַסיוון. די פאַבריק פון דער פירמע איז נאָכ'ן ערקלערען זי פאַר באַנקראָט געבליבען אונטעטיג. געמאָלדען זיך צו דער באַנקראָט-מאַסע האָבען זיך בעלי-חובות אויף 18.534 זל. פּריווילעגירטע און 109.392 זל. נישט-פּריווילעגירטע. דער סינדיק האָט נישט פעסטגעשטעלט קיין בייזוויליגקייט.

אויף דער פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען האָט די פירמע נישט געמאַכט קיין שום רעגולאַציע-פאָרשלאַגען און פּראָפּאָנירט צו ליקווידירען די פירמע. די בעלי-חובות האָבען דאַן פאָרגעשלאָגען צו פּאָדערען ערקלערען די פערוואַלטער פון דער פירמע אַלס בייזוויליגע באַנקראָטניקעס, בפרט, ווייל דעם לעצטען האַלב יאָהר, האָט די פירמע קיין האַנדעלס-ביכער נישט געפיהרט. די קרעדיטאָרען האָבען אויך בעשלאָסען צו שליסען אַ קרעדיטאָרען פערבאַנד, כדי די פירמע צו ליקווידירען.

דאָס געריכט האָט דעם צווייטען בעשלוס בעשטעטיגט, דאַגעגען נישט אנערקענט די פירמע פערוואַלטער פאַר בייזוויליג, ווייל אין אַ געזעלשאַפט מיט בעשרענקטער האַפטונג זענען די פערוואַלטער נישט פעראַנטוואָרטליך מיט זייער פערמעגען, אַגב בעת'ן ערשטען פּראָצעס זענען די קרעדיטאָרען מיט אַזאַ פאָרשלאַג נישט פאָרגעטרעטען.

* * *

די באַנקראָטירטע אַקציען-געזעלשאַפט „ווייד-אינדוסטריי" האָט געשלאָסען אַנ'אָפּמאַך מיט איהרע קרעדיטאָרען צו בעצאָהלען 15 פּראָצ. פון די חובות. 64 קרעדיטאָרען, וועלכע רעפּרעזענטירען 1.059.516 זל. פון 91 אויף אַ סומע פון 1.176.754 זל. זענען דערויף מסכים געווען. 2 פון די קרעדיטאָרען האָבען פערלאַנגט אַ שריפטליכע אָפּאָזיציע און האָבען פאָרגעשלאָגען צו ציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט, די פירמע פאַר בייזוויליגען באַנקראָט. שפּעטער האָבען זיי דעם פאָרשלאַג צוריקגעצויגען נאָר אַזוי ווי די אָפּאָזיציע געגען די אויסגלייכס-בעדינגונגען איז געבליבען, האָט דאָס געריכט אָפּגעלייגט דאָס בעשטעטיגען דעם אויסגלייכס-אָפּמאַך און בעאויפטראַגט דעם האַנדעלס-ריכטער אַ גראַס אויסצופאָרשען דעם גאַנצען ענין.

אנשטאט סחורות—שטרוי און סמאטעס

סענסאציאנעלער פראצעס אין קרייז-געריכט

אָנהויב יאַנואַר פ. י. האָט גאָלדמאַן, דער אינהאַבער פון אַנ'עקספּעדיציע-ביוראָ, פּיעטריקאָווער 17, געקומען אַלס מעקלער אין אַ רייע געשעפטען און דאָרט פאָרגעשטעלט דעם סוחר אברהם מענדעל מילער פון טשעוו, וועלכער האָט אין די פירמעס געמאַכט עטליכע קניות. אַ טייל געלד האָט ער איינגעצאָהלט אויפ'ן אָרט, די סחורה האָט ער געהייסען אַרויסשיקען אויף נאָכנאַהמע דורך דער באַהן.

אין אַ צייט אַרום האָבען די פירמעס טויבע שטייער, קרישטאַל און שיליט, א. מ. שטערן, גנאַטעק, מ. פרידמאַן, טשערניאַק און שטילער בעקומען פון מילערן מיטטיילונגען, אַז ער וועט די סחורות נישט אויסקויפען, ווייל די קאַסטענס, אין וועלכע די סחורה איז אַרויסבעשיקט, שיינען איהם צו זיין נישט אין אָרדנונג. די לאָדזער סוחרים האָבען די סחורות צוריקגעבראַכט קיין לאָדז און דאָ האָבען זיי אין די קאַסטענס אַנשטאָט סחורות, געפינען שמאַטעס, מאַקולאַטור און שטיינער.

מענדעל פרידמאַן ביי וועמען מילער האָט געקויפט סחורה פאַר 2290 זל. האָט די סחורה געלאָזט פּאַקען ביי זיך און דעם קאַסטען געשיקט צו דער באַהן אין בעגלייטונג פון זיינעם אַנ'אַנגעשטעלטען, ריכטער. אַ פּאָר טאָג שפּעטער האָט ער אויך בעקומען אַ בריף פון מילערן, אַז דער קאַסטען איז נישט אין אָרדנונג און ער וועט איהם נישט אויסקויפען. פרידמאַן איז אַוועקגעפאָהרען קיין טשעוו און דאָרט פעסטגעשטעלט, אַז די קאַסטענס זענען פערטוישט און אויפ'ן פּראַכט איז געפעלשט דער נומער. ווען דער קאַסטען איז אָנגעקומען קיין לאָדז, האָט מען אין איהם געפונען שטיינער מיט פּאַפּיר. אגב האָט פרידמאַן פעסטגעשטעלט, אַז מילער איז אַ נישט פערמעגליכער מענש און בעזיצט נישט אין טשעוו קיין שום לאַגער.

דערזעלבער גאָלדמאַן האָט אויך פאָרגעשטעלט אַלס סוחרים די איצקאָוויטשעס פון וואַרשאַוו. גאַלרובין פון בידגאָשטש א. או. וו.

ווען גאָלדמאַן האָט זיך דערוואוסט, אַז די אַפערע איז ענטדעקט איז ער אַנטלאָפען דורך דאַנציג קיין בעלגיען. אברהם מענדעל מילער, משה קאָפּעל און אסתר איצקאָוויטש, יצחק גאָלדין און שלום גאַלרובין זענען אַרעסטירט געוואָרען און געגען זיי איז פערפיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס, וועלכער איז נעכטען פאָרגעקומען אין היגען קרייז געריכט. צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען עטליכע און זעכציג עדות. די אָנגעקלאָגטע זענען זיך נישט מודה. נעכטען זענען אויסגעהערט געוואָרען אַ העלפט עדות. דער פּראָצעס וועט דויערען 2 טאָג.

אלאדזער אפעריסט ארעסטירט אין ווארשא

ער איז געווען א פאלשער פערזיכערונגס-אגענט

ראַפאַעל גלאַס, אַ לאָדזער פון קאָנסטאַנטינער 3, האָט געהאַט אַ וואוילע הכנסה. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט אַלס פערזיכערונגס-אַגענט פון דער פירמע „אסיקוראַציאָני גענעראַלי טריעסט" וואַרשאַ קראַלעווסקא 23 און האָט אַרומגערייזט איבער אַלע גרעסערע שטעט פון פוילען זאַמלענדיג פערזיכערונגען פאַר דער פירמע. ער האָט בעזוכט קראָקא, ביאַליסטאָק, ווילנא, נאָוואָגרודעק און האָט איבעראַל געמאַכט גוטע געשעפטען, איינקאַסירענדיג ביז 20 טויזענד זל. אין לאָדז איז ער נאָר ווי ס'איז אַ דורך, אָבער אין וואַרשאַ האָט ער זיך אויסגעגליטשט. ער איז אַריינגעקומען צו אַ געוויסען מיעטשיסלאַוו קראַיעווסקי (קראַיעצקא 42) און האָט מיט איהם פערפיהרט אַ שמועס וועגען אַ פערזיכערונג. קראַיעווסקין איז נישט געפעלען געוואָרען עפּעס אין גלאַס'ען און ער האָט ביי איהם פערלאַנגט אַלע פּאַפּירען, וואָס זענען געווען זעהר זיין לעגיטימאַציע. הגם גלאַס האָט איהם פאָרגעשטעלט פיין געפעלשט, האָט קראַיעווסקי שטילערהייט אָנגעקלונגען אין דער וואַרשאַווער פערטרעטונג פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט און זיך פון זיי דערוואוסט, אַז גלאַס איז אַ שווינדלער. קראַיעווסקי האָט זיך געמאַכט נישט וויסענדיג און געפיהרט ווייטער מיט איהם דעם שמועס, דערווייל האָט ער אַרויסגערופען פּאָליציי. אינ'ם געשפּרעך זענען טאַקע אָנגעקומען צוויי געהיים-אַגענטען און האָבען דעם שווינדלער פערבעטען אין אַרעסט ביים אויספאָרשונגס-אַמט.

דעלעגאציע פון הויז-בעזיצער אינטערווענירט ביים וואיעוואדע

וועגען שטייערען און צוואנגס-קאנאליזאציע

(א) אַ דעלעגאַציע פון די הויז-בעזיצער אין די פערזאָנען פון די ה"ה סאָגאַנאָווסקי, בעדנאַרסקי, משה העלמאַן, וול. לעוויצקי און אינזש. עקערט האָט זיך געווענדעט צום וואָיעוואָדע און ביי איהם אינטערווענירט וועגען פערקלענערען די שטייערען פאַר די הויז-בעזיצער, בפרט דעם שטעטישען צושלאַג צום מלוכה-שטייער. דער וואָיעוואָדע האָט צוגעזאָגט זיך צו בעקענען מיט דעם ענין און דאַן אַרויסגעבען זיין דעציזיע.

די דעלעגאַציע האָט אויך בעריהרט די פראַגע וועגען צוואַנגס-קאַנאַליזאַציע, וואָס דאַרף דורכגעפיהרט ווערען אין פערלויף פון איין יאָהר. דערויף האָט דער וואָיעוואָדע געענטפערט, אַז דאָס איז אַ בעשלוס, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען דעם 2. נאָוועמבער, נאָך אַ פערשטענדיגונג פונ'ם אַרבייטס- און אינערן-מיניסטעריום, הגם די וואָיעוואָדזשאַפט האָט פערלאַנגט אַ צוויי-יאָהריגען טערמין.

נייער אפיצירען-היים

מאָרגען שבת ביינאַכט וועט אויף זשעגא. 2 פאָרקומען די איינווייהונג פונ'ם נייעם אָפיצירען-היים פונ'ם לאָדזער גאַרניזאָן. אין אָוונד וועט אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן עפענען אַ נייעם אָפיצירען-קאַסינאָ און „היים" (נאָס פון 11. ליסטאָפּאַד 83) פאָרקומען אַ דאַנסינג, צו וועלכען ס'ווערען פערבעטען אַלע אָפיצירען מיט זייערע פאַמיליעס און פערבעטענע געסט.

פון דער באהן

(א) פון נעכטען אָן האָט אָנגעהויבען קורסירען אַ משאות-וואַגאָן, וואָס וועט געהן דירעקט פון לאָדז קיין דאַנציג און לאָדז-גדיניע. דער וואַגאָן וועט געהן פון לאָדז ביז דאַנציג 23 שעה און וועט אָפּגעהן פון לאָדז 2 ביינאַכט, 2 אַ זייגער מיט מינוטען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

נאר 1 פארשטעלונג! היינט, פרייטאג, דעם 16-טען, 9 אָוונד

פרעמ'ערע! צום ערשטען מאל אין לאדז! פרעמ'ערע!

סענסאציאנעל! לעצטער אמעריקאנער שלאגער שפאנענד!

וועלכער איז געשפילט געווארען אין די אמעריקאנער טעאטערן מיט א ריזען-ערפאלג

מיט'ן אויטיסט יעקב זילבערט אין דער הויפט-ראָל

בראדיאגא

אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון י. מארקאוויטש.

ראָל „באָריס"—ה. באַלבירסקי.

צום שלוס: אַ גרויסע קאנצערט-אפטיילונג

דער בעליבטער הומאריסט ליבלינג פון לאָדזער פובל. הערשל יעדוואב אין זיין אקטועלן רעפערטואר

ה. באלבירסקי – פאלקס-לידער / די בעליבטע סוברעטין יוליא פלאום – לידער

זלמן גוטמאן – דעקלאמאציעס / סעם גאלדבערג – קופלעטען.

ס'נעהמט אנטייל פרויען: י. פלאום, ס. בעזמאן, ח. פאדערמאן, ר. ראזענצווייג.

מענער: ה. באלבירסקי, ח. פאלאנסקי, ה. יעדוואב, ב. גוטמאן, ס. גאלדבערג.

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ל. זעלמאן. סופלער – וו. נייהויז.

טעכנישער לייטער—ק. גוטמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

פון קארטעל פון די פראפ. פעראיינען

(2) אין נאוועמבער האט די שטעטישע סטאראסטע פערוועהרט איינצוארדענען גרעסערע פערזאמלונגען אין לאקאל פון קארטעל פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען (גדאנסקא 40). דער קארטעל האט אנגעגעבן א רעקורס אין וואיעוואודזטווע, אבער די וואיעוואודזטווע האט דעם רעקורס אפגעווארפן. איצט היט די פאליציי, אז אינ'ם לאקאל זאלן נישט פארקומען קיין גרעסערע פערזאמלונגען.

די פערוואלטונג פון קארטעל האט בעשלאסן צו אינטערווענירען אין העכסטן אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

פון קהלה

נעכטן האט די רעוויזיאנס-קאמיסיע פון דער יודישער קהלה פערענדיגט די רעוויזיע פון די ביכער. די רעוויזיאנס-קאמיסיע האט געפונען די ביכער-פיהרונג און די קאסע אין דער בעסטער ארדנונג. צום סוף פון בעריכט בעמערקט די רעוויזיאנס-קאמיסיע, אז א דאנק דער גלענצענדער טעטיגקייט פון דער קאנצעלאריע איז מעגליך געווען, אז שוין אין דער ערשטער העלפט פון יאנואר זאל קענען פעסטגעשטעלט ווערען דער בילאנס פאר'ן פערגאנגענעם יאהר.

בערויבט

זייט א געוויסער צייט ווערען אין די אוועגדשעה'ן בעפאלען אויפ'ן שאסיי אלעקסאנדער — זגערזש די ארבייטער, וואס געהן א היים פון די ארבייטען אין זגערזש. פאר די לעצטע פאר וואכען זענען בערויבט געווארען איבער 10 פערזאן. דער אנפאלער האט בערויבט א געוויסע וועסאלאווסקא און האט זי געוואלט פערגוואלדיגען. זי האט אויפגעהויבן א געשריי און דער אנפאלער איז אנטלאפען. די פאליציי אין אלעקסאנדער זוכט דעם באנדיט און איז שוין געפאלען אויף זיינע שפורען.

א געהיים בראנפען-ברייזעל

(א) די פאליציי האט בעקומען ידיעות, אז אין גוט פון גוסטאוו שילבערג, היגטער בזשעזשין ווערט אויסגעארבייט שפריט, וועלכער ווערט פערקויפט אין אלטע מאגאפאל פלעשלעך. דער אויספארשונגס-אמט האט דעלעגירט אין דארף יעזיארקא א גרופע פאליציאנטען, ווען זיי זענען אהין אנגעקומען האבען זיי געטראפען צוויי ברידער קארדאק, בילסקי און סאוויצקי. בעת דער רעוויזיע איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין גוט איז איינגעארדענט א ברייזעל מיט די מאדערנסטע אייגריכטונגען, ג״ז האט אויך געפונען עטליכע הונדערט ליטער פארטיגען שפירט. אלע זענען ארעסטירט געווארען.

דער שפירט פלעגט פערקויפט ווערען דער דארפישער בעפעלקערונג און אין א רייהע שענקען, לויט פראוויזארישע אויסרעכענונגען האט די מלוכה געליטען היזק ביז 200 טויזענד זלאטיס.

פארלעזונג פון ד״ר מ. ש. יורים אין ווזא

מארגען 9 א זייגער אין אווענד וועט אין ווז״א (שענקעוויטש 26) פארקומען א פארלעזונג פון ד״ר יורים דעם דעלעגאט פון קרן-קימת צענטראלע אין ירושלים. ד״ר יורים וועט לייענען „וועגען דער ראל פון דער פרוי אין אויפבוי פון ארץ-ישראל״.

יוליוס לעוושטיין, קאמיסיאנס-לאגער פון דער אקצ. געז. פון בוימוואל-סחורות י. ק. פאזנאנסקי אין לאדז

די טעג איז געעפענט געווארען א נייע פלאצבקע פאר הורט-פערקויף פון טעקסטיל-סחורות. דאס איז דער קאמיסיאנס-לאגער פון דער אקצ. געז. פון די בוימוואל-סחורות פון י. ק. פאזנאנסקי.

דער נייע-ערעפענטער קאמיסיאנס-לאגער פון דער פירמע וועט זארגפעלטיג בעדינען די ברייטסטע סוחרישע ספערען. זייט צעהנדליגער יאהרען זענען די געוועבען פון די מעכטיגע אינדוסטריע-אנשטאלטען פון דער אקצ. געז. י. ק. פאזנאנסקי אנערקענט אויפ'ן מארק אלס מוסטער פון אויסגעצייכענטקייט, דויערהאפטיגקייט פון קאלירען, שעהנע מוסטערן און אונפערגלייכליכער קוואליטעט. די מעלות זענען אויך שייך אלע אויסארבייטונגען פון דער פאבריק, ווי ווייסע סחורות, געפארבטע, געדרוקטע, צווישען-סעזאן, ווינטער- און העכסטע טארטען.

דאס גאנצע טעקסטיל-סוחרים, וואס אינטערעסירט זיך מיט דער פראדוקציע פון דער דערמאהנטער פירמע, וועט געפונען אין דער נייער פלאצבקע א פערשטענדיגונג פאר זייערע וואונשען און פריינדליכע בעציהונג, ווייל די לייטונג פון דעם לאגער וועט אין דער ערשטער רייהע זיך בעמיהען צו פערבעסערן די לאגע פון איהרע אפנעהמער. אין דער שפיץ פון לאגער שטעהט דער געשעצטער אין אלע סוחרישע קרייזען ה׳ יוליוס לעוושטיין, וויצע-פרעזעס פון סוחרים-פעראיין אין לאדז, ראטמאן פון דער האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמער.

ה׳ יוליוס לעוושטיין, איז אויסגעצייכענט ארייענטירט אין אלע האנדעלס-ענינים, בעזיצט אני-אויסגעצייכענטע פאכמענישע רוטין, וואס ער האט ארויסגעוויזען אין משך פון זיין לאנגיעהריגער ארבייט אלס דירעקטאר פון פערקויף פון דער אקצ. געז. פאזנאנסקי.

„לינת הצדק״ פראקלאמירט א אקציע צו שאפען א אויטא

דער שווערער קריזיס, וועלכען די לאדזער בעפעלקערונג מאכט דורך, האט דעם „לינת-הצדק״ אויך נישט אויסגעמיטען און די אינסטיטוציע געפינט זיך היינט אין א קאטאסטראפאלער לאגע. גאנץ בעזונדערס פיהלט זיך די נויטיגקייט אין נאך א-אויטא.

מיט דעם באל, וועלכער קומט פאר מארגען 10 אווענד אין די זאלען פון „אזא״, נארוטאוויטש 20 הויבט זיך פאקטיש אן די אקציע צו שאפען אן אויטא פאר „לינת-הצדק״.

די פערוואלטונג פון „לינת-הצדק״ האפט, אז במשך פון 8 טעג וועט איהר ביי דער אונטערשטיצונג פון דער לאדזער בעפעלקערונג געלונגען צו שאפען די מיטלען צו קויפען אן אויטא, אין דער צייט וועלען פארקומען א גאנצע רייהע פעראנשטאלטונגען, ווי דער באל אין „אזא״. פערקויפען אפצייכענונגען אין געשעפטען, ווערבירען מיטגלידער א. א. וו.

עס וואלט דוכט זיך געווען א פולשטענדיג איבריגע זאך צו רעדען וועגען דער טעטיגקייט פון „לינת-הצדק״. דאך, ווען עס איז נישט דא קיין איין פאמיליע אין לאדז, וועלכע זאל שוין נישט האבען גענאסען פון איהר הילף, און דעריבער איז קלאר, אז די לאדזער בעפעלקערונג וועט נישט לאזען פאלען אן אינסטיטוציע, וועלכע עקזיסטירט שוין 32 יאהר און וועט בלי ספק וויסען ווי אפצושאצען איהר ביזאהעריגע טעטיגקייט.

אויב עס ווערען טאג-טעגליך ערלעדיגט 25—28 פאלען, אויב עס ווערען ארויסגעשיקט משמורים צו קראנקע, ארויסגעבארגט כלים, איבערגעפיהרט קראנקע אין שפיטעלער, ערטיילט מעדיצינישע הילף אין אמבולאטאריום, קען מען זיך שוין פארשטעלען די געוואלדיגע און פעראנטווארטליכע ארבייט, וועלכע ווערט רעגעלמעסיג דורכגעפיהרט.

פון מאגיסטראט בעקומט דער „לינת-הצדק״ יעהרליך 5,625 זל. פון דער יודישער קהלה 1200—1500 זל. די רעשט ווערט געזאמעלט ביי דער לאדזער בעפעלקערונג, וועלכע ווייזט ארויס דער אינסטיטוציע אונגעהויער פיל צוטרוי און העלפט דערמיט אהן איבעררייס צו ערטיילען די נויטיגע הילף.

דער הערשענדער קריזיס האט זעהר שטארק געטראפען דעם „לינת-הצדק״, דאנגעגען צוליב דער גרויסער נויט האט זיך די צאהל קראנקע פילפאך פערטאפעלט. איך ערלויב מיר דורכצופיהרען א געוויסען פאראלעל צווישען דער שטעטישער פאטאוויע און „לינת-הצדק״.

די שטעטישע פאגאטאוויע אין א בחנם׳דיגען לאקאל קאסט דער שטאט יעהרליך 156.450 זל. די קראנקען-איבערפיהרונגס - אפטיילונג — 36,819 זל. צוזאמען 193,269 זל. און ערטיילט דורכשניטליך אים לויפע פון יאהר ביי 24 שעה ארבייט אין מעת-לעת הילף ביי 6500 פאלען, אדער יעדער פאל קאסט דער שטאט 29,60 זל. דערביי ווערט ג״ף מעדיקאמענטען אויסגעגעבן סך-הכל 2.275 זל.

„לינת-הצדק״ דאגעגען צאהלט דירה-געלד פאר איהר לאקאל און ערטיילט אין פערלויף פון יאהר פיל מעהר הילף, ווי אין 6500 פאלען, ארבייטענדיג נאר 7 שעה אין מעת-לעת, גיט אויס אויף מעדיקאמענטען דאס דרייפאכע, וואס די שטעטישע פאגאטאוויע, שיקט משמורים צו קראנקע, בארגט אויס מעדיצינישע כלים, פיהרט איבער קראנקע אין שפיטעלער, האלט אויס א פיזיקאליש-טעראפישען קאבינעט און קריגט פון דער שטאט סך-הכל 5.625 יעהרליך, אדער לויט דער אויסרעכנונג צו ערלעדיגען אוש.... 190 פאלען אין א יאהר, אדער 2 מיט דריי-פירטעל פראצענט פון דעם, וואס עס קאסט די שטעטישע פאגאטאוויע. די יודישע קהלה גיט אויף 40 פאלען.

די אנגעגעבענע ציפערן ווייזען אן גאנץ בולט פון איין זייט די בעציהונג פון די שטאטישע אינסטיטוציעס צו דעם „לינת-הצדק״, פון דער אנדערער זייט די שווערע בעדינגונגען, ביי וועלכע עס קומט אויס דעם „לינת-הצדק״ צו פיהרען זיין ארבייט.

שוין די נאהענטסטע טעג וועט מען קומען צו דער לאדזער בעפעלקערונג און פאדערן איינצושרייבען זיך אלס מיטגלידער אין „לינת-הצדק״ און שאפען אן אויטא, בכדי טויזענדער מענשען צו טראגען מעדיצינישע הילף אין דער געהעריגער צייט.

די פערוואלטונג פון „לינת-הצדק״ גלויבט און איז איבערצייגט, אז די לאדזער בעפעלקערונג וועט ווי תמיד איהר חוב ערפילען, ווייל שטיצענדיג דעם „לינת-הצדק״, שטיצט מען זיך אליין.

הילארי שטראהוויס
עהרען-סעקרעטאר פון „לינת-הצדק״.

דערשאסען א שוועסטער צופאל אדער א געפלאנטער מארד?

(א) אויף קאליסקא 28 האט די 22-יעהריגע סטעפאניא סלאווינסקא, וועלכע האט ערשט חתונה געהאט אויפגענומען אלס גאסט איהר שוועסטער עלעאנארא מעלטשארעק פון קאנטנא 54. בעת'ן געשפרעך האט סטעפאניא געוויזען איהר מאנס רעוואלווער און מאניפולירענדיג מיט איהם אויסגעשאסען. די קויל האט געטראפען עלעאנאראן, וועלכע איז אויפ'ן ארט געשטארבען. אויף סטעפאניאס געשרייען זענען אנגעלאפען די שכנים וועלכע האבען ארויסגערופען די פאגאטאוויע. אבער דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

אזוי ווי אין דער וואוינונג איז בעת'ן פאל קיינער נישט געווען, איז ביי דער פאליציי ענטשטאנען א חשד, צי דער שאס איז נישט אמאל געווען א געפלאנטער. סטעפאניא איז דערווייל ארעסטירט געווארען.

ארעסטירט א מערדער

(2) אין אקטאבער האט מען אין סולעיוב געפונען דעם קערפער פון ערמארדעטען פאליציאנט יוזעף קאשענעווסקי. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז קאשענעווסקי איז דערשאסען געווארען און אין צוזאמענהאנג דערמיט, זענען ארעסטירט געווארען בעקאנטע פערברעכער וויקטאר וולאשציאנסקי און וולאדיסלאוו טאלאדע, לאדזער איינוואוינער. בעת דער רעוויזיע האט מען ביי זיי געפונען מלבושים מיט סמנים פון מענשליכען בלוט.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט געפיהרט אויף די שפורען פון דעם בעקאנטען באנדיט אנטאני כאינאצקי.

איצט האט דער אויספארשונגס-אמט בעקומען ידיעות, אז כאינאצקי בעהאלט זיך אויס אין זדונסקא-וואליא ביי זיין געליבטער זאפיא מארצישעווסקא.

די פאליציי האט ביינאכט ארומגערינגעלט דאס הויז און צוגעשטעלט א לייטער צום פענסטער פון ערשטען שטאק, וואו ער איז געשלאפען. ביי נאכט האבען ד פאליציאנטען אויפגעבראכען די טיר און אין דער זעלבער צייט האט מען פון פענסטער מיט א רעפלעקטאר אזוי פערבלענדט דעם באנדיט, אז ער האט נישט געקענט ארויסנעהמען דעם רעוואלווער, וואס איז געלעגען נעבען זיין בעט. מ׳האט איהם אנגעטון קייטעלעך אויף די הענד און אפגעפיהרט אין לאדזער טורמע, וואו ס׳געפינען זיך שוין זיינע שותפים.

1-טער קלאנג-קינא-טעאטער אין לאדז
„SPLENDID“
די לעצטע 3 טעג!
100-פראצענטיגער מאנומענטאלער פוילישער קלאנג-פילם א. נ.:
„נאך סיביר“
אין דער הויפט-ראלע אונזער קעניגין פון עקראן
Jadwiga Smosarska
אנהויב פון די נעאנס 6, 8 און 10 אוו. שבת, זונטאג און יום-טוב 4, 6, 8 און 10 אוו.
פרייזען פון די פלעצער 1, 2 און 3 זל.
פאר קינדער און יוגענד דערלויבט
זונטאג ד. 18 יאנ. 12 בייטאג: פרימארגן-פארשטעלונג צום לעצטען מאל
נעאפאל. די זינגענדע שטאט
מיט'ן קעניג פון די טענארען JAN KIEPURA און BRYGIDA HELM
פרייזען פון די פלעצער —.1 זל. און 1,50 זל.

אבצעהל-רעטעניש

די לעזונג איז:

לאכען איז געזונד, דאקטוירים הייסען לאכען.

פאר'ן בעסטען ענטפער האבען געוואונען:

1) עזריאל זייבערט, פילסודסקי 50 — 2 בילעטען אין קינא.

2) מאניא פאלאנסקא, גאחקעיציסקא 24 — 1 פלאש קעלניש וואסער.

3) אסתר הערשפינגער, פילסודסקי 44 — 2 בילעטען אין קינא.

4) מרדכי גאלדפארב, אלטשטאט 10 — 1 שאכטעל קאטי פודער.

5) ראובן בוגייסקי, קאמיענא 15 — 2 בילעטען אין קינא.

די זוכה-בגורל ווערען געבעטען קומען אפנעהמען די פרעמיעס מיטוואך דעם 21. ד. ח. 6 א זייגער אווענד.

פייערונג פאר דער יוגענד אין „אהל יעקב״

היינט פרייטאג צו קבלת שבת קומט פאר אין דער ציוניסטישער שוהל „אהל יעקב״ גדאנסקא 18 א פייערונג פאר דער יוגענד, א רעדע אויף ד. ט.: „גאולת הארץ און די יוגענד״ וועט האלטען דער דעלעגאט פון דער קרן קימת צענטראלע אין ארץ ישראל, ד״ר א. ש. יורים, וועלכער ווילט היינט אין אונזער שטאט. דער אנהויב פון דער פייערונג איז האלב 4 נאכמיטאג.

פאר'ן אויפבוי פון ארץ ישראל

דער היי-יאהריגער „קרן היסוד״ קאמפיין, וואס האט זיך אנגעהויבען אין אונזער שטאט אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעזוך פון הויפט דירעקטאר פון „קרן היסוד״ אין ירושלים, דיכטער לייב יפה, ווערט ענערגיש ווייטער געפיהרט.

אין דער אקציע וואס ווערט אנגעפיהרט דורכ'ן דעליגירטען פון קרן היסוד דירעקטאריום ה׳ אשר קאלאדני פון תל-אביב, בעטייליגען זיך די אנגעזעהענסטע עסקנים.

בעשטראפט הויז-בעזיצער

די שטעטישע סטאראסטווע האט בעשטראפט עטליכע צעהנדליג הויז-בעזיצער פון אלטשטאט און אין די שטאט-קרעסען, פאר האלטען די היי זער אין אנטיסאניטארען צושטאנד.

פון „בית אולפנא״

ביי דער גימנאזיע „בית אולפנא״ איז געגריגדעט געווארען אן אינספעקטאריאט, וואס וועט האבען די ספעציעלע השגחה איבער די רעליגיעזע למודים.

אלס אנפיהרער פונ'ם אינספעקטאריאט איז איינגעלאדען געווארען דער יונגער יודישער געלעהרנטער הרב ד״ר שמחה סרייסטמאן.

בריף אין רעדאקציע

געעהרטע רעדאקציע!

אין צוזאמענהאנג מיט די אינפארמאציעס, וועלכע האבען זיך בעוויזען אין דער „אילוסטרירטע רעפובליקא״ אונטער'ן קעפעל „א זיצונג פון טיים״ און וועלכע זענען נוגע דער „ווירזעווער מאנופאקטור״ בעטען מיר צו פערעפענטליכען, אז די דאזיגע ידיעות שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

„ווידזעווער מאנופאקטור״
אקצ. געזעלשאפט לאדז.

יגר. ארטיסטן-פארען אין פוילן
דירעקטאריאט
פון די פאראיין-טעאטערן
בעטוילם, דיר. פאר לאדז: שטאקפערער. לאמטער: א. בטומאן
לאדזער יוד. קאמער-טעאטער
ביי'ער איז ווייסע זאל
„ארדט״ מאנטייפעל זאכאדניא 43
קינסטל. לאמטער: משה בראדערזאן.
היינט, פרייטאג, דעם 16 יאנואר
2 פארשטעלונגען
אנהויב 7.45 און 9.45 אין אווענד
מארגען שבת — 3 פארשטעלונגען
אנהויב 4 נאכמ., 7.45 און 9.45 אוו.
פאפולערע פרייזען.
ווער מיר גוטסגינט
פראגראם: 1) פראלאג, 2) נגינות, 3) די שמאס, 4) זיבען זאכען. 5) קינדערלעך גרוזות, 6) יודען זינגען, 7) דער חאושנער אורח, 8) אין א שוך-געשעפט. 9) אהבה'קע, 10) רוזען-ליה, 11) נישט נגט, 12) אונזער מענטשעריי, 13) קארא-גראנדע, 14) אין זעקסטענס.
ענסאמבל לויט'ן א. ב. פ ר ו י ע ן: זיסעל-בירל, מ. דזלסקא, יאלא זילבערמאן, שיינע מרים, משה פעטערמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער: מ. אלטמאן, ש גאלדשטיי, ש. דושיגאן, מ. קאן י. רייגלאס, י. שומאכער, י. שפער.
טעקסטען: י. ל. פרץ, מ. ב ארזרואן, רער טונקעלער, א. קאטשנאחסקי.
מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן און פאלקס-מעלודיען! דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענא פ-יאטצקא.
מוזיק-לייטער — ה. רובין, רעזשי — ווייגא שומאכער. ביגע-אינספעקטאר — ט. קא, ליכט-עפעקטען — יעראן.
דינסטאג, דעם 20-טען יאנואר
פרעמיערע פון 4-טען פראגראם
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

אקאדעמיע פון קרן קימת אין „פילהארמאניע"-זאל

נעכטען אין אווענד איז אין פילהארמאניע־זאל פארגעקומען א פייערליכע אקאדעמיע פון „קרן־קימת". מיט א גלענצענדער רעדע וועגען דעם נייעם לעבען אויף דער אלטער ערד איז ארויסגע־טרעטען ד״ר יוריס דעלעגאט פון דירעקטאריום פון קרן קימת.

אין דער אקאדעמיע האט זיך אויך בעטייליגט דער שטרייך ארקעסטער פון „הזמיר".

א גענויעם בעריכט וועלען מיר ברענגען אין ווגטאגדיגען נומער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) ליינוועבער, (פרייהייטס־פלאץ 2) ; הארט־מאן, (מלינארסקא 1) ; דאנילעצקי, (פעטריקאווער 127) ; פערעלמאן, (ציגעל גאס 64) ; צימער (וואלטשאנסקא 37) ; וואיטשיצקי, (נאפיורקאווסקי 27).

דער גרעסטער באל לטובת דער וויכטיגסטער אינסטיטוציע

מארגען ביינאכט קומט פאר אין די זאלען פון „אאזא", נארוטאוויטש 20, איינער פון די גרעסטע און שענסטע באלען פון סעזאן, אויטער די טענץ ביז אינדערפריה, ביי א פערשטארקטען ארקעסטער וועט דורך די ארטיסטען פון „ארט" און „־אברי וויעטשור" אויסגעפיהרט ווערען א גרויסער פראגראם, איבעריגענס ווערט דאס אנגענעהמע פערבונדען מיט דעם נוצליכען, ווייל די גאנצע הכנסה פונ׳ם באל איז בעשטימט פאר די נאכט־פאציענטיע פון „לינת־ הצדק".

גענעראל פערזאמלונג ביי די רעליגיעזע ארבייטער

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאהענטסטער גע־נעראל פערזאמלונג פון „פועלי אגודת ישראל" אין לאדז, וועלכע קומט פאר מוצש״ק פ׳ יתרו דעם 7|2 ה. י. האט די פערוואלטונג בעשלאסען אדורכצופיהרען א ווערבירונגס־אקציע צווישען דער רעליגיעזער ארבייטערשאפט איבערהויפט צווישען די ארבייטער פון באלוטער און ראדאגאשטשער ראיאנען, צו דעם צוועק איז געוועהלט געווארען אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ פ. אלטמאן א ווערבירונגס קאמיסיע פון די פערזאנען: נ. נוסבוים, מ. ראבינאר־וויטש. ג. בוימגאלד, און י. וואלפיש, די ווערבי־רונגס קאמיסיע האט צוו. אנד. בעשלאסען איינצו־ארדנען א רייה גרעסערע פראפאגאנדע פערזאמ־לונגען. אויך איז געוועהלט געווארען אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ נ. נוסבוים א וואהל קאמיסיע פון פאלגענדע פערזאנען: רעד. פ. לאנדענבערג, י. ל. סרוליבע, מ. ראבינאוויטש און פ. אלטמאן.

„וואס איז עס אזוינס דער פינף יאהר פלאן אין ראטן פערבאנד"?

אויף דער טעמא קומט פאר מארגען שבת 8 אווענד אין לאקאל פון „פועלי אגודת ישראל" ווסכאדניא 66 א פארלעזונג געהאלטען דורכ׳ן לעקטאר פון פאליטיש—עקאנאמישען קרייז ביי „פועלי אגודת ישראל".

מאנטן און דארם־שטערונגען

אנטפאלגן פון לבּ פעהטאג, אויסבערעכענס, שווינדעל־געפיהל, אלגעמיינע אומוואהלבעפינדען וועדען דורך עם נעמען פון נאטירלכען בּיטערוואסער Franciszka Józefa גלייכצייטיג. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטשנעס

3 פייערלכע פארשטעלונגען

פון דער „יודישער טעאטער סטודיע" אין „הזמיר"

די פארשטעלונגען פון דער „יודישער טעא־טער סטודיע" אין „הזמיר" זענען ווידער א־פאן מיט׳ן גרעסטען ערפאלג. דער עולם איז ענטציקט פונ׳ם פרעכטיגען צוזאמענשפיל פון די סטודיאנטען. די „יודישע טעאטער סטודיע" האט בעשלאסען צו געבען ווייטערדיגע דריי פאפולערע פארשטעלונגען פרייטאג דעם 16 ד. ח. 9 אווענד „די גאלדגרעבער" פון שלום עליכם, שבת ד. 17. 9 אווענט „אין פאליש אויף דער קייט" פון י. ל. פרץ, זונטאג 9 אווענד „די גאלדגרעבער" די פרייזען זענען פאפולערע פון 50 גראשען אן.

פאלקס - קאנצערט פון חיה׳לע גראבער

ווי ס׳איז געווען פאראויסצוזעהען האט דער פאלקס־קאנצערט פון חיהלע גראבער, וואס קומט פאר זונטאג ארויסגערופען די צופרידענקייט ביי די ברייטע קרייזען פון יודישען טעאטער־עולם, צו־ליב די פאפולערע פרייזען וועט יעדער איינער קענען בייוואוינען דעם קאנצערט פון דער ע׳שטע־קלאסיקער ארטיסטין, יעדער וועט קענען מיטנעמען א קינסטלערישען אווענד פון דער העכסטער מדרגה.

„ארט"

לעצטע פארשטעלונגען פון איצטיגען פראגראם

דינסטאג ווערט געגעבען די פרעמיערע פון פירטען פראגראם אין „ארט", ביז דאן ווערט דאס איצטיגע פרעהליכע פראגראם, „ווער מיר גוטס גינט" געגעבען צו פאפולערע פרייזען.

היינט פרייטאג ווערט געשפילט 2 מאל 7,45 און 9,45. מארגען שבת 3 מאל : 4, 7,45 און 9,45 אווענד.

פון קינא טעאטער „בייקא"

אין קינא טעאטער „בייקא" ווערט איצט גע־שפילט מיט גרויס ערפאלג די זעהר ריהרענדע מלחמה דראמע א. ג. „דאס וועלט פייער".

דער דאזיגער פילם וועלכער שילדערט, אין יאהר 1927 האט א געוויסער ענגלישער אפיציר בעזוכט די שלאכטען פון דער שווערער מלחמה, ווען ער איז געשטאנען פאר׳ן קבר פון אונבעקאנטען זעלנער, בעקענט ער זיך מיט א וואלד סוחר׳ס א טאכטער די שעהנע מאגדאלענא, דאס דייטשע מיליטער פאגראמירט די שטאט און דער אפיציר האנט לויפט אין זיין היימאט.

די מוזיקאלישע אילוסטראציע געפינט זיך אונ־טער דער לייטונג פון בעקאנטען מוזיקער ה׳ ש. בייגעלמאן.

א שלום אש פייערונג אין „וויזא"

אויב מ׳דארף בעדאנקען די פרויען געזעלשאפט „וויזא" פאר׳ן אזוי גערופענעם היימישען ווינקעלע וואס זיי שאפען איין מאל אין דער וואך פאר זייערע מיטגלידערינס, וואו זיי קומען זיך צונויף אויף א גלעזעל טיי און פערברענגען אין א ערנסטער סביבה, יעדע וואך ווערט איינגעלאדען אנ׳אנדער רעדנער צווישען וועלכע עס זענען שוין געווען פון די בעסטע, וואס מיר פערמאגען — קומט זיי אבער א בעזונדערען דאנק פאר דער שלום אש פייערונג, וואס זיי האבען איינגעארדענט דעם היינטיגען מיטוואך.

רעד. לאזאר פוקס האט געהאלטען א גייסטרייכען רעפעראט איבער שלום אש און זיינע שאפונ־גען לויט דער בעהויפטונג פון רעפערענט איז אש דער איינציגער יורש פון מענדעלען, פרצ׳ן און שלום־עליכם. און שטעהט אויף דער ערשטער רייה מיט די גרעסטע אייראפעאישע שריפטשטעלער אויף צו קריגען די נאבעל־פרעמיע פאר ליטעראטור.

מיט לעבעדיגע פארבען האט רעד. פוקס גע־מאלט שלום אשס העלדען פון „שטעטעל", „מאטקע גנב" און „קדוש השם" און פאר דעם טייל פון די צוהערערינס פון „וויזא", וואס זענען (ואלען מיר מוחל זיין) אביסעל פרעמד פון דער יודישער ליטעראטור, איז עס געווען א גרויסע ענטפלעקונג און אנ׳אמת׳ער נחת רוח.

די מייסטערהאפטע פארלעזונג איז פון אלעמען אויסגעהערט געווארען מיט גרויס שפאנונג און איז בעדאנקט געווארען מיט אפלאדיסמענטען.

שר של אש.

ראדיא-פראגראם

פרייטאג ד. 16. יאנואר.

11.58 צייט־סיגנאל. 12.10 גראמאפאן פליטען. 15.35 קאמוניקאט פון פוילישען פערבאנד פון קורצפאליגע. 15.50 לעקציע פראנצויזיש. 16.15 גראמאפאן פליטען. 17.15 פארלעזונג. 17.45 קווינ־טעט (לייכטע מוזיק). 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס קאמער ; פרא־גראם אויף מארגען. 19.25 גראמאפאן פליטען. 19.40 ראדיא זשורנאל. 19.55 גראמאפאן פליטען. 20.00 גראמאפאן פליטען. 20.15 קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאניע אויסגעפיהרט דורכ׳ן פיל־הארמאנישען ארקעסטער.

שבת דעם 17. יאנואר

11.58 צייט סיגנאל, 12.10 גראמאפאן פליטען. 15.50 פאסט קעסטעל, ראדיא טעכנישע קארעס־פאנדענץ. 16.15 ידיעות פון קאאפעראטיסטען פער־באנד, 16.20 ארטיסטיש ווינקעלע. 16.35 גראמא־פאן פליטען. 16.45 ווינקעלע פאר יונגע מוזיקא־לישע טאלאנטען. 71.15 פארלעזונג. 17.45 אוי־דיציע פאר קינדער פון ווילנא. 18.15 קינדער קאנצערט פון ווארשא. 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, פרא גראם אויף מארגען. 19.25 גראמאפאן פליטען. 19.40 ראדיא־זשורנאל. 19.55 גראמאפאן פליטען. 20.00 פעליעטאן. 20.15 פארלעזונג. 20.30 לייכ־טע מוזיק. 22.00 פעליעטאן. 22.15 שאפענס ווערק 22.35 קאמוניקאטען, טאנץ מוזיק.

היינט און פאלג. טעג!
מיט א זיגרייכען ערפאלג איבער אלע הויפט־שטעט פון דער וועלט, האט גע־וואונען די הערצער און די געדאנקען פון די ציעליבער דער אונפערגלייכליכער קעניג פון די זינגערס

Maurice CHEVALIER

וועלכער פערשוויגט די צוהערער מיט זיין פראכטפולער שטימע און לידער אין פלם א. נ.:

„ליבעס-פאראדע"

די ראלע פון דער דעספאטישער קעניגין פירט אויס די העריליכע און ענטציקנדע
JANETE MAC DONALD
דער פילם איז א ליבעס-ליד פון שענסטן ליבעס-פארל

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 אכמיטאג שבת, זונטאג און, יום־טוב 12 א זייגער בייטאג
פאפולערע פרייזען.

„די העברעאישע דראמאטישע סטודיע"

אין לאדז, וועלכע עקזיסטירט שוין צייט דריי יאהר, ארבייט לעצטענס זעהר אינטענסיוו. עס ווערט צוגעגרייט א פארשטעלונג, וואס וועט איבגי־כען געוויזען ווערען פאר׳ן לאדזער טעאטער־עולם עס ווערט געשטעלט : ריכטער טראגעדיע אין איין אקט פון סט. וויספיאנסקי און דאס וואונדער־טעאטער. גראטעסקע אין צוויי בילדער פון סער־וואנטעס. עס רעזשיסירט סימי ווינשטאק.

מעלדונגען

פאליטיש־עקאנאמישער קרייז ביי „פועלי אגודת ישראל" לאדז ווסכאדניא 66.

מארגען שבת 8 אווענד [illegible] אין אייגע־נעם לאקאל ווסכאדניא 66) א פארלעזונג א. ד. ט. „וואס איז עס אזוינס דער פינף יאהר פלאן אין ראטען פערבאנד" ? געהאלטען דורכ׳ן לעקטאר פון פאליטיש—עקאנאמישען קריזיס ביי פא״י. איינגאנג פריי.

פון „החלוץ־המרכזי" (יעגעלניאנא 4).

שבת דעם 1|71 ד. י. 7 א זייגער אווענד, קומט פאר דער המשך פון דער אויסערארדענטליכער פערזאמלונג, רעכט אנטייל צונעמען אין דער פער־זאמלונג האבען נאר די חברים־ות וועלכע בעזיצען מיטגלידס קארטען.

הסתדרות „החלוץ־המרכזי" בפולניה ועד הסניף הלודזאי.

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער קלאנג-פילם!
טראגעדיע פון געליבטע

אין די הויפטראלען : אין די הויפטראלען :
LIANA HAID, GUSTAW FRÖHLICH
אויסערדעם : א קלאנג-צוגאבע. אויסערדעם :
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ״מ

בעטען, שענק,
א סאפא וואשטיש, איין קאסטען, נייה־מאשין און אנדערע געגענשטענדע צו פערקויפן גדאנסקא 38 וו. פראנט, פארטער.

צו פערקויפען
א שמאטע - אויוען אין גוטען צושטאנד ציגעל־גאס 10 וו. 2. צו זע־הען א גאנצען טאג

א צימער
צו פערדינגען זשע־ראמסקיעגא (פאנס־קא) 42 פראנט 2־טער שטאק וואינונג 5.

שניידער־געזעלען
צו מענער־מאגאזין 1־טע סארט סאקים, אנ׳אבער־מאשינער, 2 אונטערמא־שינער, אנ׳אויספרעסער און א האנד־נייער קענען זיך מעלדען פאלודניאווא 42 ביי לאנדסבערג.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט־ וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע.
נאווראט 2 טעל. 79.89
נעמט אן גיז 10 פריה און פון 4—8 אוונט, פאר פרויען ספעציעל פון 4—5 נאכמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע לעמשניצע־פרייזען.

עס ווערען געבראכט
אין גרמאשינערס, האנד־נייערינס און לערן־יונגלען פיר באלד געצאהלט צו קינדער - קאנפעקציע ביי קרוזהארן זעוואדזקא 6 קווער אפיצינע 3. שט.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych **przeprowadził** się na ul. **Piotrkowskiej 70** (róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp. od 6 do 8[30] wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

BILANS NETTO

SPÓŁDZIELCZEGO BANKU KREDYTOWEGO WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI m. ŁODZI

Spółdzielnia z ogr. odp. w Łodzi, ul. Piotrkowska 39
na dzień 31 grudnia 1930.

STAN CZYNNY

1. Kasa i sumy do dyspozycji:		
a) gotówka w kasie	103991.03	
b) Bank Polski	3004 47	
c) P.K.O. i Banki Nostro	51454 35	158449 85
2. Papiery wartośc. własne		8519.56
3. Weksle zdyskontowane:		
a) w portfelu	316805.65	
b) u koresp. i w depoz.	93792.58	410598 23
4. Weksle w proteście		4137.94
5. Zaliczki		118549 82
6. Sumy przechodnie		4251.67
7. Ruchomości	13797.38	
amortyzacja	1430.—	12367.38
8. Koszty organizacyjne	13009.10	
amortyzacja	2009.10	11000.—
9. Koszty i wydatki zwrotne		1956 84
		729831.29
10. Weksle inkasowe:		
a) w portfelu	178842.56	
b) u korespondentów	79798.45	258641.01
11. Depozyty		174910.—
Suma bilansowa		1163382.30

STAN BIERNY

1. Kapitały własne:			
a) udziałowy		110382.35	
b) zasobowy	6390.—		
wpisowe za 1930	4880.—	11270.—	
c) fundusz spec.		3610.—	125262.35
2. Wkłady			155535.47
3. R-ki czekowe bieżące			352986.89
4. R-ki członków na pokrycie kosztów organizacyjn			12617.34
5. Książeczki Wkład. i Prem.			28908 48
6. Zobowiązania inkasowe			9422 13
7. Sumy przechodnie			3404.98
8. Odsetki dotyczące 1931 r.			6216.30
9. Pozostałość zysku z 1929 r.		703 91	
Zysk netto za rok 1930		34773.44	35477.35
			729831.29
10. Komitenci inkasowi			258641.01
11. Różni za depozyty			174910.—
Suma bilansowa			1163382.30

RACHUNEK STRAT i ZYSKÓW

WINIEN

1. Odsetki zapłacone	29956 34	
„ dotyczące 1931 r.	6216 30	36172 64
2. Pzowizja zapłacona		4678 58
3. Koszta handlowe i adm.		60661.28
4. 10% umorzenia ruchom.		1430.—
5. Na umorz. Koszt. organ.		2009.10
6. Zysk. netto za rok 1930		34773.44
		139725.04

MA

1. Odsetki pobrane	80056.27
2. Prowizja pobrana	56695 94
3. Prow. pobr. od niezcłon.	1930.83
4. Różnice kursowe	1042.—
	139725.04

קאנסום

ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

אקצ.-געז. איז אדז

54 ראקיטשינער 54

צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16

— עמפפעהלט: —

רעשטלעך, סעקונדא, בראק, בארכאנען, פלאנעלקעס

און אנדערע ארטיקלען פון באקאנטער גוטקייט, אויסארבייטונג פון דער

Marka fabr. spec. Marka fabryczna

ווידזעווער מאנופאקטור

אקצ.-געז.

איז לאדז.

dla wyrobów O.K. Ogólna

מיר מאכען אויפמערקזאם דער געעהרטער קונדשאפט אויף די

ווידזעווער ארטיקלען פון דער ספעציעלער מארקע O K

וואס איז די בעסטע און די דויערהאפטיגסטע בוימוואל-סחורה,
וואס די מאדערנע טעקסטיל-טעכניק איז פעהיג צו פראדוצירען.

די שטאפען O K זענען וואס אמת טייערער פון די נארמאלע געוועבען, אבער דער צוועק הערכער פרייז לוינט זיך פילפאכיג. ווייל פון O K ווערט נישט קאליע גאך א פאר יאהר, פארלירט נישט זיין אונפערגלייכליכען שיין אויסזעהן נאכ'ן וואשען, דערהאלט אויף שטענדיג די שניי ווייסקייט און זייערנעם גלאנץ, שטעלט מיט זיך פאר א ווערטפולען און דויערהאפטיגען פאמיליען אוצר, וואס מ'קען איבערלאזען בירושה.

צוליב די טעמים ענטשיידען די שטאפען O K אויסנעצייכענט

אויף חתונה-אויסשטייערס

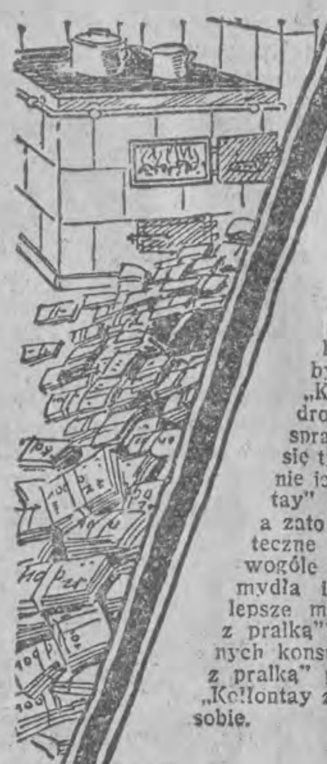

Przeszło ¼ miljona złotych rocznie w śmietnik ?

A więc zarobek 100 robotników idzie na marne. O tyle więcej pieniędzy my sami musielibyśmy odebrać strapionym gosposiom, gdybyśmy naszą roczną produkcję mydła „Kołłontay z pralką" pakowali do drogich kartonów. Czyby to było sprawiedliwie? A boć nie wyrzuca się tych pieniędzy na śmietnik? Czyż nie jest rozsądniej, że mydło „Kołłontay" dostarcza się bez opakowania, a zato suchsze i tańsze? Czyż zbyteczne zupełnie opakowanie ma wogóle coś wspólnego z jakością mydła i czy istnieje gdziekolwiek lepsze mydło niż mydło „Kołłontay z pralką"? Miljonowe rzesze wiernych konsumentek mydła „Kołłontay z pralką" przekonały się, że mydło „Kołłontay z pralką" nie ma równego sobie.

Zloty medal na wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlič, Łódź, Południowa 86.

אעונג שבת PIEKIN אעונג שבת

קאנט איהר גור האבען, ווען איהר וועט איער געבעקס, קיכלעך, טארטען, וגאבעס א.ז.וו. באקען מיט'ן גוט-בעוואוסטען און הכשר'ן באקפולווער „PIEKIN" פון דער ארטאדאקסישער פירמע „Atocha", צו באקומען אין אלע קאלאניאל געוועלבער.

אונטערשטיצט די יודישע אינלענדישע אויסארבייטונג!

אעונג שבת PIEKIN אעונג שבת

קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

מעכטיגסטע מייסטערווערק, וואס דערגרייכט ביז צו דער טיפעניש פון די מענשליכע נשמות. גרויסע דראמע א.ג.

צוריקקעהר פון געפאנגענשאפט

אין די הויפטראלען:

Dita Parlo i Gustaw Fröhlich

דאס צווישען 2 געפיהלען, צווישען וועלכע מ'קען קיין בליק נישט בויגען: פריינדשאפט און ליבע... צוויי פריינד און... א פרוי...

ועקליבע נער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט באהייצט.
נעכסטער פראגראם: ליבעס-שעפטשען פון דער נאכט

ווידזעווער ארטיקלען פון דער ספעציעלער מארקע O K

זאל „WESOŁY KĄCIK" זאל

17 זגערזשער 17

BIAŁY SŁON קינסטלער-טעאטער

פרעזענטירט פרייטאג ד. 16-, שבת ד. 17 און זונטאג ד. 18 יאנ.

די פרעכטיגע רעווי

פון הומאר און טעמפ א.ג.

לאמיר זיך ווילן צוזאמען

אין 16 טיילען, 2 אקטען

מיט ZOFJA TOKARSKA און דעם באקאנטען באלעטמייסטער TH. ASTROFF אין דער שפיץ.

אייגענער ארקעסטער. באלעט, אינסצעניזאציעס, סקעטשען, טענץ, הומאר, געלעכטער, סאטירע. אייגענע דעקאראציעס.

דעקאראציעס: Bum-Warski ל.ט. לייטער: Wł. Młaszkiewicz
מוזיק לייטער: St. Osmólski באלעטמייסטער: Th. Astroff

אנהייב פון די פארשטעלונגען 5.30, 7.30 9.30 אווענד.

רעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

(די-גנאסטיק, אויסגעליכ און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17

טעל. 116-33

ווענעראלאגישער גאבינעט

טעגליך פון 1 — 2 נאכמיטאג.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשבן בנח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח. מעקש דרכיו יודע

אבער דעם וואלט נאר קוטען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווע 17, לינקע אפיציגע פא טער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויס נתאפט בעשרייבען א-לערליי ביטעס: ציווילגע, קארגע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטוגס, קלויזולעס, זאס נופיעטשניגס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוושאנער ראוויעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעו יעצט צעניגע ווערען בא מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

צושניידער-שולע פאר הערן און דאמען-בעקליידונג

וויכטיגע בעקאנטמאכונג פאר לאדז און אומגעגענד!

הערן- און דאמען-שניידער, שניידערינס און געזעלען! אויב איהר ווילט אמאל עקזאמען שון לאנג פערגעסען און אייער א ביסל לייכטער מאכען, טאקומט באלד זיך פערשרייבען אויף די צושניידער-קורסען, וואס זענען געעפענט געווארען זונטאג, דעם 11-טען ד. ח. אין לאקאל פון דער האנד.-ווערקער-צענטראלע, זשעלאנא 10a, ווייל נור ביז'ן 15-טען ד.ח. גילט דער הנחה-פרייז. נאך דעם 15-טען ד. ח. וועט קאסטען בעדייטענד טייערער דעריבער זאלט איהר נישט פערשלעפען און וואס שנעלער זיך איינשרייבען אויף די קורסען. א נייער קורס הויבט זיך אן יעדען 15 טען און 1-טען.

דער לאקאל איז אפען פאר שילער צום איינשרייבען זיך פון 10 א זייגער פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 9 אווענד. פאר צו-קורסען שילער איז איינגעפיהרט א שנעל-קורס, וואס וועט דויערן 3 וואכען.

מיט אכטונג צושניידער-לעהרער

א. אורמאן, זשעלאנא 10a

DOKTÓR H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 9 — 2 נאכמ. און פון 5 — 9 אווענד

פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

I. BLEICHFELD
R. Torończyk-Bleichfeldowa
Lekarze-Dentyści
Cegielniana 46, tel. 132-88. Przyjmują: 10-2 i 4-7

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווי בער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אזוי ווי א ווא-ר-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער ברענגט און שטערבליך. ספעציעל גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר און מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דאקטוירען פראפעסאר-דאקטאר ברופו רחונג בעוואוינען ווי נאך דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

ברוך, אויך פאר הויקערס לעמונגען מיט הייל-גארטלען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפוס, ספעציעלע אנלעגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, געבענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע ערטער.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס ערזעגניס ערשטען פון די קראנקע איז אונבעדינגט גוויסע דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראף. ד"ר בעראנטש, פראף. ד"ר י. מארישלער, פראף. ד"ר ב. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר געהמען אויך אן פערזענליכע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אוים דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. ראפאפארט, פעטער פאר ברוך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 22-177 פראנט פארט. זיין גוטע האנט פערלענגען מיר א גומענעם הייל-באנדאזש צום זיין מעריעם האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געזונט, אז כ'קען איהם נישט פערגעסען.

Dr. BERGHOF Arzt.

LUNA

אנהויב פון די סעאנסן 4 נאכמ. שבת זונ׳אג און יום טוב 12 בייטאג. נארמאלע פרייזן פון די פלעצער. אויף ערשטן סעאנס פון 1 זל. שבת, זונטאג פון 12–3 נאכמ. 1 זל. און 1.50

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!

דער שענסטער קלאנג-זינגענדער פילם פון דער אינלענדישער פראדוקציע. אויפן גרונד פון דער נאוועלע פון HENRYK SIENKIEWICZ פילם בעארבייטונג פון Ferdynand Goetz

„יאנקא מוזיקאנט“

רעזשירט דורך Ryszard Ordynski מוזיק פון Grzeg. Fitelberg i Leon Sziller טעקסטן פון די לידלעך K.Tom

Marja Malicka, Witold Conti A. Dymsza K. Krukowski, Zabczyński

אויסער׳ן פראגראם: פרעכטיגע קלאנג-צוגאבע.

קלאנג-פילם-קינא-טעאטער GRAND-KINO

אנהייב פון די סעאנסן אין געוו. 4, 6, 8 און 10.15 אוונט. שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג. לעצטער סעאנס 10.15 אוו.

היינט און פאלגענדע טעג! • 100 פראצ. קלאנגזינגענדער פוילישער פילם א. ג.

די שטים פון הארץ

ריהרענדע דראמע פון א יונגער פוילישער עמיגראנטקע אין ניו-יארק.

נארמאלע פרייזן פון די פלעצער, אויף די פרימארגן-פארשטעלונגען פערקלענערטע פרייזן

Kino-Teatr Spółdzielnia

40 Sienkiewicza 40

אנהויב פון די סעאנסן אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב 2 נאכמ. לעצטער סעאנס 10 אוונט

היינט און טעגליך!

פרעכטיגער אריענטאלישער פילם לויט דער דראמע פון H. Kistenmaecke s

„די מזרח-בלום“

אין די הויפטראלען: CLAUDIA VICTRIX i JACQUE CATELAIN

שטארקע מארערנע דראמע אויפ׳ן גרונד פון צוויי קולטורן אין דער נשמה פון א יונגער מאראקאנקע. די זאך קומט פאר געווענליך אין אפריקא, אויפ׳ן מיטעללענדישן ים און אין טולאן. אויפ׳ן ערשטן סעאנס זענען די פרייזן פון אלע פלעצער צו 50 גר. הנחה בילעטן זע.ע. גילטיג אין אלע טעג. :—:—: נעכסטער פראגראם: „ווייסער קאפיטאן“ אין די הויפטראלן: LILI DAMITA i RONALD COLMAN

רעווי-טעאטער „Dobry Wieczór“

אין אייגענעם נייעם לאקאל אויף קאפערניקא 16, טעלעפאן 184-66

צופאהר מיט די טראמווייען: 5, 6, 7, 9, 16.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע רעווי-שלאגער-פרעמיערע!

נייעסטע פערל פון די רעווי-שלאגערן!

„ווירוואט, זאקאפאנע“

עס נעהמט אנטייל דער גאנצער קינסטלער-אנסאמבל: רענסקא ט מסקא, יאנעצקי, קאזשארסקי, דאמבראווסקי, גראבאווסקי ווי אויך דער ליבלינגפון דער שטאט לאדז p. MELODYSTOWNA ווי אויך די ניי אנגאזשירטע ארטיסטינס

פילם שטערן HELENA BORZEWSKA „Qui Pro Quo“ ארטיסטין פון IRENA RÓZNSKA

קינסטלערישע לייטונג: K. Brzeski רעזשי: M. Dąbrowski קאפעלמייסטער: St, Sternblic דעקאראציעס: St Frasiak

טעגליך 2 פארשטעלונגען: 7.30 און 9.30 אוונט. שבת, זונטאג און יום-טוב 5.30, 7.30 און 9.30 אין אוונט.

צו דער בעקוועמליכקייט פון ג׳ פובליקום ווערט דער פארפערקויף פון בילעטן פאקומען אין „Reklama Polska“ פיטריקאווער 101

קינא-טעאטער APOLLO

היינט און פאלג. טעג!

בעגייסטערונג פון מענטשן מייסטער-ווערק, געשאפן אויפ׳ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון ל. טאלסטאי א.ג.

די ליבע פון אקאזאק

גרויסע עראטישע דראמע אין די הויפט-ראלן: JOHN GILBERT i Reneè Adoreè

געזאנג-אילוסטראציע אין דער אויספירונג פון א סינגשטלער-כאר. סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ א. ביגעלמאן.

נעכסטע פראגראם: „די לעצטע קאמפאניע“ אין דער הויפט-ראלע CONRAD VEIDT

אנהויב פון די פא שטעלונגען 4 א זייגער נאכמ., שבת און זונטאג – 12 א זייגער בייטאג.

קינא-טעאטער BAJKA

רוג בושצשינער, פרא:טשישקאנער 31

צופאהר מיט די טראמוואיען 1, 6 און 14.

אנהויב טעגליך 5 30 נאכמיטאג שבת, זונטאג און יום-טוב 4 א זייגער בייטאג. דער ארקעסטער געצ.ס זיך אונטער דער לייט. פון קאפ. מוז. ה׳ ביינעלמאן

-:- דער זאל איז בעהייצט. -:-

היינט און פאלג. טעג! גרויסער עפאכע-פילם, געשאפן אויפ׳ן גרונד פון דער וועלט-מלחמה

„וועלט-שרפה“

מיט William Hall Davis i John Stuart

— זאל — „WESOŁY KĄCIK“

17 זגערזשער 17

אנהויב פון די פארשטעלונגען: 5.30, 7.30 און 9.30 א זייגער אוונט.

קינסטלער-טעאטער „BIAŁY SŁOŃ“ פרעזענטירט היינט, ד. 16-טן, שבת, ד. 17-טן, זונטאג, ד. 18-טן

די פרעכטיגע רעווי פון הומאר און טענץ א.נ.

„לאמיר זיך ווייזן צוזאמען“

אין 16 בילדער, 2 אקטן, מיט ZOFJA TOKARSKA און דעם בעקאנטן באלעט מייסטער TH ASTROFF אין דער שפ

אייגענער ארקעסטער / באלעט / אינסצעניזאציעס / סקעטשן / טענץ / הומאר / גלעלעבטער / כאר / אייגענע דעקאראציעס

דעקאראציעס: Wł. Mlaszkiewicz ליטעראר. לייטער: Baum-Warski מוזיק. לייטער: St. Osmólski באלעט מייסטער: Th. Astroff

קינא ERA

פריהער פלארא

זאווישא 22 (באלוט)

פערשטארקטער סימפ. ארקעסטער. דער זאל איז גוט בעהייצט.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם!

1) „דערפאר ווייל כ׳האב דיך ליב“

דראמע פון גרויסע ליבע און אפערונג אין 10 אקטן. אין די הויפטראלן: MIKOŁAJ RYMSKI i ELZA TEMARY

2) „גרינע בריגאדע“

גרויסער סענסאצ. פילם אין 10 אקטן. אין די הויפטראלן: Patsy Ruth Miller, Rex Lease

KINO-Teatr OAZA

10 כראבר עגא 10

זגערזשער 85) טעלעפאן 216-40

דער דאפעלטער פראגראם!

1 חלום פון ליבע

דראמע מיט Jean Grawford, Nils Asther

2) גרויסער הוראנאן פון געלעכטער

דער מענטש וואס דרייט

מיט Buster Keaton

KINO-Teatr MIRAZ

לימאנאווסקיעגא 37

(פריהער „סירענא“) טעלעפאן 844-19

2 ערשטקלאסיגע שלאגער-פראגראמען!

1 „גאלדענער גהינום“

מיט DOLORES DEL RIO, KARL DANE i RALPH FORBES

2 בלוטיגער שפאס

מיט Rysz. Talmadge ארקעסט. א. לייטונג פון עסטרייכער.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.